

4/2013

BIBLIOTEKARZ

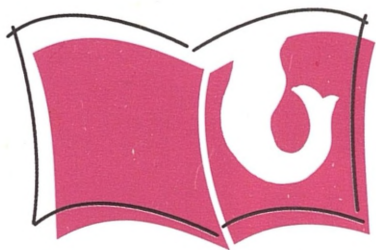
Jolanta Hys, Joanna Kwiatkowska
UDC Summary

Jolanta Sobięga
Biblioteki szkolne –
fiasko chmielnickiego eksperymentu

Marta Lange
Muzea wirtualne – przykłady europejskie

Ewa Dombek
Rodzinne koligacje i „trudni Polacy”

Warszawskie Targi Książki

www.targi-ksiazki.waw.pl

IV Warszawskie Targi Książki

16-19 maja 2013

Stadion Narodowy w Warszawie

Honorowy Patronat Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego PREZIDENT.PL

organizator

organizator
wykonawczy

patronat

TARGI KSIĄŻKI SP. Z O.O.

patronat medialny

Spis treści

OD REDAKTORA (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Jolanta Hys, Joanna Kwiatkowska: UDC Summary – 4

Marta Lange: Muzea wirtualne – przykłady europejskie – 8

Anna Stanis: Współpraca Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie z Instytutem Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego – 13

Paulina Bartosik: Biblioteki cyfrowe, czyli jak czytać książki bez wychodzenia do biblioteki – 19

Jolanta Sobielga: Biblioteki szkolne – fiasko chmielnickiego eksperymentu – 22

Z BIBLIOTEK

Beata Leńczuk-Bachmińska: Biblioteka jako katalizator działalności społecznej i kulturalnej – 24

Anna Kruk-Gruca: Historia i współczesność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie – 26

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

„Free Book Zone”... (Beata Niemaszyk) – 30

Tramwaj, książka i co z tego wynika... (Grzegorz Grzenkowicz, Iwona Joć-Adamkiewicz) – 30

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Problematyka księgozbiorów rozproszonych po II wojnie światowej oraz możliwości ich restytucji (Hanna Łaskarzewska) – 33

Szkolne Centra Multimedialne – nowy wymiar informacji (Magdalena Pilińska) – 36

BIBLIOGRAFIA OD KUCHNI... CZYLI POTYCZKI BIBLIOGRAFA

Rodzinne koligacje i „trudni Polacy” (Ewa Dombek) – 38

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA

Rozmowy o rynku książki (Marzena Przybysz) – 42

Sygnały o nowych publikacjach (Violetta Pomianowska) – 44

Tomiki literackie młodych autorów (Marzena Przybysz) – 46

PRAWO BIBLIOTECZNE

Szczególny status pracowników zarządzających w instytucjach kultury (Rafał Golał) – 47

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Natalia Malacka (Danuta Giewartowska) – 48

Z ŻYCIA SBP (Marzena Przybysz) – 49

Zapytanie Przewodniczącej SBP dotyczące pokazów filmowych w bibliotekach • Posiedzenie Prezydium ZG SBP • Interwencja SBP w sprawie bibliotek szkolnych • Słoneczna Zakładka 2013 – patronat SBP • Portal SBP • XIX Targi Wydawców Katolickich – honorowy patronat Przewodniczącej SBP • Posiedzenie Rady Programowej Wydawnictwa SBP • XII BiblioCup – patronat SBP i portalu sbp.pl • Plakat Tygodnia Bibliotek 2013 • Zjazdy w Okręgach SBP

POSTAKTUALIA I (Jacek Wojciechowski) – 51

POSTAKTUALIA II (Jacek Wojciechowski) – 51

W KILKU SŁOWACH – 21, 32

Contents

FROM THE EDITOR (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Jolanta Hys, Joanna Kwiatkowska: UDC Summary – 4

Marta Lange: Virtual Museums – European Examples – 8

Anna Stanis: Cooperation between University Library in Warsaw and the Institute of Information Science and Book Studies at University of Warsaw – 13

Paulina Bartosik: Digital Libraries, i.e. How to Read Books without Leaving Home to Get them from the Library – 19

Jolanta Sobielga: School Libraries – Failure of Chmielnik Experiment – 22

FROM LIBRARIES

Beata Leńczuk-Bachmińska: Library as a Catalyst for Social and Cultural Activities – 24

Anna Kruk-Gruca: History and the Present of Hugo Kołłątaj Voivodeship Pedagogical Library in Cracow – 26

ON LIBRARIES IN THE PRESS

„Free Book Zone”... (Beata Niemaszyk) – 30

A Tram, a Book and What Comes Out of It... (Grzegorz Grzenkowicz, Iwona Joć-Adamkiewicz) – 30

EVENTS AND REPORTS

Book Collections Scattered after the Second World War and Possibilities of their Restitution (Hanna Łaskarzewska) – 33

School Multimedia Centers – New Dimension of Information (Magdalena Pilińska) – 36

BIBLIOGRAPHY BEHIND THE SCENES... OR BIBLIOGRAPHER'S SKIRMISHES

Family Affinities and “Difficult Poles” (Ewa Dombek) – 38

REVIEW OF PUBLICATIONS

Talks about Book Market. 12 / Paweł Waszczyk's Interviews [et al.; Interlocutors Joanna Smolińska et al.] (Marzena Przybysz) – 42

New Books Flash (Violetta Pomianowska) – 44

Young Authors' Literary Volumes (Marzena Przybysz) – 46

LIBRARY LAW

Special Status of Management Staff in Cultural Institutions (Rafał Golat) – 47

OBITUARIES

Natalia Malacka (Danuta Giewartowska) – 48

FROM THE PLA (Marzena Przybysz) – 49

PLA President's Inquiry Regarding Film Screenings in Libraries • Session of the PLA General Board • PLA Intervention Regarding School Libraries • Sunny Bookmark 2013 – PLA Patronage • PLA Portal • Meeting of the PLA Publishing House Advisory Board • 12th BIBLIOCUP – PLA and PLA Portal Patronage • Conventions in PLA Circles, 19 Fairs of Catholic Publishers – Honorary Patronage of the PLA President • Poster of Libraries Week 2013 • Congresses in the Circles of the PLA

POST-CURRENT EVENTS I (Jacek Wojciechowski) – 51

POST-CURRENT EVENTS II (Jacek Wojciechowski) – 51

IN A NUTSHELL – 21, 32

Od Redaktora

Szanowni Państwo,
Droży Czytelnicy,

W kwietniowym numerze „Bibliotekarza” prezentujemy teksty, które zainteresują zarówno tych, którzy dostrzegają zmiany w funkcjonowaniu bibliotek związane z postępowaniem technologicznym, rozwojem bibliotekarskim, koniecznością włączenia się bibliotek w rytm życia społecznego, ale również tych, którym codzienność przynosi wiele problemów, trudnych sytuacji, wiążących się z podejmowaniem poważnych, przemyślanych decyzji, np. w kontekście propozycji legislacyjnych Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Do tego problemu nawiązuje tekst J. Sobielgi przedstawiający eksperyment z bibliotekami szkolnymi samorządowców z Chmielnika, który zakończył się w Naczelny Sądzie Administracyjnym. Bardziej optymistyczny charakter ma relacja z VI konferencji z cyklu „Szkolne Centra Multimedialne” poświęcona współczesnej bibliotece szkolnej – standardom, zadaniom, pożądanym kierunkom zmian. Dział „Artykułów” rozpoczyna tekst *UDC Summary*, w którym autorki J. Hys i J. Kwiatkowska opisują działania służące zwiększeniu obecności Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej w internecie, w dydaktyce i praktyce klasyfikowania. Problem bibliotek cyfrowych, ich popularności i szans zwiększania dostępu do elektronicznych postaci tekstów omawia w kolejnym artykule P. Bartosik. W kontekście nowej formuły biblioteki, umożliwiającej czytanie książek bez wychodzenia z domu, interesująco prezentuje się tekst M. Lange przedstawiający muzea wirtualne, jako zdalną formę uczestnictwa w kulturze. Jego walorem, oprócz uporządkowania terminologicznego jest bogaty zestaw bibliograficzny tekstów, umożliwiający wędrowkę po interesujących muzealnych kolekcjach lub informujących o sposobach dotarcia do nich. Praktyczną stronę funkcjonowania bibliotek ujmuje następny tekst. Prezentuje związki między Biblioteką Uniwersytecką w Warszawie i Instytutem Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, korzyści tej współpracy zarówno w sferze dydaktyki, jak i możliwości wszechstronnego rozwoju bibliotekarzy-praktyków. W dziale „Z bibliotek” znalazły się dwa artykuły. Pierwszy, autorstwa A. Kruk-Grucy, omawia dorobek Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Krakowie, drugi B. Leńczuk-Bachmińskiej, prezentuje na przykładzie gminnej biblioteki publicznej możliwości funkcjonowania instytucji współpracującej z wieloma podmiotami, co daje szansę rozwoju, kreatywnego działania bibliotekom pracującym szczególnie w małych środowiskach lokalnych. Dział „Sprawozdania” zamieścił tekst, który także łączy się ściśle z problematyką niniejszego numeru. Zawiera interesujące informacje dotyczące księgozbiorów rozproszonych po II wojnie światowej i możliwości ich restytucji. Uzupełnieniem miesięcznika są informacje zawarte w dziale „O bibliotekach w prasie”, w którym prezentowane są relacje o bibliotekach, bibliotekarzach i ich pracy zaczerpnięte z prasy regionalnej. Stałe rubryki: „Prawo biblioteczne”, „Przegląd piśmiennictwa”, „Z życia SBP”, „W kilku słowach”, a także „Postaktualia Jacka” Wojciechowskiego dopełniają obecny numer „Bibliotekarza”.

Elżbieta Stefanowicz

UDC Summary

W niektórych typach bibliotek wykorzystywane jest słownictwo tablic skróconych poszczególnych klasyfikacji, inaczej *classification summaries*. W rzędzie tego typu inicjatyw umieszczono, np.: *Dewey Decimal Classification summaries*¹, *Summary of the Library of Congress Classification Scheme*².

W grupie *summaries* mieszczą się także poszczególne wydania tablic skróconych, w tym tablice skrócone Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej UDC- P058³, a także wykazy działów, jak np. wykazy działów UKD dla bibliografii wydawanych w Bibliotece Narodowej⁴ czy też układy działowe do ustawienia książek na półkach, jak np. schemat UKD dla bibliotek szkolnych⁵.

Summaries tworzone są zatem od dawna. Nowością jest tworzenie *summaries* w wolnym dostępie dla użytkowników internetu, jak również ich wielojęzyczność.

UDC SUMMARY

UDC *summaries* (w tym tablice skrócone, wydania kieszonkowe, układy działowe) wykorzystywane są w procesie klasyfikowania przez klasyfikatorów różnych typów bibliotek, jak również przez nauczycieli akademickich w nauczaniu podstaw Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.

Przedmiotem rozważań zaprezentowanych w tym artykule jest *Universal Decimal Classification Summary (UDC Summary)*⁶ będąca własnością intelektualną UDC Consortium (Konsorcjum UKD). UDC *Summary* przygotowano w języku angielskim w październiku 2009 r. i od tego czasu dokonano tłumaczeń na 48 języków narodowych. Tłumaczenia te są na różnym stopniu zaawansowania, prace trwają bądź zostały ukończone.

Wykaz działów typu *summaries* pod nazwą UDC *Summary*, tj. *Multilingual Universal Decimal Classification Summary (UDCC Publication*

No. 088)⁷ zawiera około 2500 symboli UKD spośród 69 000 symboli z pliku wzorcowego UKD (Master Reference File).

W Zespole redakcyjnym UDC *Summary* znajdują się Aida Slavic (UK), Gerhard Riesthuis (Holandia), Jiri Pika (Szwajcaria), Edgardo Civallero (Hiszpania), Chris Overfield (Wielka Brytania) oraz 60 tłumaczy (adaptatorów)⁸, reprezentujących 48 języków obecnych w UDC *Summary*. Tłumacze otrzymują arkusze do przetłumaczenia przygotowane w Excel, albo tłumaczą bezpośrednio online. Wybór formy tłumaczenia jest uzależniony od preferencji tłumaczy narodowych. Na stronie Konsorcjum UKD na bieżąco prezentowany jest postęp w tłumaczeniu, tj. prezentacja graficzna w procentach wskazująca na stosunek rekordów przetłumaczonych z języka angielskiego na języki narodowe⁹.

UDC *Summary* jest corocznie aktualizowane i prezentuje najnowszą wersję symboli UKD. Jest to wielojęzyczna baza danych odzwierciedlająca (proporcjonalnie) strukturę MRF. W wyborze znalazły się symbole główne oraz symbole poddziałów pomocniczych, tj. podziały wspólne, analityczne i syntetyczne, reprezentujące wszystkie dziedziny wiedzy składające się na ten podział. W wyborze tym umieszczono ponadto noty stosowania, uwagi o zakresie stosowania, przykłady rozbudowy (instrukcje budowania symboli) i odsyłacze.

W fazie początkowej realizacji tego projektu wybrano z pliku wzorcowego UKD 2500 symboli UKD z odpowiednikami słownymi w języku angielskim i przystąpiono do przetłumaczenia tych zapisów na języki narodowe. Postępy w pracach

nad tłumaczeniem można było obserwować na blogu Konsorcjum UKD¹⁰. Obecnie UDC Summary¹¹ przygotowywane jest w 48 językach, w tym także w językach, w których nigdy UKD nie zostało przetłumaczone na języki narodowe, np.: języku ormiańskim, greckim i hindi. W długoterminowym planie przewiduje się włączenie tłumaczenia tak wielu języków, ile jest możliwe i mapowanie do innych systemów organizacji wiedzy. Poza tłumaczeniem na języki narodowe odpowiedników słownych, tłumaczone są również przykłady stosowania, noty stosowania i instrukcje budowania symboli.

Wybór symboli UKD przygotowany został do wolnego dostępu.

Jest to pierwszy w historii UKD schemat symboli UKD w wolnym dostępie dla użytkowników internetu. UDC Summary posiada funkcjonalny interfejs umożliwiający przeszukiwanie i wyszukiwanie. Każdy symbol zawiera pełne dane administracyjne (URI, datę wprowadzenia, datę ostatniego przeglądu, historię notacji, itp.). Stanowi on w pełni funkcjonalny system odpowiedni do tworzenia aplikacji internetowych. Eksport danych z jednego systemu do innego możliwy jest za pomocą MS Excel (dwujęzyczny), w formacie XML (wielojęzyczny) oraz za pomocą UDC Summary Linked Data. Dane UDC Summary są przechowywane w bazie danych MySQL, która odzwierciedla strukturę głównej bazy Master Reference File. Każda klasa w UDC Summary znajduje odzwierciedlenie w Master Reference File i jest automatycznie aktualizowana.

UDC Summary reprezentuje funkcjonalny schemat online wykorzystywany w procesie klasyfikowania dokumentów, w procesie szkolenia użytkowników UKD. Wykorzystywane jest również jako wersja demonstracyjna UKD w działalności dydaktycznej. Może stać się pomocą dla początkujących klasyfikatorów i osób nie znających UKD. Na bazie UDC Summary przygotowywane są szkolenia i zajęcia dydaktyczne, podczas których początkujący zapoznają się ze słownictwem i podstawowymi zasadami budowania symboli. UDC Summary wykorzystuje się poza tym do badania i testowania, np. dla celów Linked Data oraz mapowania do innych summaries.

Po zakończeniu realizacji projektu, UDC Summary, będzie zawierać wielojęzyczny zbiór danych w 48 językach, modyfikowany i korygowany przez narodowych wydawców/adaptatorów oraz indeksy przedmiotowo-alfabetyczne z oko-

ło 10-14 tys. terminami w 48 językach z kontrolowanym słownictwem (słowa kluczowe, indeks łańcuchowy).

Konsorcjum UKD pracuje nad stworzeniem wielojęzycznego interfejsu UDC online, który będzie widoczny w 2013 r.

Ponadto planowany jest:

- dostęp do anulowanych symboli UKD, stworzenie sieci odsyłaczy przekierowujących do symboli przyjętych (aktualnych),
- umożliwienie dodawania komentarzy,
- umożliwienie dodawania propozycji tworzenia kryteriów wyszukiwania, mapowania, itp.
- umożliwienie wyszukiwania z pomocą symboli UKD obecnych w katalogach bibliotecznych i bibliografiach,

Celem stworzonego UDC Summary jest prezentacja pełnych możliwości UKD, zwiększenie jej obecności w internecie i zachęta do stosowania klasyfikacji poza tradycyjnymi bibliotekami.

UDC SUMMARY (WERSJA POLSKA)

W projekcie UDC Summary Pracownia UKD Biblioteki Narodowej bierze udział już od 2009 r. W wielonarodowym 60-osobowym zespole redakcyjnym tłumaczy (adaptatorów) UDC Summary, ze strony Polski znajdują się Jolanta Hys i Joanna Kwiatkowska. Pracownia UKD w ramach współpracy z Konsorcjum UKD przygotowała wykaz polskich odpowiedników słownych do wybranych symboli UKD (symboli Master Reference File). Przetłumaczono na język polski również odpowiedniki wyrażające zakresy użycia, noty stosowania, przykłady użycia¹².

Aby obejrzeć tłumaczenie na język polski ze strony UDC Summary należy kliknąć Polish (Polish) [pl] w prawym górnym rogu strony.

W Pracowni UKD przetłumaczono na język polski także instrukcję, która znajduje zastosowanie zarówno w UDC Summary, jak też w Pocket Edition.

Praca nad UDC Summary (wersja polska) rozpoczęła się od przekazania Konsorcjum UKD już istniejących przetłumaczonych danych w języku polskim, które zostały automatycznie dostosowane i importowane do bazy danych UDC Summary. Po załadowaniu tych danych zostały one przekazane do Pracowni UKD w postaci arkuszy kalkulacyjnych (Excel). Tłumaczenie w pierwszym etapie wykonywane było w arkuszu kalkulacyjnym (Excel). Obecnie jest ono wykonywane online (dostęp kontrolowanym loginem) za pomocą

UDC Summary Translator. Narzędzie online jest wygodniejsze dla ostatecznej korekty. Można zostawić komentarz w odpowiednim polu, który jest automatycznie przesyłany do redaktora naczelnego UDC Summary, albo do kolegów tłumaczy za pośrednictwem poczty elektronicznej podczas zapisywania rekordu.

UDC SUMMARY A POCKET EDITION

Konsorcjum UKD podjęło prace mające na celu umieszczenie UDC Summary w tzw. Pocket Edition. Pocket Edition to anglojęzyczna, kieszonkowa wersja UKD, zawierająca 10 000 symboli UKD. Symbole tam umieszczone reprezentują ok. 15% Master Reference File. W październiku 2010 r. UDC Editorial Team zdecydował o włączeniu do tej edycji kieszonkowych i skróconych wydań: angielskiej z 2003 r. wersji British Standard Institution (BSI)¹³, francuskiej edycji z 2011 r., rosyjskiej wersji skróconej z 2010 r., hiszpańskiego wydania kieszonkowego z 2004 r., szwedzkiego wydania online z 2001 r. i portugalskiego wydania skróconego z 2005 r.

Do Pracowni UKD Biblioteki Narodowej wpłynęła propozycja umieszczenia polskiego tłumaczenia symboli z UDC Summary w Pocket Edition. Taki zbiór mógłby być w przyszłości podstawą dla przygotowania polskiej wersji tablic skróconych¹⁴.

UDC SUMMARY A MAPPING ORAZ LINKED DATA

Trwają prace mające na celu mapping (mapowanie)¹⁵ UDC Summary do innych systemów klasyfikacyjnych takich jak: Decimal Dewey Classification, Library of Congress Classification, Colon Classification i innych narodowych systemów klasyfikacyjnych (np. niemieckich, szwedzkich), tezaurysów i języków haseł przedmiotowych. Dane te mają być eksportowane w formacie MARC oraz XML, mają znaleźć zastosowanie w ontologiach (SKOS, TopicMap). Przewiduje się ich wykorzystanie w innych programach i usługach. Możliwe jest powiązanie z Wikipedią (DBpedia), GeoNames i innymi systemami organizacji wiedzy oraz katalogami bibliotek.

W 2008 r. odwzorowano (mapowano) 1000 klas symboli Klasyfikacji Dziesiętnej Deweya (DDC) do Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej (UKD)¹⁶. Mapowanie tych klasyfikacji stwarza pewne problemy, ze względu na to, że zarówno logika, jak i struktura tych dwóch systemów są różne. Posłużmy się przykładem. W UKD wyod-

rębiono podział wspólny miejsca (7) Ameryka Północna. Zagadnienia reprezentowane przez poszczególne działy UKD po dodaniu podziału wspólnego (7) otrzymują atrybut bycia Ameryką Północną. W DDC natomiast przyporządkowanie do określonego terytorium oznaczone jest z pomocą symboli głównych, np. 063 Organization of North America, 073 Journalism of North America, 917 Geography of North America, 277 Christianity in North America, itd. Ta trudność nie zniechęca jednak zwolenników mapowania jednego języka informacyjno-wyszukiwawczego w inny język informacyjno-wyszukiwawczy. O możliwość mapowania pomiędzy UDC Summary and the Summary of the Russian universal classification Library Bibliographic Classification LBC (ВБК - Библиотечно-библиографическая классификация) zapułała Yulia Skora z Ukrainy.

Przewiduje się mapowanie UDC Summary do Klasyfikacji Dwukropkowej.

Ze względu na wspomniane wyżej problemy związane z mapowaniem pomiędzy UKD i DDC postanowiono poczekać aż do zakończenia prac nad UDC Summary oraz do czasu opublikowania całego UDC Summary w modelu Linked Data¹⁷. Przyjęto, że do końca 2013 r. UDC Summary zostanie w całości przetłumaczony na języki narodowe i w całości opublikowany w modelu Linked Data.

Linked Data¹⁸ to model, w którym została opublikowana Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna w wersji skróconej. Przedmiotem konwersji jest UDC Summary zawierająca symbole 2500 klas wraz z odpowiednikami słownymi w 48 językach (w tym w języku polskim). Wersja semantyczna UKD została przygotowana z wykorzystaniem SKOS¹⁹, np. symbol 72 Architektura, otrzymała URI:

<http://udcdata.info/065060>. Po wywołaniu symbolu 72 za pomocą przeglądarki otrzymujemy graficzną prezentację informacji dla tego zasobu.

Opisane działania na polu UDC Summary służą zwiększeniu obecności Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej w internecie, w dydaktyce i praktyce klasyfikowania.

UKD w ujęciu UDC Summary ma być zbiorem operatywnym wyszukiwawczo, wielojęzycznym, przekładalnym z języka informacyjno-wyszukiwawczego na język informacyjno-wyszukiwawczy.

PRZYPISY:

- 1 Dewey Decimal Classification summaries [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.oclc.org/dewey/resources/summaries/>>.
- 2 Mission College Library: Summary of the Library of Congress Classification Scheme [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.missioncollege.org/lib/handouts/lcguide.pdf>>.
- 3 *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątka. Publikacja nr UDC-P058 autoryzowana przez Konsorcjum UKD nr licencji UDC-2005/06. Wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych* [oprac. Teresa Turowska, Jolanta Hys, Joanna Kwiatkowska]. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2006. ISBN 83-7009-447-3.
- 4 HYS, J., KWIATKOWSKA, J. Wykazy działów UKD bibliografii wydawanych w Bibliotece Narodowej, *Poradnik Bibliotekarza*, 2010 nr 11, s. 11-12.
- 5 STOPA, A. Schemat UKD zgodny z aktualnymi tabelami P058 z 2006 r. *Biblioteka w Szkole*, 2009 nr 3, s. 9-15.
- 6 Universal Decimal Classification summary [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.udcc.org/udc-summary/php/index.php>>.
- 7 Development of the Multilingual UDC Online [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://universaldecimalclassification.blogspot.co.uk/2012/08/development-of-multilingual-udc-online.html>>.
- 8 Universal Decimal Classification summary. Translations [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.udcc.org/udccsummary/translation.htm>>.
- 9 UDC Summary Completion Statistics [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <http://www.udcc.org/udc-summary/stats/php/trans_stats.php>.
- 10 Universal Decimal Classification blog [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://universaldecimalclassification.blogspot.com/>>.
- 11 Universal Decimal Classification summary [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.udcc.org/udccsummary/php/index.php>>.
- 12 Universal Decimal Classification summary [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.udcc.org/udc-summary/php/index.php?lang=pl&pr=Y>>.
- 13 Od stycznia 2013 roku BSI nie będzie członkiem UDC Consortium. Odpowiedzialność za wszystkie publikacje w języku angielskim przechodzi na UDC Consortium.
- 14 Biblioteka Narodowa wydaje raz na ok. 10 lat tablice skrócone Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątnej na podstawie pliku wzorcowego Master Reference File (MRF). Ostatnie polskie wydanie tablic skróconych to: Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątka. Publikacja nr UDC-P058 autoryzowana przez Konsorcjum UKD nr licencji UDC-2005/06. Aby zachować ten cykl i wydać tablice w 2016/17 r. należy zawrzeć umowę licencyjną z UDC Consortium. Pracownia UKD otrzymała zgodę na zakup licencji pre-publishing MRF na trzy lata. Licencja pre-publishing MRF pozwoli na przygotowanie kolejnej edycji tablic skróconych UKD. Po tym okresie (po 2014 r.) będzie trzeba kupić licencję upoważniającą do publikacji tablic (Publishing licence).
- 15 Mapping (mapowanie, odwzorowanie), tj. przyporządkowanie jednych systemów organizacji wiedzy do drugich, jednego formatu danych do drugiego.
- 16 Map LC (LCC) to Dewey (DDC) Classification [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <http://www.questionpoint.org/crs/html/help/en/ask/ask_map_lcctoddc.html>.
- 17 Mapping intricacies: UDC to DDC [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://universaldecimalclassification.blogspot.com/search?updated-max=2010-11-22T13:59:00Z&max-results=3&start=12&by-date=false>>.
- 18 UDC Summary Linked Data [online]. [Dostęp 9 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web <<http://udccdata.info/>>.
- 19 SKOS (Simple Knowledge Organization System) to wspólny model dla opisu systemów organizacji wiedzy. Jest to formalny język reprezentacji struktury systemu organizacji wiedzy, w tym języków informacyjno-wyszukiwawczych.

JUŻ W SPRZEDAŻY W WYDAWNICTWIE SBP

w nowej serii „Biblioteki – Dzieci – Młodzież”
niezwykle ciekawa książka

prof. Joanny Papuzińskiej
Derliczek, czyli wędrówki literackie

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep>); spredaz@sbp.pl

Muzea wirtualne

– przykłady europejskie

Muzeum – nazwa pochodzi od łacińskiego słowa: *musaeum*, które z kolei utworzono z greckiego: *mouseion*. Pojęcie to oznaczało miejsce lub świątynię przeznaczoną muzom, greckim bóstwom poszczególnych gałęzi sztuki. Pierwsze muzea powstały już w okresie starożytności. W średniowieczu i renesansie ich pierwowzorem były prywatne kolekcje zamożnych osób lub rodzin. Były to tzw. gabinety osobliwości (kustkamera), które gromadziły właściwie wszystko: książki, dzieła sztuki, cenne okazy minerałów, numizmaty, okazy egzotycznych zwierząt, kurioza.

Jedną z najważniejszych i najslawniejszych była Kustkamera Rudolfa II na zamku w Pradze, zawierająca wybitne dzieła sztuki np. obrazy Albrechta Dürera i Tycjana. Pod koniec XVI w. gabinety osobliwości istniały niemal na każdym dworze europejskim, ale wraz z rozwojem nauki stopniowo odeszły w niepamięć.

W epoce nowożytnej muzea traktowano już jako miejsca zdobywania wiedzy, utrwalania pamięci w formie materialnej, ale przede wszystkim przeżyć estetycznych. Stwarzały możliwość kontaktu z dziełami, przedmiotami związanymi z historią, obiektami natury. Głównym zadaniem było zbieranie i porządkowanie oraz eksponowanie przedmiotów. Najstarsze publiczne muzea na świecie otwarto w Rzymie w okresie renesansu. Było to Muzeum Kapitołańskie, powstałe w 1471 r., kiedy papież Sykstus IV podarował cenne rzeźby starożytne mieszkańcom Rzymu. Drugą taką instytucją były Muzea Watykańskie, które rozpoczęły działalność w 1506 r. od prezentacji wspaniałej kolekcji rzeźb papieża Juliusza II.

Muzea wirtualne stały się popularnym tematem publikacji dopiero w ostatnich 20 latach. Mamy do czynienia z nowym zjawiskiem,

jeszcze nie do końca rozpoznanym. Dotychczas ukazało się wiele prac i artykułów na całym świecie, głównie angielskojęzycznych. W Polsce problematyka ta nie jest jeszcze tak popularna. Można stwierdzić, że praktyka wyprzedziła teorię, gdyż istnieją już od kilku lat bardzo ciekawe strony polskich instytucji muzealnych w cyberprzestrzeni. Brakuje natomiast naszych rodzimych publikacji na ten temat. Problematyka muzeów wirtualnych jest bardzo złożona, w literaturze ujmowana wieloaspektowo. Poniższa bibliografia została podzielona na poszczególne zagadnienia poruszane w publikacjach. Autorów interesowały muzea jako:

- centra sztuki (strażnicy dziedzictwa kulturowego);
- niezwykle użyteczne narzędzia w szeroko rozumianej edukacji;
- odzwierciedlenie nowych technologii informacyjnych;
- przewodniki wirtualne.

Termin: wirtualne muzea to stosunkowo niedawno ukształtowane pojęcie. Są to kolekcje w cyfrowym zapisie dzieł, informacji dotyczących danej dziedziny lub przedmiotu. Zbiór może zawierać obrazy, rysunki, zdjęcia, diagra-

my, wykresy, nagrania audiowizualne, artykuły oraz wiele innych materiałów. Niewątpliwą zaletą takich centrów sztuki jest to, że nie mają żadnych ograniczeń w budowaniu kolekcji w porównaniu do muzeów tradycyjnych. Tym samym oferują znacznie więcej i dzięki najnowszym technologiom znacznie większej grupie odbiorców i to bezpłatnie. Niewątpliwie ta cecha powoduje, że stają się coraz bardziej cennie w edukacji. Dzieci i młodzież poznają najcenniejsze eksponaty bez konieczności organizowania wyjazdów i kosztów z tym związanych. Wycieczka w dowolne miejsce świata jest możliwa niezależnie od miejsca pobytu, o każdej porze dnia i nocy. Wystawy ogląda się sala po sali, ale nie jest to konieczne. Wybór kolekcji, dzieła czy ich fragmentu zależy tylko i wyłącznie od potrzeb, zainteresowań i gustu osób zwiedzających. Studenci szkół artystycznych obserwują i analizują dzieła mistrzów, fakturę obrazu, światłościę, modelunek i laserunki. Jest to bardzo cenne narzędzie edukacji. Wirtualna rzeczywistość łączy naukę z zabawą i doświadczeniami artystycznymi i estetycznymi. Wycieczka tego rodzaju ma ogromne znaczenie w integracji społecznej: osoby niepełnosprawne lub takie, które z różnych powodów nie opuszczają domu, mogą udać się na wirtualną wyprawę.

Cybermuzea wykorzystują najnowsze technologie informacyjne, które umożliwiają zamieszczenie w internecie elektronicznych obrazów, przedmiotów i zabytkowych miejsc w postaci zdjęć cyfrowych, prezentacji multimedialnych lub modeli przestrzennych. Wiele centrów sztuki udostępnia na swojej stronie internetowej wirtualne panoramy, które stwarzają złudzenie bezpośredniego przebywania w centralnym miejscu obserwacji. Dzięki nim każdy uczestnik wycieczki widzi przestrzeń wokół siebie z wrażeniem perspektywy. Nie musi to być bierne oglądanie. Istnieje możliwość aktywnego kontrolowania wyświetlanego obrazu, aby przyrzeć się dokładniej jego wybranym fragmentom. W cyberprzestrzeni przybywa również coraz więcej nietypowych muzeów. W Polsce pojawiło się ostatnio m.in. Muzeum Broni Pancernej (eksponaty od mundurów i historycznej broni po symulator czołgu), Wirtualne Muzeum Pielęgniarstwa Polskiego (historia pielęgniarstwa w Polsce w okresie I i II wojny światowej), Wirtualna Fabryka (historia zakładów włókienniczych w Łodzi).

Instytucje muzealne funkcjonują online jako niezależne jednostki istniejące tylko w internecie lub odzwierciedlenie istniejących muzeów tradycyjnych. Te pierwsze nie mają swojej siedziby lub osobowości prawnej w świecie rzeczywistym. Są tworzone przez osoby prywatne, instytucje, organizacje w celu zaprezentowania określonej dziedziny wiedzy. W takich muzeach zbiory pochodzą z różnych, często rozproszonych geograficznie ośrodków. W ten sposób można budować wystawy, które w rzeczywistym świecie nigdy nie mogłyby dojść do skutku ze względu na konieczność transportu i ubezpieczenia wystawianych obiektów. Do najciekawszych przykładów tego typu należą *Web Gallery of Art*, *Google Art* i *Art Serve*. W przypadku muzeów tradycyjnych wirtualna wycieczka zachęca do ich odwiedzenia w rzeczywistości, a osoby które już tam były mogą obejrzeć fragmenty, które z różnych powodów umknęły ich uwadze. Wśród przykładów tradycyjnych muzeów europejskich, które posiadają swoje odpowiedniki w cyberprzestrzeni można wymienić, np. Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Prado w Madrycie, Muzeum Luwr w Paryżu, Muzeum Ermitaż w Sankt Petersburgu, Rijksmuseum w Amsterdamie, Stara Galeria Narodowa w Berlinie, Galeria Uffizi we Florencji, Muzeum Brytyjskie w Londynie czy Muzea Watykańskie. Jedynym, ale jakże poważnym mankamentem jest to, że muzea wirtualne nie zastępują osobistego kontaktu ze sztuką oraz to, że nie są w stanie oddać specyficznej atmosfery tej instytucji.

W następnej części artykułu znajdują się opisy wybranych publikacji zasobów internetowych muzeów wirtualnych. Zostały przedstawione zgodnie z tematami poruszonymi w literaturze, a w obrębie każdego działu zastosowano alfabetyczne uporządkowanie piśmiennictwa wg tytułów.

WIRTUALNE MUZEA JAKO CENTRA SZTUKI

Building National Museums in Europe 1750-2010. Conference proceedings from EuNaMus, European National Museums: Identity Politics, the Uses of the Past and the European Citizen, Bologna 28-30 April 2011. Peter Aronsson & Gabriella Elgenius (eds) EuNaMus Report No 1. Published by Linköping University, [dostęp: 19.03.2012]. Dostęp w internecie: http://www.ep.liu.se/ecp_home/index.en.aspx?issue=064

Wyniki i rezultaty 3-letniego programu badawczego EuNaMus koordynowanego przez Uniwersytet w Linköping. Zagadnienia: sposób funkcjonowania instytucji muzeów; wpływ kolekcji i działalności europejskich muzeów narodowych na świecie i w Europie; zbiory w kontekście dzieł reprezentujących wartości narodowe charakterystyczne dla danego kraju, ale również wartości uniwersalne dziedzictwa kulturowego; przyszłość tych instytucji, zmiana form wystawienniczych i celów na najbliższe lata. Ponadto porównawcze zestawienie zmian historycznych ról muzeów narodowych w poszczególnych państwach. Cel publikacji: stymulować dyskusje i debaty wśród naukowców, polityków, muzealników i obywateli.

eCulture : cultural content in the digital age / Alfredo M. Ronchi

Dordrecht [u.a.] : Springer, 2009, ISBN: 978-3-540-75273-8

Solidne wprowadzenie do tematu: aspekt globalnej sieci oraz kompleksowe spojrzenie na problemy i osiągnięcia kolekcji cyfrowych. Dużo informacji i dyskusji na temat e-zbiorów i ich związków z kulturą. Omówienie zagadnienia: rzeczywista wartość wirtualnych muzeów dla społeczeństwa.

New Museum Theory and Practice: An Introduction / ed. by Janet Marstine

Oxford: Blackwell, 2006, ISBN: 978-1-4051-0559-0

Dwanaście oryginalnych esejów, które stanowią pewną całość tematyczną. Ostra krytyka dotychczasowej ideologii ekspozycji muzealnej na podstawie konkretnych przykładów na przestrzeni kilku stuleci. Wnikliwa analiza metod ekspozycji zarówno w wielu muzeach na całym świecie zbierających dzieła z dziedziny sztuki, historii, antropologii, muzyki, ale także instytucji wykorzystujących konwencje muzeum np. centra kulturalne, wirtualne witryny.

MUZEJA WIRTUALNE A EDUKACJA

Du musée virtuel au musée médiathèque : le patrimoine à l'ère du document numérique / Corinne Welger-Barboza, Paris : L'Harmattan, 2001, ISBN: 2-7475-1725-X

Próba odpowiedzi na z pozoru paradoksalne pytanie o rzeczywistość wirtualnego muzeum. Bardzo krytyczne omówienie konstrukcji wielu witryn internetowych oraz poruszenie problematyki kreowania obrazu instytucji przez wirtual-

ne muzeum i jego interpretację cyfrową. Uwaga skierowana również na edukacyjne cele muzeów i ich rolę w chronieniu i przekazywaniu dziedzictwa kulturalnego. Poruszona kwestia losu centrów sztuki w przyszłości (obawa: muzea jako jedynie zbiory dokumentalne artystycznego dziedzictwa). Propozycja przyjrzenia się bliżej relacjom łączącym dzieło sztuki, muzeum i użytkownika.

WIRTUALNE MUZEJA I TECHNOLOGIE INFORMACYJNE

Collaborative access to virtual museum collection information : seeing through the walls / ed. by Bernadette G. Callery, Binghamton, NY : Haworth Information Press, 2004 ISBN: 0-7890-2933-2

Wirtualne muzea jako nowa szansa dla nauki, umożliwiająca zintegrowany dostęp do źródeł oraz mogąca zapewnić użytkownikom bezpieczny i łatwy dostęp do informacji, zdjęć, rysunków, plików dźwiękowych i plików wideo. Bardzo użyteczne narzędzie dla archiwistów muzealnych, bibliotekarzy, kuratorów wystaw i osób zaangażowanych w tworzenie katalogów lub udzielanie informacji dotyczącej muzealnej kolekcji. Ogromne wyzwanie wobec różnic w terminologii dyscyplin naukowych. Konieczność opracowania nowych rozwiązań. Próba zrozumienia wyzwań, z jakimi nie miała do tej pory do czynienia internetowa społeczność użytkowników. Przedstawienie zasadniczych różnic w możliwościach prezentacji informacji w wirtualnym muzeum a uzyskaniem informacji podczas realnej wizyty w muzeum. Problematyka wspólnego katalogowania, współpracy między muzeami, indeksowania obrazów, procedur i systemów itp. Przypisy i tabele.

Information technology for the virtual museum : museology and the Semantic Web / edited by Klaus Robering, Zuerich : Lit, 2008, ISBN: 9783825802622

Zbiór wykładów z międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Institut for Fagsprog, Kommunikation og Informationsvidenskab Syddansk Univesitet, 6-7 grudnia 2006 r. w Sønderborg w Danii. Problematyka wykładów skupiona wokół analizy zastosowania technologii informacyjnych i najnowszych narzędzi w pracy muzealników, ale także promocji instytucji muzealnych. Omówienie strony teoretycznej tego zagadnienia, ale również rozwiązań praktycznych. Dołączona bibliografia oraz indeks.

Musei virtuali : come non fare innovazione tecnologica / Francesco Antinucci

Roma : Laterza, 2007, ISBN: 9788842082866

Rola i zadania wirtualnych muzeów na terenie Włoch oraz związane z nimi innowacje technologiczne. Analiza zmian w podejściu społeczeństwa do instytucji muzealnych. Traktowanie technologii cyfrowych jako podstawowego narzędzia w spopularyzowaniu zbiorów i kolekcji oraz rozszerzeniu dostępu do nich. Rozważania, refleksje i przemyślenia.

Museums in a digital age / edited by Ross Parry

London ; New York : Routledge, 2010, ISBN: 9780415402613

Głęboki wpływ mediów cyfrowych w sektorze dziedzictwa kulturowego. Muzea zdane na nowe technologie w zarządzaniu kolekcjami. Zbiory cyfrowych obrazów jak rzeczy materialnych. Publikacja o ponad czterdziestu rozdziałach napisanych przez pięćdziesięciu autorów i współautorów z całego świata, korzystających z doświadczeń swojej wieloletniej praktyki muzealnej i prowadzonych badań. Swoiste kompendium wiedzy, a zarazem prowokacyjny i inspirujący poradnik, podzielony na siedem części dotyczących informacji, przestrzeni, dostępu, interpretacji, obiektów, produkcji i przyszłości.

Recoding the museum : digital heritage and the technologies of change / Ross Parry

London [u.a.] : Routledge, 2007, ISBN: 0-415-35387-4

Problematyka związana z wprowadzeniem technologii cyfrowej w muzealnictwie. Analiza negatywnych zjawisk towarzyszących powolnym przemianom w tym sektorze, jak również korzyści i możliwości z przekształcenia tradycyjnego wizerunku tej instytucji w wirtualny. Rola muzeów wirtualnych w przejmowaniu najnowszych form komunikacji, przetwarzaniu i prezentacji obrazów cyfrowych.

The virtual and the real : media in the museum / ed. by Selma Thomas and Ann Mintz

Washington, DC : American Association of Museums, 1998, ISBN:0931201519

Przystępny sposób przedstawienia zastosowania i funkcjonowania rozmaitych systemów multimedialnych w instytucjach muzealnych. Zagadnienia związane z dniem dzisiejszym, ale również propozycje na przyszłość. Analiza funkcjonowania witryn instytucji muzealnych, omówienie ich zalet oraz błędów. Dołączony indeks i bibliografia.

MUZEA WIRTUALNE – PRZEWODNIKI

Galeria Malarstwa Polskiego [Dokument elektroniczny] : przewodnik multimedialny / [scenariusz Ewa Micka-Broniarek, Leszek Lewoc]. Multimedia interakcyjne.

Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, cop. 1998, ISBN 83-02-06973-6.

Wybrane zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie. Zwiedzanie kolekcji zgromadzonej w Galerii Malarstwa Polskiego. Obrazy o wysokiej rozdzielczości, opisy do poszczególnych dzieł, możliwość przyjrzenia się szczegółom w dużym powiększeniu.

Galeria Uffizi we Florencji

[dostęp: 22.03.2012]. Dostępny w internecie: <http://www.uffizifirenze.it/>

Przedstawiona bogata kolekcja obrazów i cennych przedmiotów. Możliwość wyboru różnych wariantów zwiedzania i poruszania się w dowolny sposób: od wędrówki po poszczególnych salach po wybór określonej kolekcji lub wybranego dzieła. Bogata nawigacja dla zwiedzających, umożliwiająca powiększanie danego przedmiotu, uwypuklenie szczegółu oraz obejrzenie animacji w systemie 3D i wizualizacje zabytków w trójwymiarze.

Muzea Watykańskie

[dostęp: 20.03.2012]. Dostępny w internecie: <http://www.vatican.va/>

Wiele informacji dotyczących Państwa Watykańskiego, jego historii, instytucji, muzeów i zabytków. Możliwość powiększania i pomniejszania oglądanych zdjęć eksponatów oraz przechodzenia z jednej sali do drugiej. Animacje komputerowe pozwalające zorientować się, na której ścianie w danej sali umieszczono oglądane dzieło. Dołączona mapa, na której zaznaczono lokalizację opisywanych przedmiotów. Jeden z najciekawszych pokazów komputerowych to animacja Kaplicy Sykstyńskiej. Ponadto obrazy z kamery zainstalowanej w Grotach Watykańskich (widok m.in. grobu Jana Pawła II oraz Placu św. Piotra).

Muzeum Brytyjskie

[dostęp: 20.03.2012]. Dostępny w internecie: http://www.british-museum.org/explore/online_tours.aspx

Najznamiensze eksponaty muzeum, które podzielono na działy tematyczne, związane z poszczególnymi dyscyplinami sztuki. Oprócz zdjęć przedmiotów w małym i dużym formacie także szczegółowe komentarze do zabytków oraz historii i realiów epoki, z której pochodzą.

Muzeum Ermitaż

[dostęp: 20.03.2012]. Dostępny w internecie: <http://www.hermitage-museum.org/>

Dzieła podzielone na kilka grup, związanych z poszczególnymi dyscyplinami sztuki. Zdjęcia kolekcji arcydzieł sztuki i historii wykonane w wysokiej rozdzielczości cyfrowej. Każde dzieło opatrzone krótkim opisem sporządzonym przez specjalistów.

Muzeum Luwr

[dostęp: 20.03.2012]. Dostępny w internecie: <http://www.louvre.fr/>

Zwiedzanie i oglądanie zarówno kolekcji, jak i poszczególnych sal. Możliwość zatrzymania się przy wybranym ekspozycie i zobaczenia jego zdjęcia w powiększonym formacie. Obok reprodukcji informacje techniczne oraz krótki opis opracowany przez historyków sztuki.

Muzeum w Prado

[dostęp: 19.03.2012]. Dostępny w internecie: <http://www.museodelprado.es/coleccion/galeria-on-line/>

Bardzo szczegółowy ogląd budynku muzeum. Dzieła podzielone na kategorie: od malarstwa i rzeźby po sztukę dekoracyjną. Kolekcja sztuki najwybitniejszych twórców przedstawiona w bardzo wysokiej rozdzielczości, m.in. obrazy Rembrandta, Rubensa, Van Gogha i wielu innych wybitnych twórców malarstwa. Historia zbiorów.

Rijksmuseum

[dostęp: 20.03.2012]. Dostępny w internecie: <https://www.rijksmuseum.nl/>

Zwiedzanie i oglądanie zarówno kolekcji, jak i poszczególnych sal. Dzieła podzielone na kategorie od malarstwa i rzeźby po sztukę dekoracyjną. Kolekcja sztuki najwybitniejszych twórców przedstawiona w bardzo wysokiej rozdzielczości. Możliwość wybrania eksponatów i ich powiększenia.

Stara Galeria Narodowa w Berlinie

[dostęp: 22.03.2012]. Dostępny w internecie: <http://www.smb.museum/smb/sammlungen/details.php?objID=17&typeld=1>

Przewodnik od architektury muzeum po najcenniejsze egzemplarze kolekcji. Przedstawiona bogata ekspozycja obrazów i cennych przedmiotów. Możliwość wyboru różnych wariantów zwiedzania i poruszania się w dowolny sposób, od wędrowki po poszczególnych salach, po wybór określonej kolekcji lub wybranego dzieła. Bogata nawigacja: od powiększania danego przedmiotu, wypuklenia szczegółów po obejrzenie animacji w systemie 3D i wizualizacji zabytków w trójwymiarze. Zdjęcia o bardzo dobrej jakości.

Temat muzeów wirtualnych rozwija się i ewoluje wraz ze zmianami, jakie następują w pojmowaniu i funkcjonowaniu tych instytucji w cyberprzestrzeni. Mimo oporów środowisk związanych z ekspozycją dzieł sztuki, stało się faktem, że systemy multimedialne nieodłącznie dzisiaj im towarzyszą. Największe kontrowersje i dyskusje trwają wokół zagadnień dotyczących roli muzeów wirtualnych jako strażników dziedzictwa kulturowego i ich znaczenia w procesie szeroko rozumianej edukacji. Duży opór w środowiskach muzealnych budzi wprowadzanie najnowszych technologii informacyjnych, mimo że ich zalety są niewątpliwie doceniane przez miłośników dzieł sztuki, korzystających chętnie z ciekawych przewodników zamieszczonych na stronach domowych tych instytucji. Wielu autorów publikacji dostrzeża jednak ogromną szansę, jaką daje taka forma funkcjonowania centrów sztuki – promują naukę, umożliwiają jej popularyzację, ale także zintegrowany dostęp do źródeł, zdjęć, rysunków, informacji, itp.

Marta Lange

Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu

XIX Targi Wydawców Katolickich

odbędą się w dniach 11–14 kwietnia 2013 r.,
w Arkadach Kubickiego na Zamku Królewskim.

Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
objęła Targi patronatem honorowym.

Współpraca Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie z Instytutem Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

60. rocznica istnienia Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (IINiSB UW)¹ skłoniła mnie do refleksji nad związkami (głównie personalnymi) i relacjami pomiędzy instytucjami z różnych względów tak sobie bliskimi.

Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego jest jednym z najstarszych ośrodków akademickiego kształcenia pracowników informacji i bibliotekarzy w Polsce. Tradycja dydaktyki księgoznawczej w naszej uczelni sięga niemal początków Uniwersytetu, zainicjowały ją wykłady Joachima Lelewela (1820-1821), a następnie Karola Estreichera (1865-1868). W 1951 r., jako druga po katedrze w Łodzi (1945), powołana została Katedra Bibliotekoznawstwa UW, którą kierował profesor Aleksander Birkenmajer. W ciągu blisko (...) [sześćdziesięcioletniego] istnienia ośrodek ten przekształcił się z niewielkiej katedry w duży instytut uniwersytecki, prowadzący zarówno rozległą działalność badawczą, jak i wielostronną działalność dydaktyczną. IINiSB UW jest dziś największym uniwersyteckim ośrodkiem kształcenia w Polsce, oferującym pełne studia magisterskie w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, od roku akademickiego 1997/98 również studia licencjackie w tej dziedzinie, a od roku 1999/2000 – studia licencjackie i uzupełniające studia magisterskie. Ponadto Instytut prowadzi cztery rodzaje studiów podyplomowych oraz seminaria doktorskie, tak dziś opisano m.in. początki tworzenia i rozwój Instytutu na jego stronie internetowej².

Katedra Bibliotekoznawstwa UW została przekształcona w 1968 r. w Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (IBiIN), działający w ramach Wydziału Historycznego UW. Po wdrożeniu nowego programu nauczania, ukierunkowanego w znacznym stopniu na zagadnienia organizacji zasobów informacji i prowadzenia działalności informacyjnej w 1997 r. Instytut ponownie zmienił nazwę na obowiązującą obecnie: Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych.

*Kształcenie bibliotekarzy stanowi jeden z mocniejszych filarów naszego bibliotekarstwa jak powiedział Jacek Wojciechowski³ na ogólnopolskiej konferencji w Nałęczowie (18-20 września 2003 r.) i z pewnością duży wkład ma tu IINiSB, który przez lata swego istnienia wykształcił wielu absolwentów bibliotekoznawstwa o różnych specjalnościach. Realizując obecne potrzeby rynku pracy⁴, gdzie od współczesnego bibliotekarza i pracownika informacji wymaga się i oczekuje specjalistycznych kwalifikacji w zakresie kształtowania środowiska informacyjnego Instytut modyfikując programy szkolenia przygotowuje do pracy: *analityka informacji, animatora czytelnictwa, bibliotekarza-nauczyciela, bibliotekarza naukowego, biblioterapeuty, bibliote-**

karza systemowego, brokera informacji, projektanta systemów informacyjnych, indeksatora, klasyfikatora, konsultanta informacyjnego, menedżera zasobów informacyjnych i wielu jeszcze innych specjalistów, którzy powstają w odpowiedzi na różnicowanie się potrzeb informacyjnych².

Do bibliotek, w których pracują lub pracowali absolwenci Instytutu należą również Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, której dyrektorem (1992-2003) był Henryk Hollender. Wraz z Ewą Kobierską-Maciuszko (od 2003 r. dyrektor BUW), przygotował projekt wolnego dostępu do zbiorów w nowym gmachu BUW. Niektórzy z absolwentów IBiIN zajmują lub zajmowali w bibliotece stanowiska kierownicze. Wiele osób pracujących w BUW łączyło pracę zawodową z działalnością dydaktyczną prowadzoną w Instytucie lub pracowało w obu tych instytucjach, ale w różnym czasie. Z pewnością nie uda mi się wymienić wszystkich osób, ale chciałabym wspomnieć niektóre z nich. Do osób związanych z tymi instytucjami należeli m.in.: Hanna Zasadowa, Zofia Kossonogowa, Halina Chamerska, Jadwiga Ćwiekowa, Radosław Cybulski, Barbara Bieńkowska, Anna Sitarska, Józef Wojakowski, Jacek Puchalski, Jadwiga Woźniak-Kasperek, Teresa Głowacka, Włodzimierz Daszewski, Helena Kozerska, Wanda Kronmam-Czajka, Zdzisław Piszczek, Anna Romańska, Jadwiga Lizurek.

Początki związków BUW i Instytutu sięgają lat pięćdziesiątych, od kiedy pracownicy BUW włączyli się w proces dydaktyki akademickiej, a Oddział Informacji Naukowej udostępnił swój lokal na zajęcia z bibliografii, wraz z niezbędnymi do ćwiczeń materiałami. W 1956 r. przy Oddziale utworzono lektorium, z którego korzystali studenci bibliotekoznawstwa, a najważniejsza dla nich powstała w 1961 r. Czytelnia Bibliologiczna na 20 miejsc. Wypiecjalizowana tematycznie poświęcona była jednej dziedzinie – bibliologii, stanowiąc warsztat pracy dla osób interesujących się bibliotekoznawstwem, bibliografią i nauką o książce. Księgozbiór Czytelni Bibliologicznej miał ogromne znaczenie zarówno dla macierzystej Uczelni, jak i dla bibliotekarskiego środowiska warszawskiego obok księgozbiorów bibliologicznych Biblioteki Narodowej i Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy. W 1956 r. w BUW ponownie rozpoczęła pracę Zofia Kossonogowa przyjmując stanowisko wicedyrektora. W 1931 r. jeszcze jako studentka odbyła ośmiomiesięczną praktykę w BUW. Była autorytetem w środowisku bibliotekarskim, zainteresowana działaniami

mi na rzecz szkolenia bibliotekarzy, patronowała konferencji na temat roli i zadań bibliotek szkół wyższych w zakresie kształcenia zawodowego bibliotekarzy (czerwiec 1958 r.)⁷. Sama również była zaangażowana w działalność dydaktyczną: prowadzenie wykładów, ćwiczeń i praktyk, organizowanie kursów, pokazów, ramowych koncepcji do programów szkoleń, wytycznych do podręczników, recenzji dla instytucji wydawniczych. Wspierała prof. Aleksandra Birkenmajera przy organizowaniu Katedry Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Warszawskim. Dzięki jej propozycjom problemy lokalowe lub warsztatowe związane z brakiem pomocy naukowych dla toku nauczania były często rozwiązywane przez Bibliotekę Uniwersytecką.

Na początku lat sześćdziesiątych nastąpiło silniejsze powiązanie BUW z ówczesną Katedrą Bibliotekoznawstwa UW. Przyczynił się do tego w znacznym stopniu udział pracowników BUW w zajęciach dydaktycznych w katedrze z tzw. przysposobienia bibliotecznego i prowadzenia praktyk wakacyjnych dla studentów bibliotekoznawstwa. W 1971 r. Departament Studiów Uniwersyteckich, Ekonomicznych i Pedagogicznych Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego wysłał do rektorów podległych mu uczelni (włączając politechniki i wyższe szkoły rolnicze) ramowy program zajęć dla studentów I roku studiów (przysposobienie biblioteczne) i dla studentów starszych lat (zajęcia z informacji naukowej), który został opracowany przez Komisję do Spraw Bibliotek i Informacji Naukowej Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego z propozycją ich wprowadzenia do planów nauczania. Przeprowadzone konsultacje wykazały różnorodne propozycje rozwiązań organizacyjnych, m.in. sugerowano udział IBiIN UW w prowadzeniu zajęć lub powierzeniu wykładów wysoko wykwalifikowanym bibliotekarzom. To drugie rozwiązanie znacznie obciążałoby pracowników sieci bibliotecznej UW.

Do problemu praktycznego szkolenia studentów w trakcie nauki wielką wagę przywiązywała Anna Czekaiewska-Jędrusik, dyrektor IBiIN UW od 1969 r. zabiegająca o życzliwe traktowanie praktykantów przez biblioteki. Organizowała spotkania z przedstawicielami bibliotek, w których odbywały się praktyki, gdzie omawiano problemy praktyk studentów bibliotekoznawstwa.

Bibliotekarze szkół wyższych byli bardzo pomocni w realizowaniu procesu dydaktycznego. Niektórzy przynosili się, w ramach macierzystej Uczelni, do instytutu czy zakładu

bibliotekoznawstwa, inni łączyli pracę w obu miejscach i jedno i drugie rozwiązanie było korzystne dla stron. Tak również działo się w BUW, wielu pracowników (głównie bibliotekarze dyplomowani) prowadziło wykłady i ćwiczenia w ówczesnym IBiIN UW z następujących przedmiotów: bibliotekarstwo (Zofia Kossonogowa, Wanda Kronman-Czajka, Hanna Zasadowa), bibliografia (Wanda Kronman-Czajka, Hanna Zasadowa), organizacja bibliotek (Anna Romańska), rzeczowe opracowanie zbiorów, języki informacyjne (Jadwiga Ćwiekowa), przechowywanie i konserwacja zbiorów (Zdzisław Piszczek), informacja naukowa i heurystyka informacyjna (Hanna Zasadowa), historia książki (Józef Wojakowski), rękopisoznawstwo (Helena Kozerska). Do najwytrwalszych dydaktyków zaliczyć można Jadwigę Ćwiekową i Hannę Zasadową, które przez blisko 20 lat łączyły pracę w BUW z zajęciami w IBiIN UW.

Jadwiga Ćwiekowa od 1955 r. kierowała Referatem Katalogu Rzeczowego i zajęła się modernizacją i aktualizacją katalogu przedmiotowego w BUW. Od 1956 r. prowadziła Oddział Opracowania Rzeczowego BUW. Jest autorką przygotowanej w 1960 r. instrukcji korzystania z katalogu przedmiotowego. Wśród prac J. Ćwiekowej wymienić należy: *Opracowanie przedmiotowe piśmiennictwa. Problemy teoretyczne i metodyczne*. Warszawa, 1974; *Opracowanie tematyczne piśmiennictwa. Język haseł przedmiotowych. Katalog przedmiotowy*. Warszawa, 1988. Obie pozycje bardzo ważne dla opracowania przedmiotowego w Polsce i na świecie również dzięki przypisom i obszernej bibliografii załącznikowej (204 poz.).

Hanna Zasadowa prowadziła wykłady z bibliografii, informacji naukowej, wydawnictw informacyjnych, bibliotekarstwa, zbiorów dokumentów, heurystyki informacyjnej, wybranych zagadnień bibliotekoznawstwa zarówno w IBiIN UW, jak i Studium Podyplomowym Informacji Naukowej przy IBiIN. Jest współautorką skryptu *Specjalistyczne wydawnictwa informacyjne. Problematyka i przegląd*. Warszawa, 1972.

Halina Chameraśka w latach 1963-1967 kierowała w BUW Oddziałem Prac Naukowych i Dydaktycznych, a od 1969 r. objęła obowiązki naukowej i dydaktycznej w IBiIN. Prowadziła wykłady i seminaria z zakresu informacji naukowej oraz historii książki i bibliotek, ciesząc się ogromnym autorytetem nie tylko wśród studentów. Przez 3 miesiące w 1974 r. pełniła funkcję zastępcy dyrektora Instytutu. Była autorką ponad 100 publikacji naukowych⁹.

Radosława Cybulskiego, dyrektora BUW w latach 1982-1987, los wiązał na przemian raz z Instytutem raz z BUW. Posiadał wielostronne zainteresowania i dorobek naukowy w zakresie problematyki wydawniczej, księgarskiej, bibliograficznej i informacyjnej. W 1974 r. R. Cybulski rozpoczął wykłady zlecone w IBiIN UW. Współorganizował – uruchomiony w ramach zaocznego Studium Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej dla Pracujących – program specjalizacji edytorskiej i księgarskiej, a od 1978 r. prowadził seminarium magisterskie. Od października 1981 r. podjął pracę na pełnym etacie w IBiIN. Wypromował 74 magistrów i 4 doktorów¹⁰.

Dla dokładniejszego opisanía zjawiska powiązań BUW z Instytutem warto również wspomnieć o działalności dydaktycznej Oddziału Starych Druków organizującego pokazy najcenniejszych i najciekawszych obiektów. Ich liczbę zwiększyła współpraca z IINiSB (od roku 1969/70). Pokazy prowadzili częściowo pracownicy Instytutu mając do dyspozycji obiekty i pomieszczenia Oddziału oraz pracownicy BUW, m.in. Krystyna Niklewiczówna. W latach 1973-1974 prowadziła zajęcia z zakresu wiedzy o starych drukach dla Podyplomowego Studium Edytorskiego. Studenci bibliotekoznawstwa w Wadszawy (nie tylko) odbywali tu dwutygodniowe praktyki zawodowe.

Współpracował również z Oddziałem Starych Druków BUW księgoznawca, bibliofil, antykwariusz, edytor, historyk literatury i kultury Michał Hilchen (1945-2009) opracowujący proweniencje zbiorów biblioteki (co pogłębiło jego zainteresowania naukowe i bibliofilskie dawną książką i kulturą). Asystent w IBiIN w latach 1970-1980; opiekował się Kołem Naukowym Studentów Bibliotekoznawstwa, prowadząc wraz ze studentami rejestrację zasobów bibliotek parafialnych (starych druków i rękopisów) w południowej Polsce.

Wymienieni pracownicy BUW, a także liczne grono tych nie wymienionych a zajmujących się działalnością dydaktyczną, mieli i mają wpływ na kształtowanie modelu kształcenia, m.in. jako autorzy programów nauczania. Pracownicy BUW wielokrotnie prowadzili cykle wykładów lub pojedyncze wykłady dla studentów Instytutu dzieląc się swoją wiedzą i doświadczeniem. W ich treści znalazły się najnowsze rozwiązania stosowane w praktyce BUW-u w zakresie organizacji i zarządzania działalnością biblioteczną, opracowywania zbiorów, zbiorów specjalnych, np. w roku 2011 wykłady dla studentów IINiSB przeprowadzili: Anna Gimiewicz (Oddział Udostępnia-

nia i Informacji Naukowej): *Struktura organizacyjna i zadania Sekcji Informacji i Dydaktyki dla studentów II roku IINiSB UW*; Maciej Jarzewicz (Gabinet Rycin): *Zbiory specjalne. Gabinet Rycin dla studentów IINiSB UW z pokazem w Gabiniecie Rycin*¹¹.

Pracownicy Oddziału Zbiorów Specjalnych BUW udostępniali zbiory potrzebne do prac magisterskich i publikacji przygotowywanych przez studentów IINiSB UW.

Bardzo często pracownicy BUW licznie uczestniczą w konferencjach organizowanych przez IINiSB UW, także z referatami poświęconymi Bibliotece Uniwersyteckiej.

Studenci Instytutu każdego roku przyjmowani są na praktykę do BUW, gdzie mogą zapoznać się z działalnością poszczególnych oddziałów. W różnych latach na tablicach ogłoszeniowych Instytutu ukazywały się także informacje o możliwości zatrudnienia w BUW (obecnie na stronach internetowych UW).

Bibliotekarze sieci bibliotecznej UW często uzupełniali i uzupełniają kwalifikacje zawodowe szkoląc się na studiach podyplomowych organizowanych przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, a wcześniej na działającym od roku akademickiego 1975/76 Studium Bibliotekoznawstwa dla Pracujących.

W nowym gmachu BUW na Powiślu część zbiorów stanęła w wolnym dostępie i informacja o nich powinna znaleźć się w katalogu komputerowym. Do wolnego dostępu weszły książki z bieżącego wpływu (po selekcji) uzupełnione o zbiory z magazynu, tak aby w obszarze dostępnym dla czytelników znalazło się około 100 tys. wol. Zaplanowano prace retrokonwersyjne, które rozpoczęły się w 1995 r. Poprzedzono je kompletowaniem i szkoleniem osób katalogujących. Przeszkolono ochotników z biblioteki oraz studentów z IBIiN, ponieważ ówczesny Oddział Opracowania Druków Zwartych Nowych miał trudności z realizacją tak dużego zadania w ramach codziennych obowiązków¹².

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie uczestnicząc w procesie nauki i dydaktyki swojej uczelni oferuje studentom, w tym również studentom Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, szeroki wachlarz możliwości w dostępie do wiedzy¹³. Dydaktyka jest jednym z priorytetów BUW, w strukturze organizacyjnej biblioteki w ramach Oddziału Udostępniania i Informacji Naukowej funkcjonuje Sekcja Informacji i Dydaktyki prowadząca szkolenia biblioteczne tradycyjnie i online. Prowadzi się rów-

nież szkolenia dotyczące korzystania z czasopism elektronicznych, zarówno ogólne, poświęcone podstawowym sposobom wyszukiwania w kilku bazach, jak i profilowane¹⁴.

Biblioteka zapewnia swobodny dostęp do części zbiorów usytuowanych w tzw. otwartym magazynie z miejscami do pracy. W Wolnym Dostępie w 2011 r. pozostawało 458 036 wol. książek i czasopism. Zbiory ułożone są dziedzinami według klasyfikacji Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie (KBK). Znajdują się tu w większości książki wydane od 1980 r. z pewnymi ograniczeniami, oraz inne, wydane wcześniej, stanowiące kanon dla poszczególnych dyscyplin nauki. Do nich dołączono najczęściej wykorzystywane czasopisma (ułożone alfabetycznie na początku każdej szerokiej dziedziny).

W Wolnym Dostępie na poziomie 2 znajduje się także księgozbiór dydaktyczny. Książki z tego księgozbioru wypożycza się wyłącznie studentom UW. Udostępniane są tutaj podręczniki, skrypty, wybory tekstów zgrupowane w większej liczbie egzemplarzy. Na poziomie 2 znajduje się Czytelnia z dziełami o treści ogólnej i poświęconej bibliotekoznawstwu (wydawnictwa informacyjne, bibliografie, historia nauki, instytucje naukowe, księgoznawstwo). W osobnej niedużej sali obok znajdują się czasopisma poświęcone tej dziedzinie.

Od czterech lat funkcjonuje Biblioteka cyfrowa UW (e-bUW), którą tworzą biblioteki instytutowe oraz Archiwum i Muzeum UW (ponad 100 tys. publikacji). Koordynatorem i głównym wykonawcą projektu jest BUW. Zamieszczane są tu przede wszystkim dokumenty pozostające w domenie publicznej (niechronione prawem autorskim), a także wersje cyfrowe publikacji, których autorami są pracownicy Uczelni. e-bUW zawiera m.in. następujące kolekcje: Dziedzictwo kulturowe (kolekcja cyfrowych kopii najcenniejszych zabytków piśmiennictwa przechowywanych w zbiorach BUW i BW), ePublikacje (kolekcja wersji cyfrowych publikacji pracowników UW, zwłaszcza pracowników systemu biblioteczno-informacyjnego UW), Historia UW i BUW (kolekcja cyfrowych kopii książek, oraz rękopisów, dokumentów życia społecznego i zbiorów graficznych, dotyczących dziejów UW i BUW, Nauka i dydaktyka (kolekcja cyfrowych kopii tekstów źródłowych, herbarzy, słowników, bibliografii, podręczników i lektur, wykorzystywanych w procesach naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Warszawskiego).

Nowy projekt Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie i Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego (ICM) to Repozytorium UW, którego celem jest propagowanie idei Open Access na uczelni. Repozytorium będzie promować dokonania pracowników naukowych i studentów UW, w tym również pracowników i studentów IINiSB, archiwizować i udostępniać wyniki badań naukowych.

W wystąpieniu z okazji jubileuszu 60 lat istnienia IINiSB Ewa Kobińska-Maciuszko, dyrektor BUW, podkreśliła związki łączące IINiSB z Biblioteką, m.in.: realizację idei i misji służby publicznej na rzecz Uniwersytetu i miasta poprzez dostęp do zasobów wiedzy, a IINiSB określiła jako kuznię kadr dla bibliotek w Warszawie i kraju. Przyszli adepci zawodu bibliotekarskiego, w większości uważają, że poziom kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji jest wysoki¹⁵. Program studiów oceniają ogólnie jako przydatny, wskazując jako główny zarzut, mały kontakt z praktyką i praktykami w roli nauczających. Budujący jest fakt, że większość badanych jest zadowolona z wyboru kierunku studiów i dostrzega szerokie możliwości po ich ukończeniu. *Badania Mai Wojciechowskiej i Elżbiety Barbary Zybort pokazały, że respondenci są zadowoleni z oferty programowej, która spełnia ich oczekiwania, a co najważniejsze większość studentów uważa także, że spełnia ona oczekiwania przyszłych pracodawców*¹⁶.

O nowych kierunkach kształcenia w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, a także możliwościach przyszłej pracy napisał Dariusz Kuźmina, dyrektor IINiSB UW: *Studia te jak obserwujemy od kilku lat, dają możliwość pozyskania pracy nie tylko w bibliotekach. Z informacji od naszych absolwentów wynika, że znajdują oni pracę w sektorach związanych z: komunikacją publiczną, kulturą, edukacją, edytorstwem, biznesem, nauką, administracją udostępniającą dokumenty i zbiorami informacji. [...] Wiązanie prac magisterskich z sektorami pracodawców daje nadzieję na sensowne kreowanie studiów tak, aby absolwenci mieli większe szanse na zdobycie pracy*¹⁷.

Wśród ogólnego zadowolenia kształcących i kształconych na uwagę zasługuje głos Liliany Nalewajskiej na temat niskiej świadomości władz uczelni i kadry naukowej dotyczącej znaczenia i wpływu pracy bibliotek akademickich i bibliotekarzy na proces edukacyjny¹⁸. Na podstawie przeprowadzonej na UW ankiety można określić jak układa się współpraca pomiędzy pra-

cownikami biblioteki a pracownikami naukowymi w zakresie szkoleń. Współpraca ta uważana jest za potrzebną, choć ma najczęściej charakter tradycyjny, wykładowcy składają propozycje zakupu publikacji specjalistycznych. Autorka stwierdza, że na polskich uczelniach bibliotekarze nie są jeszcze równoprawnymi partnerami dla pracowników naukowych w tworzeniu oferty dydaktycznej. Bibliotekarze uczą użytkowników wyszukiwania i korzystania ze źródeł informacji, także z zasobów otwartej edukacji, ale najczęściej nie są specjalistami w kilku dziedzinach naukowych ani też nie znają programów nauczania. Potrzebna jest tutaj ścisła współpraca bibliotekarzy praktyków z pracownikami naukowymi, tak aby bibliotekarze realizując swoje zadania dydaktyczne mogli w jak największym stopniu wpłynąć na podniesienie umiejętności informacyjnych swoich użytkowników, głównie studentów. Dotyczy to również współpracy z kadrą naukową IINiSB.

Związki personalne zachodzące pomiędzy obiema instytucjami przyniosły wzajemne korzyści. Pracownicy BUW wnieśli znaczący wkład w kształcenie studentów bibliotekoznawstwa jako wybitni praktycy i teoretycy. Zbiory BUW-u stanowią cenny warsztat pracy naukowej, wzajemna wymiana doświadczeń pomiędzy oboma instytucjami pozwala bibliotekarzom zostać współpartnernami w realizacji procesu dydaktycznego.

Anna Stanis
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

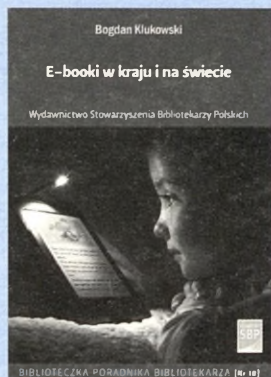
PRZYPISY:

- 1 KISIŁOWSKA, M. Jubileusz 60-lecia Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. *Zagadnienia Informacji Naukowej* 2011, nr 2 (98), s. 127-128.
- 2 Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. [online]. [Dostęp: 10.09.2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.lis.uw.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=3
- 3 WOJCIECHOWSKI, J. Bibliotekarstwo: zawód czy zatrudnienie. W: *Zawód bibliotekarza dziś i jutro. Materiały z ogólnopolskiej konferencji Nałęczów 18-20 września 2003*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2003. ISBN 83-89316-10-2.
- 4 Zob. obszerny artykuł na ten temat: JASKOWSKA, M., KORYCIŃSKA-HURAS, A., PRÓCHNICKA, M. Wiedza i umiejętności zawodowe bibliotekarzy i pracowników informacji. *Badanie oczekiwań pracodawców*. W: *Nowoczesna biblioteka. Materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowa-*

- rzyszenia Bibliotekarzy Polskich Konstancin Jeziorna, 29-30 maja 2009 r. Warszawa: Wydaw. SBP, 2009, s. 87-125. ISBN 978-83-61464-20-4.
- ⁵ Zob. przypis 2.
- ⁶ MICHALSKI, M., BAGIEŃSKA, E., KOBIERSKA-MACIUSZKO, E. „Począty” w BUW. *Wspomnienia o Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie w lat 1977-1999*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2012, s. 193. ISBN 978-83-924821-1-6.
- ⁷ Rola i zadania bibliotek szkół wyższych w zakresie kształcenia kadr bibliotecznych. Konferencja bibliotekarzy szkół wyższych w dniach 12-14 czerwca 1958 r. w Toruniu. Warszawa: Biblioteka Uniwersytecka, 1959, s. 166.
- ⁸ ZASADOWA, H. Działalność dydaktyczna. W: *Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie w latach 1945-1980*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1998, s. 208. ISBN 83-230-9958-8. Problem aktualnych szkoleń bibliotecznych w BUW przedstawiono w artykule Lilianny Nalewajskiej Szkolenia biblioteczne czy edukacja informacyjna. *Bibliotekarz* 2012, nr 10, s. 7-11.
- ⁹ BIEŃKOWSKA, B. Docent dr hab. Halina Chamerańska (1922-2008). *Przegląd Biblioteczny* 2008, nr 3, s. 527-528.
- ¹⁰ Więcej na temat życia i działalności zawodowej Radosława Cybulskiego w: SADOWSKA J. Radosław Cybulski (1924-1999). W: *Bibliotekarze polscy we wspomnieniach współczesnych*. [online]. [dostęp 28.12.2012]. Dostępny w World Wide Web < http://bbc.uw.edu.pl/Content/506/BiblWar_11.pdf >
- ¹¹ Wykazy wszystkich wykładów z roku 2011 i z lat poprzednich znajdują się w Sprawozdaniach BUW z tych lat [online]. [Dostęp: 15.01.2012]. Dostępny w World Wide Web http://www.buw.uw.edu.pl/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=33&Itemid=145
- ¹² Więcej na temat retrokonwersji w BUW zob. BAGIEŃSKA, E. *Historia retrokonwersji w BUW*. W: *Biuletyn Maj w bibliotece* (2012) s. 20-22 [online] [Dostęp: 28.12.2012] Dostępny w World Wide Web http://www.buw.uw.edu.pl/images/BUW_PDF/Biuletyn_BUW/maj2012.pdf
- ¹³ Zob. HOLLENDER, H. Biblioteka Główna Wyższej Uczelni w nauce i dydaktyce na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. *Przegląd Informacyjno-Dokumentacyjny* 2001, T. 31 z. 2, s. 23-30.
- ¹⁴ Statystyka wykorzystania zasobów elektronicznych online udostępnianych w sieci UW. Tabela 14. W: *Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie i Bibliotek Wydziałowych UW za rok 2011*. Oprac. Krystyna Kocznorowska, Ewa Kobierska-Maciuszko, Wanda Rudzińska, Roman Tabisz. Warszawa 2012, s. 166.
- ¹⁵ OWCZAREK, M.: Studia bibliotekoznawcze w opinii adeptów kierunku. *Bibliotekarz* 2010, nr 6, s. 10-15. W artykule wykorzystano wypowiedzi studentów i absolwentów kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo zamieszczone na Forum EBIB.
- ¹⁶ Tamże.
- ¹⁷ KUŹMINA, D. Kształcenie w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa w Polsce – nowe kierunki. W: *Nowoczesna biblioteka. Materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Konstancin Jeziorna, 29-30 maja 2009 r.* Warszawa: Wydaw. SBP, 2009, s. 138. ISBN 978-83-61464-20-4.
- ¹⁸ NALEWAJSKA, L. *Bibliotekarze contra stereotypy, czyli dialog tradycji z nowoczesnością*. Referat wygłoszony na VI Bałtyckiej Konferencji Zarządzenie i Organizacja Bibliotek. Gdańsk 17-18 maja 2012 r.

WARTO PRZECZYTAĆ!

Bogdan Klukowski E-booki w kraju i na świecie

Syntetycznie i przystępnie ujęte kompendium wiedzy nt. e-booków, które już obecnie są włączane do zasobów bibliotek naukowych, ale także stopniowo – do publicznych.

Z lektury poradnika można dowiedzieć się co to są publikacje i książki elektroniczne, jakie stosowane są formaty, programy, czytniki, zabezpieczenia techniczne, a ponadto książka zawiera informacje o prawach autorskich, tematyce, cenach, możliwościach zakupu, zaletach i wadach e-booków oraz relacjach między książkami papierowymi a dźwiękowymi i elektronicznymi.

Jest to książka dla każdego bibliotekarza.

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

PAULINA BARTOSIK

Biblioteki cyfrowe,

czyli jak czytać książki bez wychodzenia do biblioteki

W Polsce obecnie funkcjonuje ok. 90 bibliotek cyfrowych (w tym 7 jest w przygotowaniu)¹ i jest to alternatywa dla tradycyjnych bibliotek naukowych oraz publicznych, które umieszczają swoje zbiory w internecie.

Ten sposób korzystania z książek jest jeszcze mało popularny wśród młodzieży gimnazjalnej, licealnej oraz studentów, którzy w większości nie są świadomi istnienia repozytoriów cyfrowych w internecie. Aczkolwiek dla wielu uczniów, którzy „nienawidzą” odwiedzania tradycyjnych księżnic oraz czytania tradycyjnych książek jest to dogodna forma uczęszczania do bibliotek.

Repozytoria cyfrowe funkcjonujące w internecie są dostępne całodobowo, co oznacza, że nie ogranicza ich ani pora dnia, ani godziny otwarcia instytucji, jak to ma miejsce w przypadku tradycyjnych bibliotek, chociaż należy pamiętać, że w sieci istnieją dwa rodzaje repozytoriów – te, które udostępniają swoje zbiory globalnie oraz drugie, które dostępne są jedynie z sieci lokalnej (choć te ostatnie występują rzadziej). Nie wychodząc zatem z domu, użytkownik może przeszukać zasób bibliotek cyfrowych i znaleźć interesujące go pozycje książkowe – do napisania referatu czy też przeczytania lektury omawianej na zajęciach z języka polskiego – do tego typu poszukiwań wystarczy jedynie komputer z dostępem do sieci internetowej.

W naszym kraju prawie każda instytucja naukowa – reprezentująca przeważnie wyższe uczelnie zlokalizowane w Polsce², a także regionalne biblioteki publiczne³ zlokalizowane w większych miastach na terytorium RP posia-

dają repozytoria cyfrowe⁴. Aby jednak odzwierciedlić zbiory umieszczone w magazynach konkretnych księżnic potrzebne są pracownie bibliotek cyfrowych, które wyposażone są w sprzęt potrzebny do digitalizacji zbiorów – komputery ze specjalistycznym oprogramowaniem dLibra⁵ oraz innymi programami graficznymi (głównie: Abby Fine Reader, PhotoShop Cs3, Scan 8.0, Document Express Editor) służącymi do obróbki graficznej zeskanowanego materiału, ludzi przeszkolonych w tym celu – bibliotekarzy cyfrowych⁶ (technicznych czy też redaktorów), którzy będą wykonywać czynności związane z digitalizacją przed umieszczeniem elektronicznej wersji dzieła w zasobie sieci internetowej.

Dla niektórych instytucji, głównie bibliotek publicznych zakup takiego sprzętu i przeszkolenie pracowników jest dosyć kosztowne, a jak można się domyślać, nie każda placówka posiada środki finansowe na ten cel. Dlatego też bardzo często księżnice piszą plany oraz biorą udział w licznych programach prowadzonych przez MKiDN⁷.

Książki cyfrowe w internecie są bardzo dobrym pomysłem i alternatywą, bowiem dają możliwość zapoznania się ze zbiorami bibliotek tradycyjnych, aczkolwiek należy pamiętać, iż istnieje pewne ograniczenie związane z umieszczeniem druków zwartych w „globalnej sieci”.

Chodzi tu mianowicie o prawa autorskie. Kwestię tę reguluje przede wszystkim ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁸, w której napisane jest, że musi minąć 70 lat od śmierci twórcy lub ostatniego współautora publikacji aby można ją było bez zgody autora opublikować w internecie. Główną zaletą zdigitalizowania zbiorów bibliotek w sieci jest możliwość „uchronienia” cennych i zabytkowych już dzieł, często oryginałów oraz pojedynczych egzemplarzy od zapomnienia, gdyż egzemplarze w formie tradycyjnej – drukowane zostały już zaczytane. Zatem głównie w bibliotekach cyfrowych można spotkać utwory stare, do których wygasły już majątkowe prawa autorskie oraz dzieła, które weszły już do domeny publicznej. Dzięki temu młodzież oraz studenci mogą zapoznać się z drukami oraz porównać, jak kiedyś wydawane były publikacje.

Czasami, aby móc otworzyć książki cyfrowe umieszczone na stronach repozytoriów cyfrowych użytkownik potrzebuje do ich prawidłowego wyświetlenia na ekranie komputera programu DJVu Browser Plugin⁹ lub najnowszej wersji Javy. Spowodowane jest to tym, że obecnie biblioteki cyfrowe działają w oparciu o oprogramowanie dLibra 5.3.1 (lub starsze), która wymaga nowoczesnych programów lub apletów, bowiem nie są kompatybilne ze starymi wersjami Javy. W większości bibliotek cyfrowych formatem podstawowym do „prezentowania” druków tekstowych jest format DjVu¹⁰, w mniejszym stopniu zaś formaty PDF¹¹ czy JPG¹².

Dodatkową zaletą książek cyfrowych jest to, że w jednym czasie nieograniczona liczba użytkowników może zapoznawać się z treścią tej samej publikacji. Wspominając o tym fakcie należy pamiętać, że w tradycyjnych bibliotekach jest ograniczona liczba egzemplarzy co powoduje, że niektórzy użytkownicy zmuszeni są oczekiwać w kolejce na daną pozycję książkową. Należy także dodać, że w sieci internetowej dostępne są różne wydania tego samego dzieła, czego w większości przypadków czytelnik nie ma w tradycyjnej bibliotece.

Książki elektroniczne dostępne w bibliotekach cyfrowych opatrzone są bardzo często automatycznym rozpoznawaniem tekstu tzw. OCR¹³ oraz hiperłączami w spisie treści danego dzieła, które ułatwiają prace z tekstem czytelnikowi, bowiem pomagają mu odnaleźć daną frazę czy też wyraz, co powoduje, że nie musi „wertować” całej książki w poszukiwaniu interesującego go materiału.

Dzięki dużej ilości bibliotek cyfrowych naukowych oraz regionalnych dostępnych w sieci internetowej użytkownik nie musi już fizycznie być zapisany do książki i posiadać konta czytelniczego, a co najważniejsze „tracić czasu” na poszukiwania interesującej go pozycji książkowej. Za pomocą bowiem internetu może odnaleźć potrzebną mu publikację i przeczytać bez wychodzenia z domu.

Powyżej zostały przedstawione korzyści z użytkowania książek umieszczonych w bibliotekach cyfrowych, aczkolwiek korzystanie z tej formy jest jeszcze mało popularne wśród młodzieży. Jest to być może spowodowane niewiedzą o istnieniu repozytoriów w sieci internetowej. Uczniowie, należy przy tym pamiętać, są coraz bardziej „cyfrowi” oraz szybciej nabywają umiejętność posługiwania się nowinkami technicznymi stworzonymi w świecie technologicznym. Za kilka lat, wraz ze wzrostem świadomości użytkowników internetu ta forma czytania książek będzie jeszcze bardziej atrakcyjna, ponieważ obecnie młodych ludzi rzadko można spotkać w tradycyjnych bibliotekach publicznych czy bibliotekach szkolnych. Spowodowane jest to tym, że uczniowie „wierzą” tylko w internet, w którym można znaleźć prawie wszystko, a ostatnimi czasy doszły do tego także biblioteki, które wyszły naprzeciw oczekiwaniom użytkowników.

Paulina Bartosik
Zespół Szkół we Wróblewie
Publiczne Gimnazjum i Szkoła Podstawowa
im. Ignacji Piątkowskiej

PRZYPISY:

- ¹ Dane zaczerpnięte na podstawie portalu Federacja Bibliotek Cyfrowych [on-line]. [Dostęp 26.12.2012]. Tryb dostępu <http://fbc.pionier.net.pl/owoc>.
- ² Doskonałym przykładem jest tu Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa.
- ³ Przykładem może być Cyfrowa Ziemia Sieradzka, czy też Łódzka Biblioteka Cyfrowa.
- ⁴ Repozytoria cyfrowe (biblioteki cyfrowe) – usługa internetowa umożliwiająca udostępnianie w sieci publikacji cyfrowych takich jak czasopisma elektroniczne lub e-booki, a także zdigitalizowanych tradycyjnych publikacji papierowych, takich jak czasopisma, książki, mapy, zdjęcia.
- ⁵ dLibra – oprogramowanie służące do budowy bibliotek cyfrowych.
- ⁶ Bibliotekarz cyfrowy jest to osoba zatrudniona w bibliotece cyfrowej posiadająca umiejętności

i zakres wiedzy z kilku dziedzin: bibliotekoznawstwa, bibliografii i informatyki potrafiąca przygotowywać materiały do opublikowania je w sieci internetowej.

- 7 Przykładem może być powstanie repozytorium cyfrowego *Cyfrowa Ziemia Sieradzka*, na realizację którego Powiatowa Biblioteka Publiczna w Sieradzu uzyskała grant w ramach projektu Mecenat w 2008 r.
- 8 *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994* (Dz. U. Nr 24, poz. 83).
- 9 DjVu Browse Plugin – program służący do poprawnego wyświetlania plików zapisanych w formacie DjVu.
- 10 DjVu- Format pliku graficznego używany w bibliotekach cyfrowych, który zachowuje jakość papierowego oryginału, a przy tym ma małą ilość kb.
- 11 PDF (ang. *Portable Document Format*, przenośny format dokumentu) – format plików służący do prezentacji, przenoszenia i drukowania treści tekstowo-graficznych, stworzony i promowany przez firmę Adobe Systems. Język opisu pliku PDF jest okrojona wersją języka programowania PostScript wzbogaconą o elementy hipertekstowe.
- 12 JPG – format kompresji statycznych obrazów rastrowych, przeznaczony głównie do stratnego zapisu obrazów naturalnych (pejzaży, portretów itp.), charakteryzujących się płynnymi przejściami barw oraz brakiem lub małą ilością ostrych krawędzi i drobnych detali.
- 13 OCR – *Optical Character Recognition* – zestaw technik lub oprogramowanie służące do rozpoznawania znaków i całych tekstów.

Czy zagładasz do

PORTAL-u SBP?

Znajdziesz tam wiele książek z dużymi rabatami. Warto uzupełnić swoje zbiory!

www.sbp.pl/sklep

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

Czytelnia Internetowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Legionowie

Dziesięć lat temu biblioteka publiczna w Legionowie posiadała zaledwie jeden komputer z dostępem do internetu i tylko dla pracowników. Obecnie jest ich 53 – w Bibliotece Głównej, filiach oraz odrębnej Czytelnii Internetowej, z czego 25 to stanowiska dla użytkowników udostępniane bezpłatnie.

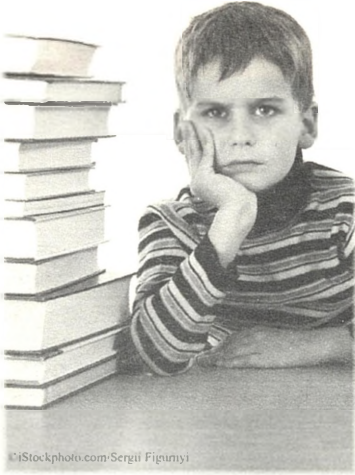
Czytelnia Internetowa w legionowskim Ratuszu powstała w 2008 r. Lokalizacja w centrum miasta i brak barier architektonicznych stwarzają doskonałe warunki do korzystania osobom niepełnosprawnym oraz matkom z dziećmi w wózkach. Na początku czytelnia odwiedzała głównie młodzież, szybko jednak krąg zainteresowanych zaczął się rozszerzać, obejmując coraz liczniejszą grupę dorosłych, w tym seniorów.

Poza 12 stanowiskami komputerowymi dla użytkowników udostępniamy w niej prasę lokalną oraz, z myślą o poszukujących pracy, dodatek do Gazety Wyborczej „Gazeta Praca”. Komputery, wykorzystywane są nie tylko do przeszukiwania zasobów internetu, na każdym stanowisku zainstalowany jest pakiet biurowy, który służy m.in. do pisania prac czy CV. Dostępna jest również pracująca w sieci drukarka. Użytkownicy korzystają też z programów i gier edukacyjnych, a także z książki online, którą udostępniamy od stycznia 2013 r. poprzez platformę Ibuk Libra.

Czytelnia Internetowa wykorzystywana jest do organizowania różnych spotkań. Od kilku lat prowadzimy w niej dla mieszkańców naszego powiatu warsztaty dla seniorów z podstaw obsługi komputera i internetu oraz zajęcia dla młodzieży, np. dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych wirtualny turniej „Małe Euro w Bibliotece” czy warsztaty fotograficzne. Odbywają się tu również warsztaty i szkolenia dla pracowników biblioteki, w tym z obsługi systemu bibliotecznego.

Ponadto Urząd Miasta wielokrotnie udostępniał bibliotece inne pomieszczenia ratusza. W sali widowiskowej organizowaliśmy jubileusz 60-lecia Biblioteki, a w konferencyjnej, m.in. szkolenie „Latarnicy Polski Cyfrowej”, konferencję z okazji Dnia Bibliotekarza. W atrium i na antresoli prezentowaliśmy wystawy, np. „Legionowo balonowe miasto” czy konkursową „Legionowo w obrazie”.

Małgorzata Ciechanowska
Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Legionowie

©iStockphoto.com/Sergii Figuntyi

Biblioteki szkolne – fiasco chmielnickiego eksperymentu

Samorządowcy z Chmielnika (woj. świętokrzyskie) postanowili zaoszczędzić na kosztach prowadzenia bibliotek i świetlic szkolnych. Zapewne łagodną perswazją nakłoniono dyrektorów pięciu placówek oświatowych do podpisania porozumień o współpracy z miejscowym Centrum Kultury.

Na mocy tych porozumień, od jesieni 2011 r. osoby pracujące w bibliotekach i świetlicach tychże szkół stały się pracownikami Centrum Kultury, tracąc status nauczycieli i w konsekwencji wynikające z tego przywileje. Wg informacji „Gazety Wyborczej” (GW Kielce z 8 lutego 2013 r.), gmina planowała zaoszczędzić na czterestu tak zreformowanych etatach, kwotę rzędu 250 tys. zł rocznie. Decyzję zaskarżył świętokrzyski kurator oświaty. Naczelny Sąd Administracyjny po zakończeniu procedury odwoławczej uznał zasadność skargi. Gmina zastosowała się do decyzji sądu. W czasie jak samorządowcy z Chmielnika przegrywali w sądzie swoją batalię o ćwierć miliona, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (MAiC) rozpoczęło taką samą batalię, tyle że o miliard, ogłaszając 18 stycznia br. konsultacje dot. Projektu założeń ustawy o poprawie warunków świadczenia usług przez jednostki samorządu terytorialnego (jst). W zamyśle ustawodawcy, jej celem jest zwiększenie samodzielności jednostek samorządu terytorialnego w zakresie organizacyjnym. Innymi słowy – chodzi m.in. o wyposażeń (jst) w prerogatywy umożliwiające łączenie zadań instytucji podległych samorządowi, np. z zakresu pomocy społecznej, obsługi administracyjno-finansowej, instytucji kultury itp. Tworzenie wyspecjalizowanych centrów obsługi, to już klasyka współczesnego zarządzania i cieszy, że ustawodawca chce do tego zmo-

bilizować jst, sugerując obszary, w których taka konsolidacja byłaby zasadna. Wśród tych konsolidacyjnych zamierzeń dość przypadkowo znalazły się również biblioteki szkolne. Rozdz. III 1.2 pkt. 4 tegoż projektu traktuje o tym explicite sugerując, że chodzi o:

Stworzenie możliwości wykonywania zadań biblioteki szkolnej przez bibliotekę publiczną. Na zorganizowanym przez ministerstwo czacie w ramach wspomnianych konsultacji, na pytanie: Czy znikną biblioteki szkolne? – Pani wiceminister odpowiada: „Biblioteki szkolne nie znikną, projekt samorządowy tego nie przewiduje” (sic!), bo jak dowodzi „Uczniowie muszą mieć możliwość korzystania z biblioteki w ramach szkoły publicznej. Stanowi o tym art. 67 ustawy o systemie oświaty. Nie zamierzamy go zmieniać. Chcemy jedynie pozwolić władzom gmin na rozważenie, czy w szkole nie mogłaby funkcjonować jednocześnie biblioteka szkolna i publiczna np. filia biblioteki publicznej. Równie zabawne jest wyjaśnienie celu takiego działania: „Zależy nam na poprawie jakości świadczonych usług. W przypadku zamknięcia szkoły mogłyby przejąć nową funkcję i przetwać służąc lokalnej społeczności”. Już widzę oczyma wyobraźni jak biblioteka szkolna „wzmocniona” paczką starych harlekinów z niedoinwestowanej biblioteki publicznej, podlega spektakularnej sanacji zadekretowanej przez MAiC. Konia z rzędem temu, kto wskaże

przykład jak to filia biblioteki gminnej dała drugie życie zlikwidowanej szkole. Aby w sposób rzeczowy prowadzić dialog, do czego zachęca MAiC, należy zrozumieć intencje partnera. MAiC nam tego nie ułatwia, czego dowodem jest moja egzegeza wypowiedzi Pani wiceminister: Bibliotece szkolnej nic nie grozi, bo chcemy ją zastąpić biblioteką publiczną. Lecz nie ma co kpić, taka jest „logika” politycznego wywodu, która wynika ze strategii wszelkich konsultacji społecznych: zaproponować zmiany i uspokajać, że nie narusza to niczych interesów, czyli udowodniać że zmiany nic nie zmieniają. Takim „placebo uspokajaczem” jest choćby przywoływanie 67 art. ustawy o systemie oświaty: [Do realizacji zadań statutowych szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z biblioteki]. Czy z tego wynika, że nie może być to biblioteka publiczna? Nie wynika, byleby ta publiczna przejęła szkolny księgozbiór, kontynuowała dotychczasowe zasady gromadzenia i nie wyprowadziła się ze szkoły. Ale skoro jako publiczna będzie się mieścić w szkole, to kto będzie nią zarządzał – dyrektor czy wójt? Wychodzi na to, że w wyniku symbiozy będzie szkolno-publiczna, czyli taka trochę schizofreniczna. To dziwna ustawa, bo nie obliuguje, a stwarza możliwości i w tym upatruje największe zagrożenie dla szkolnych bibliotek. Wyobraźmy sobie co zrobią samorządowcy gdyby ustawa weszła w życie w duchu proponowanych założeń. Co zaczną „konsolidować” najpierw? Przecież nie administrację, czy spółki komunalne, bo to zbyt skomplikowane koterie stanowiące, poza wszystkim innym, żelazny elektorat. Oczywiście, że zaczną od przysłowiowej szkolnej biblioteki, która jest trochę samorządowa, trochę kuratorska,

trochę związkowa, ciut państwowa i nieco szkolna, czyli właściwie niczyja. O co zatem toczy się gra w przypadku bibliotek szkolnych, którą podjęli urzędnicy MAiC? Z pewnością nie o konsolidację, bo takiej w przypadku bibliotek szkolnych w myśl założeń ustawy przeprowadzić się nie da. Chodzi o to samo co samorządowcom z Chmielnika, mianowicie rozmontować niekompatybilny z resztą instytucji gminnych, system plac w oświacie, pozostający pod parasolem Karty Nauczyciela i uszczknąć z każdego nauczycielskiego etatu półtora tysiąca – jak obliczyli w Chmielniku. A zacząć trzeba od najstabszego ogniwa, czyli od biblioteki szkolnej. Precedens chmielnicki oraz ofensywa MAiC-u dowodzą, że sytuacja dojrzeła do zmiany. Jej kształt może być wynikiem konfrontacji albo kompromisu. Skądinąd struktura wydatków w oświacie, to duże dysproporcje na niekorzyść zadań pozapłacowych. Z biznesowego punktu widzenia, jeśli władza samorządowa ma przed oczyma taką strukturę wydatków oraz tak duże spodziewane oszczędności, to skądinąd trudno się dziwić tego rodzaju próbom racjonalizacji kosztów. Te zmagania samorządowców ze stanem prawnym w oświacie będą dopóty dopóki sytuacja nie dojrzeje do kompleksowego rozwiązania. Proponowana ustawa MAiC takim rozwiązaniem nie jest. Dla zwolenników utrzymania przywilejów nauczycielskich cenna informacja – w literaturze bibliotekarskiej ukazało się ostatnio kilka interesujących publikacji dotyczących lobbingu. Dyskusja nad ustawą MAiC jest okazją, żeby wykorzystać tę wiedzę w praktyce.

Jolanta Sobielga
Biblioteka Główna Politechniki Świętokrzyskiej

Tydzień Bibliotek 2013 „Biblioteka przestrzeni dla kreatywnych”

Po raz dziesiąty Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich organizuje, w dniach 8-15 maja 2013 r., Tydzień Bibliotek – program promocji czytelnictwa i bibliotek.

Hasło Tygodnia Bibliotek 2013 pozwala w różnych formach pokazać pozytywne zmiany, które zachodzą w naszych placówkach. Biblioteka, jako przestrzeń dla kreatywnych, staje się miejscem inspiracji i realizacji wielu niezwykłych pomysłów na promowanie literatury i zachęcanie do sięgania po książki każdego odbiorcę, bez względu na wykształcenie, wiek czy światopogląd.

Więcej informacji na temat Tygodnia Bibliotek na stronie <http://www.sbp.pl/tydzienbibliotek>.

Zarząd Główny SBP

Biblioteka jako katalizator działalności społecznej i kulturalnej

Gminna Biblioteka Publiczna Radziechowy-Wieprz działa na terenie gminy składającej się z 6 sołectw i liczącej 13 tys. mieszkańców. Pięć placówek bibliotecznych obsługuje sześciu pracowników: dyrektor, główna księgową oraz 4 bibliotekarki na 3,125 etatu.

Institucja powstała w 1958 r., a w 2004 r. została wyodrębniona ze struktur urzędu gminy. Do 2010 r. funkcjonowanie biblioteki było szczególnie utrudnione ze względu na złe warunki lokalowe (powierzchnia żadnej z placówek nie przekraczała 38 m²). Uniemożliwiały one prowadzenie jakiegokolwiek działalności poza udostępnianiem księgozbioru. Sytuacja uległa zmianie w wyniku remontu pomieszczenia w Radziechowach, sfinansowanego w ramach ministerialnego programu Infrastruktura Bibliotek. W 2011 r. przystąpiliśmy do II Rundy Programu Rozwoju Bibliotek. Posiłkując się analizą SWOT, a także badaniami potrzeb edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców gminy, określiliśmy misję i wizję biblioteki, wyznacziliśmy jej kierunki rozwoju. Wyłoniły się przy tym cztery główne obszary przyszłej działalności, uzupełniające program statutowy: wspieranie rozwoju tożsamości lokalnej, ułatwienie dostępu do edukacji, dóbr kultury i informacji.

W ramach obszaru pierwszego skoncentrowaliśmy się na ochronie lokalnego dziedzictwa kulturowego. W marcu 2012 r. biblioteka zainicjowała prace nad Cyfrowym Archiwum Historycznym gminy Radziechowy-Wieprz. Zbiór lokalnych materiałów historycznych, dokumentów życia społecznego, kronik, pamiętników i zdjęć prywatnych jest poddawany digitalizacji, a następnie zamieszczany w ogólnodostępnej bazie interneto-

wej. Działalność edukacyjna biblioteki realizuje się przez podnoszenie kompetencji cyfrowych wśród dorosłych i seniorów oraz zajęcia edukacyjne dla młodzieży; uruchamiamy również warsztaty aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Realizując misję kulturalną, biblioteka wspiera aktywność twórczą mieszkańców gminy. Organizowane są konkursy, warsztaty rzemieślnicze i artystyczne, projekcje filmów, wystawy malarstwa i rzeźby. Działalność informacyjną biblioteki realizujemy dzięki wymianie opinii na forach, moderowaniu paneli dyskusyjnych, udostępnianiu przestrzeni na potrzeby spotkań przedstawicieli władz i obywateli.

Przy obecnym poziomie dofinansowania i zatrudnienia, zespół biblioteki nie byłby w stanie samodzielnie podjąć dodatkowym zadaniom. Na szczęście bibliotekę wspierają wolontariusze, profesjonalści z zakresu różnych dziedzin, lokalni twórcy i przedsiębiorcy. Biblioteka zainicjowała m.in. powstanie partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju gminy Radziechowy-Wieprz, współpracuje z instytucjami gminnymi, przedsiębiorcami, przedstawicielami władz i osobami prywatnymi. Najbardziej owocną okazała się współpraca z organizacjami pozarządowymi (NGO) oraz grupami nieformalnymi.

W odróżnieniu od organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń (lokalnych klubów sportowych i ochotniczych straży pożarnych),

grupy nieformalne mogą tworzyć minimum trzy osoby, a ich działalność obwarowana jest przepisami prawnymi.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jest szczególnie pożądana w sytuacji gdy istnieje pomysł na konkretne przedsięwzięcie a brakuje środków na jego realizację, lub gdy biblioteka dysponuje zasobami, które mogłyby udostępnić na potrzeby działań NGO i tym samym zapewnić sobie bezpłatne poszerzenie oferty kulturalnej (np. poprzez udostępnienie pomieszczeń dla realizacji warsztatów). Partnerów można znaleźć za pośrednictwem serwisu <http://bazy.ngo.pl/> lub po prostu poszukując w środowisku lokalnym. Żadna instytucja nie funkcjonuje w próżni, często wystarczy uważniej przyrzeć się uczestnikom życia społeczno-kulturalnego w najbliższym otoczeniu aby wyłowić tych, których cele i dążenia pokrywają się z kierunkiem działań biblioteki. Dobrym sposobem na nawiązanie kontaktu z organizacjami pozarządowymi jest zwrócenie się do nich wprost, z ogólnie sformułowaną propozycją współpracy lub wręcz zapytaniem, jakiego rodzaju wspólne projekty byłyby możliwe i pożądane. Przy wsparciu NGO i nawet niewielkim nakładem pracy (udostępnienie pomieszczeń, zamieszczanie informacji na stronie www, w formie plakatów) biblioteka może stać się nowoczesnym i dostrzeganym w środowisku punktem dostępu do wiedzy i kultury, rozumianych szerzej niż biblioteczny księgozbiór. Bibliotekarz może też czerpać korzyści z uczestnictwa w szkoleniach prowadzonych przez organizację pozarządową, wspierać pisanie wniosków, poszukiwanie konkursów grantowych itd.

Współpraca z grupą nieformalną tym różni się od działania z NGO, że niejednokrotnie wymaga od bibliotekarza bezpośredniego zaangażowania się w powstanie takiej grupy i wsparcia jej pierwszych działań. Gminna Biblioteka Publiczna Radziejowy-Wieprz np. zainicjowała powstanie, a następnie użyła osoby prawnej dwóm grupom nieformalnym na potrzeby realizacji trzech projektów dofinansowanych w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Obie grupy wyrosły ponad doraźną potrzebę, przetrwały i nadal działają w lokalnym środowisku.

Dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi, nasza biblioteka była w stanie pozyskać środki na akcje, których przeprowadzenie byłoby inaczej niemożliwe lub przynajmniej bardzo trudne. Całkowicie za darmo i stosunkowo niewielkim nakładem

czasu etatowych pracowników, ale przy ścisłej współpracy z NGO i grupami nieformalnymi zorganizowano warsztaty: rysunku, ceramiczne, fotograficzne i obróbki grafiki komputerowej, tkackie, samoobrony dla kobiet.

Kontrowersje może budzić fakt, że biblioteka, zazwyczaj kojarzona jako instytucja o tradycyjnym zakresie działania poszerza swoje pole działania. Pojawiają się obawy, że może zatracić podstawowe cele, przekształcić się w swego rodzaju „wtórny dom kultury”. Zespół i kierownictwo każdej placówki musi indywidualnie odpowiedzieć sobie na pytania dotyczące potencjalnych wad i zalet tego rodzaju działań. W moim przekonaniu jednak, bez wyjścia poza podstawową rolę wypożyczalni książek, nie ma mowy o zerwaniu z wizerunkiem instytucji niedocenianej. Obecnie wydaje się, że tradycyjna funkcja biblioteki zdaje się być niewystarczająca. Potwierdzają to również (przynajmniej w przypadku Gminnej Biblioteki Publicznej Radziejowy-Wieprz) potrzeby środowiska, wyrażane w badaniach ankietowych i w codziennych rozmowach z czytelnikami. Oczywiście, pomimo zasadniczych podobieństw, każda biblioteka jest inna, stąd też podejście do kwestii funkcjonowania i rozwoju powinno być indywidualne. Zespół pracowników powinien określić możliwości i ograniczenia instytucji, obecni i potencjalni użytkownicy – swoje oczekiwania wobec tejże. Bez wiedzy pozyskanej z obu tych źródeł, nie sposób myśleć o rozwoju.

Informatyzacja społeczeństwa z jednej, a szukanie oszczędności finansowych w samorządach z drugiej strony, wpłynęło na zaniedbanie placówek bibliotecznych, postrzeganych często jako balast i obciążenie budżetu. Każdy kto próbował wie, że niełatwo przekonać zaferowanych stanem dróg i kanalizacji radnych, że warto inwestować w kulturę. Tu właśnie warto zwrócić uwagę na organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. Poza możliwością pozyskania dodatkowych środków finansowych i przeprowadzenia akcji atrakcyjnych i pożytecznych dla użytkowników, wzmożona aktywność procentuje również w dłuższej perspektywie; pomaga w zmianie wizerunku instytucji i sprawieniu, by lokalna władza nie kwestionowała zasadności istnienia biblioteki.

Beata Leńczuk-Bachmińska
Gminna Biblioteka Publiczna
Radziejowy-Wieprz

Historia i współczesność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie jubileusz 90-lecia obchodziła w listopadzie 2012 r. Moment ten był okazją nie tylko do świętowania i promocji, ale także do refleksji nad dorobkiem instytucji, jej osiągnięciami i perspektywami dalszego rozwoju.

Obchody zainaugurowała Msza święta w kościele Miłosierdzia Bożego w Krakowie w intencji byłych i obecnych pracowników. W siedzibie biblioteki przy al. Ferdinanda Focha 39 odbyła się uroczystość jubileuszowa pod patronatem honorowym Marszałka Województwa Małopolskiego Marka Sowy, Małopolskiego Kuratora Oświaty Aleksandra Palczewskiego, przewodniczącej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Elżbiety Stefańczyk. Patronat medialny sprawował: „Hejnał Oświatowy” – miesięcznik Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, TVP Kraków, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna.

Uroczystość zgromadziła znamienitych gości, których powitała dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej Wanda Dudek. Obchody jubileuszu swoją obecnością uświetnili przedstawiciele władz samorządowych, emerytowani dyrektorzy, byli i obecni pracownicy biblioteki, jak również licznie zaproszeni goście.

Na rozpoczęciu uroczystości goście mieli okazję wysłuchania chóru Liceum Nowodworskiego pod dyrekcją Ryszarda Żróbka. Następnie głos zabrał Członek Zarządu Województwa Małopolskiego Jacek Krupa, podkreślając rolę biblioteki w działalności edukacyjnej na rzecz nauczycieli,

studentów i uczniów. Życzenia złożyli także obecni na sali dyrektorzy bibliotek. Odczytane zostały życzenia Małopolskiego Kuratora Oświaty Aleksandra Palczewskiego oraz listy gratulacyjne dyrektorów bibliotek pedagogicznych z Gdańska, Elbląga, Torunia, Wrocławia i Tarnobrzega.

Ważnym punktem uroczystości było wręczenie medalu „Bibliotheca Magna Perennisque”, którym Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie została uhonorowana decyzją Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

W dalszej części uczestnicy mieli okazję wysłuchania kilku wykładów. Dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej mówiła o *Historii i współczesności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie*. Jubileusz 90-lecia placówki zbiegł się z 200. rocznicą śmierci jej patrona Hugona Kołłątaja i jemu poświęcony był następny referat *Hugo Kołłątaj – patron Biblioteki* wygłoszony przez Stanisława Dziedzica, dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa. O najcenniejszych zbiorach i starodrukach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej opowiedziały dr Agnieszka Fluda-Krokos oraz dr Sabina Kwiecień z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Cenny księgozbiór biblioteki staje się

dostępny szerszemu odbiorcy dzięki digitalizacji, co było tematem wykładu Renaty Zając z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Uroczystości towarzyszyła wystawa *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie 1922-2012* oraz ekspozycja zabytkowych egzemplarzy książek i przedmiotów ze zbiorów biblioteki. Elementem kończącym rocznicowe obchody był poczęstunek i okazały tort jubilatki w kształcie książki. Z okazji jubileuszu 90-lecia ukazała się publikacja *Z ksiąg zrodzona... : 90 lat pracy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie 1922-2012*, sfinansowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

TROCHĘ HISTORII...

Biblioteka powstała 90 lat temu. Z inicjatywy ówczesnego wiceministra oświaty Tadeusza Łopuszańskiego oraz krakowskiego kuratora dr. Tadeusza Kupczyńskiego utworzono Centralną Bibliotekę Nauczycielską Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Początkowo biblioteka mieściła się na parterze Gimnazjum im. B. Nowodworskiego przy Placu na Groblach 9. Kierował nią w latach 1922–1928 dr Adam Matuszek. W 1926 r. biblioteka otrzymała podstawy prawne i własny statut, określający jej cele i zadania (ogłoszony został w Dzienniku Urzędowym KOSK, a zatwierdzony dnia 9 marca 1926 r. rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego). Wówczas też zmieniono nazwę biblioteki na Centralną Bibliotekę Pedagogiczną Okręgu Szkolnego Krakowskiego ze względu na wielkość oraz zakres działalności. W 1937 r. biblioteka została uznana za jedną z najzasobniejszych bibliotek pedagogicznych w kraju. Księgozbiór liczył wówczas 38 tys. wol. Wybuch II wojny światowej chwilowo przerwał jej rozwój. Lokal zajęło wojsko niemieckie, część zbiorów została zniszczona, część zginęła w czasie przewożenia do Biblioteki Jagiellońskiej. Uratowano ok. 22-23 tys. tomów bez inwentarza i jakiegokolwiek spisu. Podczas okupacji zgromadzono ok. 10-12 tys. tomów z bibliotek nauczycielskich i uczniowskich różnych krakowskich szkół średnich. Książki umieszczone były w gmachu Szkoły Handlowej przy ul. Brzozowej 5, gdzie znajdowała się Biblioteka Szkoły Przemysłowej. Z początkiem 1945 r. reaktywowano bibliotekę pod nazwą Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium Okręgu

Szkolnego Krakowskiego. Funkcję kierownika do 1946 r. pełnił dr Franciszek Michejda, który wykonał ogrom prac związanych z porządkowaniem spustoszonego księgozbioru. Kontynuatorami tych działań byli kolejni kierownicy: dr Tadeusz Turkowski i dr Benedykt Bieńkowski. Zapis w Kronice Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej podaje liczbę 40 770 wol. na koniec 1948 r. Dnia 1 kwietnia 1949 r. Ministerstwo Oświaty w drodze konkursu powierzyło obowiązki kierownika, a potem dyrektora do 1973 r. Centralnej Biblioteki Pedagogicznej Stanisławie Tokarz-Wisłockiej, która kierowała instytucją do 1973 r.

Przełomowym momentem w historii biblioteki był 1951 r., kiedy to Zarządzeniem Ministerstwa Oświaty i Wychowania z dnia 21 maja 1951 r. Biblioteki Nauczycielskie przekształcono w Biblioteki Pedagogiczne, a tym samym Centralna Biblioteka Pedagogiczna stała się Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką. Nowy statut zagwarantował bibliotece własny budżet i etaty, równocześnie rozszerzając zakres działania. Biblioteka wówczas posiadała najbogatsze zbiory wśród bibliotek tego typu w Polsce. Księgozbiór liczył 80 tys. tomów dzieł pedagogicznych w języku polskim i językach obcych, beletrystyki oraz dziesiątki ciągów czasopism pedagogicznych. Również w tym roku Ministerstwo Oświaty wydało komunikat o utworzeniu Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych (PBP) w skali ogólnokrajowej. Trzy lata później Wydział Bibliotek Szkolnych i Pedagogicznych Ministerstwa Oświaty zatwierdził strukturę organizacyjną PBW w Krakowie. Całością prac biblioteki kierował dyrektor i jego zastępca. Praca instytucji zorganizowana była w 7 działach: dziale administracyjno-finansowym, opracowania zbiorów, dziale udostępniania, czytelnia i gabiniecie marksistowsko-leninowskim, bibliograficzno-informacyjnym, instrukcyjno-metodycznym, dziale opieki nad pedagogicznymi bibliotekami powiatowymi. Biblioteka prowadziła bardzo szeroką działalność, a przede wszystkim wychodziła naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom nauczycieli, badaczy historii oświaty i wychowania z terenu całego województwa.

W 1968 r. Uchwałą Rady Ministrów nr 269 z 20 sierpnia Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie została włączona w poczet bibliotek naukowych. W tym samym roku biblioteka została przeniesiona do zaadaptowanego na jej potrzeby budynku przy ul. Michałowskiego 10.

W 1972 r. z okazji obchodów pięćdziesięciolecia istnienia Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego nadało bibliotece imię Hugona Kołłątaja. Trzy lata później w wyniku reformy podziału administracyjnego przekształcono pedagogiczne biblioteki powiatowe w filie terenowe, bezpośrednio podległe pedagogicznym bibliotekom wojewódzkim, a te z kolei Instytutowi Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych. Odzwierciedlił to wydany w 1976 r. Statut Pedagogicznych Bibliotek Wojewódzkich. Kolejnym dyrektorem obejmującym stanowisko w 1979 r. był Józef Żuradzki, ówczesny wicekurator Oświaty i Wychowania w Krakowie. W wyniku wyboru Rady Pedagogicznej oraz konkursu ogłoszonego przez Kuratorium Oświaty stanowisko dyrektora biblioteki powierzono w latach 1990–2007 r. Zofii Harasimowicz. W 1991 r. zarządzeniem Kuratora Oświaty biblioteka kolejny raz zmieniła swoją siedzibę. Przeprowadzka trwała do czerwca 1992 r. Od tamtej pory Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka zajmuje 3 budynki przy al. F. Focha 39. Obecnie jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Małopolskiego wraz z filiami w: Chrzanowie, Miechowie, Myślenicach, Nowej Hucie, Olkuszu, Oświęcimiu, Proszowicach, Słomnikach, Suchej Beskidzkiej i Wadowicach.

WSPÓŁCZEŚNIE...

Zmiany administracyjne, a przede wszystkim reforma oświatowa wymusiła rewizję celów i zadań biblioteki. Nową koncepcję rozwoju realizuje Wanda Dudek, dyrektor od 2007 r. Nadszedł czas, kiedy priorytetem stało się wprowadzenie nowoczesnych technologii, szczególnie skomputeryzowanie zbiorów biblioteki. Ten krok był bardzo potrzebny i długo oczekiwany. Uruchomienie strony internetowej w 2003 r, otwarcie Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej w 2006 r. oraz elektronicznej wypożyczalni w 2008 r. okazało się najlepszą formą promocji PBW. W znaczącym stopniu przyczyniło się do skuteczniejszej popularyzacji bogatych zasobów biblioteki, liczących prawie 300 tys. wol., wśród nauczycieli szkół małopolskich oraz młodzieży studenckiej. Nowe technologie to również szansa dla bezcennych zbiorów, niedostępnych dla powszechnego grona odbiorców. Najznakomitsze publikacje doczekały się digitalizacji, dzięki współpracy z Biblioteką Uniwersytetu Pedagogicznego, z którą PBW współtworzy Pedagogiczną Bibliotekę Cyfrową od 2009 r.

Nowe technologie to nie wszystko. Oprócz działalności edukacyjnej PBW inicjuje również spotkania ze sztuką. Od 2011 r. współpracujemy

Fot. z archiwum biblioteki

z Zespołem Państwowych Szkół Plastycznych organizując wystawy uczniowskie w Wypożyczalni Biblioteki. W Czytelni Głównej odbywają się wystawy i wernisaże malarzy należących do grupy artystycznej „My z Palety”, której mistrzem jest znakomity krakowski artysta malarz i grafik Stefan Berdak.

Na bieżąco wzbogacamy ofertę edukacyjną kierowaną do uczniów, młodzieży studenckiej oraz nauczycieli, w ramach której zorganizowaliśmy w ostatnim czasie prawie 80 konferencji, warsztatów metodycznych, wykładów czy różnego rodzaju szkoleń.

Rozwijamy bazę oraz działalność informacyjno-bibliograficzną. Mamy bogatą ofertę nie tylko dla nauczycieli, ale i dla pozostałych osób pragnących nas odwiedzić. Prowadzimy szeroko pojętą działalność edukacyjną, czytelniczną, medialną i wychowawczą o czym można się przekonać sięgając na naszą stronę internetową www.pbw.edu.pl. Wspieramy działalność bibliotek szkolnych, w szczególności w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką. Wspieramy nauczy-

cieli w realizacji zajęć dydaktycznych i wewnątrz szkolnego doskonalenia. Współpracujemy z zaprzyjaźnionymi placówkami oświatowymi, promując np. wszelką twórczość młodzieży szkolnej. Współpracujemy z Dolnośląską Biblioteką Pedagogiczną, NUKAT-em, Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie, Instytutem Goethego. Bierzymy udział w różnego rodzaju akcjach jak: Tydzień Bibliotek, Bookcrossing. Działamy na portalach społecznościowych.

Dużym sukcesem było powołanie w 2012 r. Rady Naukowej, będącej organem doradczym i opiniodawczym dyrektora, czuwającym nad właściwym spełnianiem przez PBW jej powinności wobec społeczeństwa i ochrony zbiorów.

To wszystko to nasza „historia” mamy nadzieję, że nasz zapal w niezmienionej formie, a wspomagany nowymi pomysłami i doświadczeniami przetrwa kolejne przynajmniej 90 lat.

Anna Kruk-Gruca
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. H. Kołłątaja
w Krakowie

Ogólnopolski konkurs SBP Bibliotekarz Roku 2012 – II etap

Konkurs Bibliotekarz Roku 2012 wkroczył w drugi etap. W pierwszym etapie Bibliotekarzem Roku w województwach zostali:

Katarzyna Kujawa – woj. Dolnośląskie, Anna Ostęp – woj. Lubelskie, Teresa Kowalczevska – woj. Lubuskie, Aleksandra Marciniak – woj. Łódzkie, Anna Kulińska – woj. Małopolskie, Sabina Malinowska – woj. Mazowieckie, Mirosława Grabowska – woj. Opolskie, Elżbieta Tkacz – woj. Podkarpackie, Mirosława Siemienuk-Morawska – woj. Podlaskie, Zofia Biskupska-Lisiecka – woj. Pomorskie, Anna Maria Hiller – woj. Śląskie, Sylwia Czacharowska – woj. Warmińsko-Mazurskie, Ewa Byczyńska – woj. Wielkopolskie.

Zwycięzcy konkursów wojewódzkich przeszli do etapu drugiego i jako finaliści biorą udział w ogólnopolskim plebiscycie wyłaniającym najbardziej popularnego w kraju Bibliotekarza Roku 2012.

Nagroda główna w tym Konkursie zostanie wręczona podczas Krajowego Zjazdu Delegatów, który odbędzie się 7-8 czerwca 2013 r. Celem Konkursu Bibliotekarz Roku jest budowanie nowego, dynamicznego wizerunku naszego zawodu.

Więcej informacji wraz z Regulaminem konkursu znajduje się na naszym portalu
http://www.sbp.pl/konkursy/bibliotekarz_roku

Dotychczasowym laureatom składamy serdeczne gratulacje!

©Depositphotos/Pavel Losevsky

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

„Free Book Zone”

Ciekawa forma udostępniania książek ma miejsce w Szczecińskim Inkubatorze Kultury. Mieszkańcy SZCZECINA sami zgromadzili księgozbiór w ramach akcji „Uwolnij książkę”. „Free Book Zone” działa na zasadzie crossbookingu. W Szczecińskim Inkubatorze Kultury można od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-22.00 wziąć książkę bez opłat, terminu i obowiązku zwrotu, jedynie z sugestią, by przy okazji uzupełnić zbiór. Pozyskane tytuły cechuje różnorodność tematyczna oraz różnorodność dat wydania.

Książki na wolności : biblioteka bez kart / (as) // *Kurier Szczeciński*. – 2013, nr 19, s. 8

Program Rozwoju Bibliotek

Program Rozwoju Bibliotek FRSI wspiera biblioteki z mniejszych miejscowości środkami na nowy sprzęt oraz szkolenia. 137 placówek z województwa zachodniopomorskiego dotychczas uczestniczyło w tym projekcie. Miejsca te zostały zaopatrzone w 107 komputerów z oprogramowaniem, 98 urządzeń wielofunkcyjnych, 25 drukarek, 12 laptopów, 136 aparatów cyfrowych, 13 projektorów multimedialnych. 282 pracowników jednostek uczestniczących w programie wzięło udział w warsztatach planowania rozwoju bibliotek oraz w szkoleniach informatycznych i specjalistycznych. Mieszkańcy małych miejscowości dzięki otwartym, pomysłowym bibliotekarzom i dobrze wyposażonym bibliotekom mają możliwość ciekawego spędzania czasu oraz rozwoju zainteresowań i pasji.

Biblioteki coraz nowocześniejsze / (as) // *Kurier Szczeciński*. – 2013, nr 20, s. 7; Zachodniopomorskie korzysta / (mos) // *Kurier Szczeciński*. – 2013, nr 20, s. 14

Biblioteka w Barlinku

Rada Miejska w BARLINKU podjęła decyzję o budowie biblioteki. Podczas ustalania budżetu na rok 2013 podano w wątpliwość zasadność tego wyboru. Czy przebudowę zabytkowego gmachu dawnej hali sportowej na bibliotekę przerwać, mimo poniesionych kosztów? Zdania były podzielone. W wyniku głosowania (7 radnych opowiedziało się za wykreśleniem inwestycji z budżetu, 7 przeciw) postanowiono o kontynuowaniu budowy.

Radni: Po co nam biblioteka? / Jacek Słomka // *Kurier Szczeciński*. – 2013, nr 17, s. 20

Wybór:

BEATA NIEMASZYK

Książnica Pomorska im. S. Staszica w Szczecinie

***

Tramwaj, książka i co z tego wynika?

Mocnym akcentem rozpoczęła 2013 r. WiMBP w GDAŃSKU. W 35 tramwajach pojawiły się siatki z książkami. Pomysł wyraźnie spodobał się pasażerom. W prasie zamieszczono bardzo pozytywne opinie podróżnych. Głód czytania okazał się wielki. W szybkim tempie zaczęły znikać nie tylko książki, ale i charakterystyczne czerwone siatki. Bibliotekarze i urzędnicy miejscy apelują o zwrot książek po dokończeniu lektury w domu. Niektórzy tramwajowi czytelnicy postanowili przyłączyć się do akcji. W tramwajach zostawiają własne książki, które nie są już im potrzebne. Śmiało można określić Zakład Komunikacji Miejskiej w Gdańsku kolejną filią biblioteki, oczywiście mobilną filią...

Zaczytani w tramwaju / Ilona Godlewska // *Gazeta Wyborcza* (Trójmiasto). – 2013, nr 3 (4 I), s. 2; Książki znikają z tramwajów / Ilona Godlewska // *Gazeta Wyborcza* (Trójmiasto). – 2013, nr 7 (9 I), s. 4; Z tramwajowych czytelni już zniknęły książki / Ewelina Oleksy // *Polska Dziennik Bałtycki*. – 2013, nr 7 (9 I), s. 5

Biblioteka integruje

W grudniowym numerze miesięcznika regionalnego „Pomerania” Zofia Watrak, pisząc o instytucjach kultury w **KARTUZACH**, nie pominęła Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej. „Podjęmowane przez nią różnorodne formy aktywności świadczą o tym, że ma ambicję integrowania środowiska intelektualnego i artystycznego Kartuz”. Jedną z inicjatyw jest wydawanie kwartalnika literackiego „Światło i Cień”. Dobrze układa się współpraca z kartuską Galerią Refektarz. Popularnością cieszą się organizowane wspólnie przez obie instytucje wykłady z zakresu historii sztuki współczesnej. Ludzie profesjonalnie zajmujący się sztuką nie odgradzają się od twórców amatorów. Tych ostatnich biblioteka wspiera m.in. poprzez organizowanie wystaw. Kartuskie bibliotekarki dbają także o licznie odwiedzających Kaszuby turystów. To właśnie one zarządzają miejscowym Centrum Informacji Turystycznej.

Między tradycją a nowoczesnością / Zofia Watrak // *Pomerania*. – 2012, nr 12, s. 14–16

Zakochany w zapachu książek, w... kurzu

Nie jest pisarzem, lecz „autorem kilku książek” – tak mówi o sobie Aleksander Jurewicz, znany pisarz oraz pracownik Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w **GDAŃSKU**. Niedawno skończył 60 lat i wciąż jest zakochany w książkach i bibliotece. Z tej okazji w „Dzienniku Bałtyckim” (gdańskim wydaniu gazety „Polska”) ukazał się obszerny wywiad z nim. O swojej pasji jubilat wypowiada się następująco: „Często mówiło się, że do biblioteki idą pracować same odrzuty. A tymczasem idą tam faceci naprawdę zakochani w książkach. W tym zapachu, w tym kurzu. Coś cudownego! To powinien być zawód pod ochroną, jak biały nosorożec”. Po czym konstatuje: „Wszyscy do tego tacy nowocześni się zrobili, gapią się w internet, piszą na Facebooku. Żyją światłem odbitym. Dla mnie ekran to jest światło odbite od życia. A literatura to jest inna wersja życia”. Pisarz nie zamyka się jednak w sobie, bardzo chętnie doradza wszystkim rozpoczynającym swoją przygodę z pisaniem. W bibliotece prowadzi warsztaty, na które przychodzą osoby w różnym wieku, wykonujące różne zawody, mające różne doświadczenia życiowe. „Ja też się przy nich uczę... Jestem dla nich takim trochę starszym kumplem” – stwierdza Aleksander Jurewicz.

Sobie samemu na urodziny / Aleksander Jurewicz ; rozm. zeprz. Gabriela Pewińska // *Polska Dziennik Bałtycki*. – 2013, nr 3 (4 I), s. 14–15

Bookcrossing w Rumi

Masz w domu książkę, którą już przeczytałeś i której nie będziesz już potrzebować? – podrzucić ją do Miejskiej Biblioteki Publicznej w **RUMI**, a w zamian weź sobie inną. W ten sposób rumska placówka włączyła się w listopadzie ub.r. – o czym informuje na swoich łamach „Goniec Rumski” (piątkowy dodatek do „Dziennika Bałtyckiego”) – do akcji bookcrossingu, polegającej na wymianie książek. A ponieważ wybór książki nie trwa szybko, dyrekcja zachęcała czytelników do zastanowienia się na odpowiednią pozycję przy kawie i herbatce.

Przyńś książkę i weź sobie w zamian inną / Tomasz Mordzelewski // *Polska Dziennik Bałtycki*. – 2012, nr 256 (2 XI), dod. *Goniec Rumski*, s. 10

Bibliograficzny artyzm

Lucyna Legut, zmarła w 2011 r. gdańska pisarka, aktorka i malarka, jest bohaterką kolejnej książki z serii „Pomorskie bibliografie”, wydawanej przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w **GDAŃSKU**. Przygotowaniem bibliografii zajęli się bibliotekarze Małgorzata Smyl i Leszek Rybicki. Do współpracy zaprosili Monikę Graban-Pomirską i Hannę Dyktyńską z Uniwersytetu Gdańskiego oraz Małgorzatę Abramowicz z Muzeum Narodowego w Gdańsku. Tym badaczkom zawdzięczamy trzy szkice o twórczości artystki, stanowiące integralną część książki. Sama bibliografia rejestruje wszelkie publikacje autorstwa Lucyny Legut, jak i wszelkie materiały dotyczące jej osoby. Gabriela Pewińska z „Dziennika Bałtyckiego” napisała: „Mamy tu zatem wykaz wszystkich jej książek, artykułów do gazet, sztuk teatralnych, słuchowisk. Jest i spis ról teatralnych z komentarzami i fragmentami recenzji. Indeks twórczości plastycznej (lista wystaw i, choć niepełny, wykaz prac plastycznych). Wreszcie zbiór dziesięciok tekstów, od dużych wywiadów po najmniejsze wypowiedzi, które opublikowała o niej prasa”. Dziennikarka zwróciła uwagę na wysoki poziom edytorski książki, starannie dobrane ilustracje. Promocja wydawnictwa w bibliotece przy ulicy Mariackiej zamieniła się w wieczór wspomnień, pełen anegdot, śmiechu i wzruszeń. Na spotkanie przybyli m.in. aktorzy z Teatru Wybrzeże.

Trzy wcielenia Lucyny Legut / Gabriela Pewińska // *Polska Dziennik Bałtycki*. – 2013, nr 17 (21 I), s. 23

Biblioteka potęgą jest...

Przynajmniej ta w SŁUPSKU może pochwalić się nieprzeciętnymi osiągnięciami. Do nich z pewnością należy wydanie albumu *Fotografia chłopów pomorskich*. Jego powstanie jest zasługą Danuty Sroki, obecnej dyrektorki Miejskiej Biblioteki Publicznej. Zdjęcia pochodzą ze zbiorów prywatnych, z archiwów oraz muzeów. Najstarsze wykonano w 1898 r., najnowsze rok temu. Na przestrzeni ponad stu lat zmieniło się wiele w krajobrazie pomorskiej wsi. Mieszają się tradycje polskie, niemieckie, kaszubskie, łemkowskie... Dwujęzyczny, polsko-niemiecki album stanowi dokumentację życia codziennego mieszkańców wsi. Zdjęcia zostały opisane, towarzyszy im fachowy komentarz etnologa. Nie wszystkie zgromadzone fotografie zmieściły się w książce. Wszystkie są jednak warte obejrzenia, co można uczynić wchodząc na stronę Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej.

Pomorzan portret niezwykły / Marek Adamkiewicz // *Polska Dziennik Bałtycki*. – 2013, nr 11 (14 I), s. 18

Niewielka biblioteka z wielkimi ambicjami

W BOLSZEWIE, miejscowości leżącej w gminie wiejskiej Wejherowo, istnieje szczególna biblioteka w województwie pomorskim. Spośród różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych tej placówki wyróżnia się jej działalność wydawnicza. Co roku staraniem biblioteki ukazują się książki na tematy kaszubskie. Wydano almanach, a w nim bibliografię Biblioteki Publicznej Gminy Wejherowo za lata 1993-2011. Niektóre artykuły z prasy zaprezentowano w całości. Almanach zwyciężył w plebiscycie internetowym na najpopularniejszą książkę ubiegłego roku, wydaną przez mieszkańców powiatu wejherowskiego. Z tej okazji lokalna prasa zamieściła wywiad z dyrektorką Janiną Borchmann. Bibliotekarka z Kaszub cieszy się, że w ciągu 5 lat powstanie nowa siedziba biblioteki, dotychczas zajmującej podziemie miejscowego gimnazjum.

Nowa siedziba: nasze marzenie się spełni / Janina Borchmann // *Polska Dziennik Bałtycki*. – 2013, nr 57 (8 III), dod. Gryf Wejherowski, s. 9

Wybór:

GRZEGORZ GRZENKOWICZ,

IWONA JOĆ-ADAMKOWICZ

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. J. C. Korzeniowskiego w Gdańsku

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

ZAPROSILI NAS

- Fundacja Kultury Polskiej, Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza, Staromiejski Dom Kultury, Okręg Warszawski Stowarzyszenia Księgarzy Polskich na wieczór promocyjny z okazji przyznania nagrody Warszawskiej Premiery Literackiej Tomaszowi Mościckiemu za książkę stycznia 2013 r. *Teatry Warszawy 1944-1945* (12.02.)
- WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze na kolejne spotkanie w ramach konserwatoriów bibliotecznych: dr hab. M. Pidlypczak-Majerowicz „Badanie znaków własnościowych na współczesnych zbiorach bibliotecznych” (19.02.)
- Książnica Cieszyńska na wernisaż wystawy „Między historią a mitem <Dobre austriackie czasy> na Śląsku Cieszyńskim” (22.02.)
- Biblioteka Publiczna im. Z. J. Rumla w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy na Dzień Patrona (22.02.)
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Legionowie na autorskie spotkanie Laury Łącz „Geśi Baby Jagi” w ramach Rodzinnych Sobót w Bibliotece (23.02.)
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Macierzy Szkolnej w Gdańsku na konferencję „Pomorska Biblioteka Cyfrowa dla nauki i edukacji” (27.02.)
- Czeskie Centrum i BUW na otwarcie wystawy „Jan Palach 69 o samospaleniu praskiego studenta w proteście przeciwko sowieckiej inwazji w 1968 roku” (27.02.)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na promocję książki prof. dr hab. Stanisława Popka *Znaki zapytania i Oczy ikony* (28.02.)
- Muzeum Drukarstwa na zamknięcie wystawy „Tamte lata, co minęły”. Wystawa kalendarzyków listkowych ze zbioru Romana Nowoszewskiego (28.02.)
- Sąddecka Biblioteka Publiczna w Nowym Sączu na wernisaż wystawy „Kobieta ma wiele twarzy” (07.03.)

PUBLIKACJE OTRZYMANE

Z Biblioteki Publicznej im. Z. J. Rumla w Dzielnicy Praga Południe m. st. Warszawy
„Bibliotekon praski. Magazyn Bibliotek Publicznych na Pradze Południe” nr 2 (6) 2012

Z Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy
„Sowa Mokotowa. Magazyn Bibliotek Mokotowskich” nr 3 (20) 2012

Z Fundacji Orange
Innowacje z sercem. Przegląd działań Fundacji Orange w latach 2006-2011.

Problematyka księgozbiorów rozproszonych po II wojnie światowej oraz możliwości ich restytucji

W dniu 19 października 2012 r. Muzeum Zamkowe w Malborku zorganizowało ogólnokrajową konferencję: „Księgozbiory rozproszone. Losy księgozbiorów historycznych po II wojnie światowej”. Patronat honorowy nad spotkaniem objęło Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, a sponsorem była firma Digital-Center. Profesjonalne Systemy Digitalizacji.

Celem konferencji, zgodnie z założeniami organizatorów, było przedstawienie sytuacji bibliotek, których zbiory w wyniku działań wojennych, okupacji, a także zmian własnościowych po II wojnie światowej oraz grabieży przez trofijne komanda współdziałające z Armią Czerwoną, zostały zdziesiątkowane i rozproszone poprzez przemieszczenia w miejsca znane, jak też dotychczas niezidentyfikowane.

Tak szeroko zakreślona tematyka pozwoliła wyodrębnić spośród czterestu wygłoszonych referatów wystąpienia wprowadzające w zagadnienia przyczyn zniszczeń i rozproszonych, skali liczbowej i jakościowej zbiorów zabezpieczonych po wojnie (przede wszystkim podworskich i poniemieckich) w zbiornicach powstających na terenie całego kraju. Zaliczyć do nich należy referaty Hanny Łaskarzewskiej (Warszawa) *Kraj-obraz po bitwie – skala zniszczeń i rozproszonych polskich księgozbiorów historycznych w wyniku II wojny światowej*; Ryszarda Nowickiego (Bydgoszcz) *Działalność Zbiornicy Księgozbiorów Zabezpieczonych w Katowicach w latach 1947-1955*; Przemysława Garkickiego (Szczecin) *Teki Marii Quirini jako źródło do dziejów poniemieckich księgozbiorów na Pomorzu Zachodnim*. Najlichniesza grupa wystąpień poświęcona była losom konkretnych instytucji oraz ich wybranym kolekcjom, a nawet pojedynczym przemieszczonym obiektom z omawianych księgozbiorów. Znalazły się tu następujące referaty:

Aleksandry Siuciak (Malbork) *Biblioteki zamkowe - losy księgozbiorów Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego oraz Zarządu Odbudowy Zamku po II wojnie światowej. Próba rekonstrukcji*; Marty Kurzyńskiej (Szczecin) *Powojenne losy księgozbioru Biblioteki Muzeum Narodowego w Szczecinie jako jedno ze świadectw perturbacji poniemieckich księgozbiorów na Ziemiach Zachodnich i Północnych*; Agnieszki Borysowskiej (Szczecin) *Powojenne losy szczecińskich księgozbiorów historycznych na przykładzie biblioteki Andreasa Müllera Greifenhagiusa (1630-1694)*; Michała Spandowskiego (Warszawa) *Polskie zbiory inkunabulistyczne zniszczone, przemieszczone i rozproszone w trakcie i w wyniku II wojny światowej*; Agaty Michalskiej (Szczecin) *Inkunabuły bibliotek Pomorza Zachodniego i ich powojenne losy*; Arkadiusza Wagnera (Toruń) *Ze Śląska do Paryża. Burzliwe losy zaginionej części biblioteki łańcuchowej w Złotorzy*; Barbary Ząbczyk-Chmielewskiej (Gdańsk) *Księgozbiór Towarzystwa Przyrodniczego w Gdańsku - znane i nieznanne losy*; Wiesława Sieradzana (Toruń) *Uzupełnienia do rekonstrukcji księgozbioru Bernharda Schmida*; Patryka Sapały (Warszawa) *Powojenne losy pozostałości zbiorów Przeddzieckich*. Ponadto uczestnicy wysłuchali wystąpień Zdzisława Gębołyśia (Katowice) *Losy księgozbiorów mniejszości niemieckiej w Polsce po II wojnie światowej* oraz Jacka Puchalskiego (Warszawa) *Biblioteki polskie za granicą zagrożone likwidacją i rozproszeniem*.

Fot. Lech Okoński

Jak widać z przytoczonego zestawu wystąpienie, spotkanie malborskie zgromadziło liczną grupę uczestników z bibliotek, w tym muzealnych oraz placówek kształcenia akademickiego z ziem zachodnich i północnych Polski. Ich cechą charakterystyczną są bogate zbiory poniemieckie, jak i podworskie, zarówno polskiego ziemiaństwa (w mniejszości), jak też rodów niemieckich (w przewadze). Prelegenci ze Szczecina, Malborka, Torunia, Gdańska (8 osób) mówili o dziedzictwie kulturowym tych regionów, które obecnie znajduje się w zbiorach miejscowych instytucji. Ale nie tylko – część tych zbiorów uległa, poza grabieżą, rozproszeniu i została po II wojnie światowej przemieszczona w inne zakątki kraju. Obecnie, bez względu na to, czy książki te mają proveniencję polską czy niemiecką, są przedmiotem dokumentacji, badań bibliologicznych i ustaleń własnościowych, a także prób połączenia historycznych kolekcji, dzięki opracowywaniu zbiorczych inwentarzy i katalogów, które scalają przemieszczone księgozbiory. Ułatwiają one również wszystkim zainteresowanym poznać obecną lokalizację różnych fragmentów zabytkowych obiektów.

Niektórzy referenci wspominali również o próbach wymiany pojedynczych egzemplarzy pomiędzy bibliotekami. Problematyka rekonstrukcji rozproszonych księgozbiorów poniemieckich, ich zasadności i wręcz konieczności, przewijała się w kilku referatach (A. Siuciak, M. Kurzyńska, A. Borysowska). Autorki wskazują w nich, iż nie chodzi tylko o poszukiwanie fragmentów historycznych zbiorów, ale także przebadanie własnych zasobów, w celu ustalenia, z których regionalnych bibliotek pochodzą pozyskane po wojnie partie książek.

Przedstawione w wystąpieniach konferencyjnych prace w tym zakresie oraz ich efekty, mogą znacznie przyczynić się do uzupełnienia naszej wiedzy dotyczącej historii księgozbiorów na terenach przez wieki zróżnicowanych etnicznie i o rozmaitych tradycjach kulturowych.

W programie spotkania nie zabrakło informacji o udanych powrotach zbiorów wywiezionych przez Niemców pod koniec wojny (ref. B. Ząbczyk-Chmielewskiej) z dwóch gdańskich instytucji – Technische Hochschule (jej instytucjonalną kontynuacją jest obecna Politechnika Gdańska) i z Towarzystwa Przyrodniczego (Naturforschende Gesellschaft). W czerwcu 2000 r. władze Bremy przekazały Bibliotece Politechniki Gdańskiej 851 wol. książek z przedwojennego księgozbioru, w tym 98 najcenniejszych książek pochodzących z biblioteki Towarzystwa¹.

Dwa wygłoszone w Malborku referaty poświęcone były cennym źródłom do badań losów księgozbiorów historycznych po II wojnie światowej (R. Nowicki, P. Garlicki). Chodzi głównie o zachowaną w bibliotekach i archiwach państwowych dokumentację zbiornic-segregatorki zbiorów zabezpieczonych, które powstały w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu. Referenci zajęli się zbiornicą szczecińską (P. Garlicki), obejmującą tereny Pomorza Zachodniego, i pozostałym po jej działalności w latach 1947-1950 zbiorem dokumentów – tzw. Tekami Marii Quirini (kierowniczką Zbiornicy) oraz najdłużej ze wszystkich działającą zbiornicą katowicką (R. Nowicki). Materiały źródłowe obu placówek dostarczają niezmiernie ciekawych informacji o funkcjonowaniu obu zbiornic, zasobach które przechodziły przez ich magazyny (liczby, kategorie zbiorów), odbiorcach rozproszonych księgozbiorów itd.

Tłem do wygłoszenia wspomnianych powyżej i pozostałych referatów było wystąpienie H. Łaskarzewskiej. Przedstawiono w nim nie tyl-

Fot. Lech Okoński

ko stopień zniszczeń polskich księgozbiorów historycznych w latach wojny i okupacji, ale też po zakończeniu działań militarnych, na przykład poprzez zorganizowane grabieże dokonywane przez trofiejne komanda. Jednocześnie zaś, tyśiące księgozbiorów porzuconych, pozostawionych bez należytej opieki, głównie podworskich i poniemieckich, stawało się przedmiotem szabru, celowych lub bezmyślnych zniszczeń. Przypomniano losy przejmowanych przez państwo księgozbiorów w wyniku radykalnych zmian własnościowych i wprowadzenia w życie reformy rolnej, utratę ponad 5,5 mln książek pozostawionych poza granicami kraju w bibliotekach na ziemiach wschodnich Polski.

Konferencję zakończyła gorąca, czasami wręcz burzliwa, dyskusja. Szczególne emocje budziły głosy postulujące możliwość wymiany pomiędzy bibliotekami niektórych zbiorów na podstawie ich proveniencji. Byłyby to dwu- lub wielostronne rewindykacje za zgodą zainteresowanych stron. Tego typu „porządki” pomiędzy bibliotekami nie uzyskały jednak na razie ogólnej akceptacji, wywołały wręcz reakcje obronne – na przykład sugestia ukrywania faktu posia-

dania zbiorów, które są niewielkim fragmentem większej kolekcji przechowywanej w innej bibliotece, która marzy o scaleniu rozproszonego księgozbioru.

Tematyka malborskiej konferencji oraz emocjonalne dyskusje, także kulturalowe, które wywołała, dowodzi iż problematykę tę należy kontynuować, rozmawiać o niej, prowadzić dalsze badania proveniencyjne zbiorów, rekonstruować dawne kolekcje.

Organizatorzy konferencji przewidują druk wygłoszonych referatów. Spotkaniu malborskiemu towarzyszył kiermasz książek importowanych oraz wydawnictw Muzeum Zamkowego, a także pokaz sprzętu sponsora konferencji, firmy Digital-Center. Profesjonalne Systemy Digitalizacji.

HANNA ŁASKARZEWSKA

PRZYPIS:

- 1 Obszerniejsze informacje o zwrocie tego księgozbioru zob. ŁASKARZEWSKA, H. Europa bez roszczeń? Problemy własności zbiorów, pamięć i polityka. *Roczniki Biblioteczne* r. 50, 2006, s. 69-70.

Szkolne Centra Multimedialne – nowy wymiar informacji

Z okazji Międzynarodowego Miesiąca Bibliotek Szkolnych, 23 października 2012 r. w siedzibie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu, odbyła się VI konferencja z cyklu „Szkolne Centra Multimedialne” (SCM).

Współorganizatorem oraz sponsorem konferencji był Zarząd Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich we Wrocławiu. Patronat medialny nad konferencją objęło Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz „Poradnik Bibliotekarza”.

Temat spotkania dotyczył nowego wymiaru informacji – tworzenia i wykorzystania informacji w SCM. Wydarzenie, w którym uczestniczyło ok. 100 osób, było jednocześnie, jak i w latach ubiegłych, okazją do integracji i wymiany doświadczeń pomiędzy bibliotekarzami z regionu. Otwarcia konferencji dokonała dyrektor Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu – Lucyna Kurowska-Trudzik, która powitała uczestników oraz życzyła zgromadzonym owocnych obrad. Jako pierwsza głos zabrała profesor Bogumiła Staniów z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, która wygłosiła referat *Biblioteki szkolne – najnowsze próby standaryzacji*. W swoim wystąpieniu omówiła cechy dobrego bibliotekarza, wśród których znalazły się: kompetencje zawodowe, kompetencje społeczne, kreatywność, wysoka kultura czytelnicza oraz dodatkowe umiejętności takie jak: pedagogiczne, biblioterapeutyczne, komunikacyjne, mediacyjne oraz w zakresie stosowania IT i nowych mediów.

Jakie funkcje pełnią dziś biblioteki szkolne i czy biblioteka szkolna może stać się „trzecim miejscem” oraz jakie są oczekiwania czytelników-nauczycieli i czytelników-uczniów względem bibliotek szkolnych, to kolejne kwestie omówione w dalszej części wystąpienia.

B. Staniów wymieniła dokumenty ważne dla bibliotek szkolnych takie jak: IFLA/UNESCO School Library Manifesto (1999), *The IFLA/UNESCO School Library Guidelines*. Prep. by T. P. Sætre and G. Willars... (2002), zapisy w ustawodawstwie oświatowym i bibliotecznym, zapisy wewnętrzne (statuty), standardy opracowane przez środowiska nauczycieli bibliotekarzy. Szczególną uwagę prelegentka poświęciła najnowszemu dokumentowi *What is a school library? : International Guidelines* z sierpnia 2012 r. Raport opracowany przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Szkół Bibliotekoznawstwa (IASL) oraz Zespół Badań SIG, w którym przedstawiono podstawowe wymagania stawiane bibliotekom szkolnym. Wśród wniosków jakie wynikają z Raportu wymienić należy:

- Mimo zróżnicowanego środowiska pracy, biblioteki szkolne na całym świecie dążą do ulepszenia swojej pracy oraz komunikowania się ze środowiskiem szkolnym;

- Nauczyciele bibliotekarze mają jeden cel: przygotowanie młodych ludzi do samokształcenia, do radzenia sobie w świecie informacji i wiedzy, czerpania korzyści i radości z kontaktu z książką i innymi mediami;

- Wszystkie próby poprawy i rozwoju bibliotek szkolnych są potrzebne, a nawet konieczne, są inwestycją w edukację i jakość życia przyszłych pokoleń.

Szukaj, zbieraj i dziel się informacją to temat kolejnego referatu, który przedstawiła Bożena Boryczka z Ośrodka Edukacji Informatycznej

Fot. Beata Malentowicz

i Zastosowań Komputerów w Warszawie. Prelegentka przedstawiła narzędzia online przydatne do zbierania informacji i dzielenia się nią z użytkownikami. Przedstawione aplikacje to Pearltrees i Stixy.

Pearltrees jest społeczną bibliotekę, która pozwala rozwijać swoje zainteresowania. Aplikacja umożliwia gromadzenie stron internetowych, pozwala wzbogacić swoje kolekcje zasobami innych członków społeczności oraz dzielić się tym wszystkim z innymi użytkownikami.

Stixy to aplikacja pozwalająca współdzielić w internecie dokumenty. Jest to rodzaj tablicy, do której wgrywane są dokumenty, jak pliki Worda, fotografie, pliki PDF, prezentacje PPT, a także wprowadzane ręcznie notatki i zadania do wykonania – gotowe zestawy można zapisywać i współdzielić je z innymi osobami.

Kolejne wystąpienie pt. *Szybko, sprawnie i do celu, czyli dostęp do informacji poprzez narzędzie dostosowane do potrzeb i umiejętności czytelników* przedstawili firmy Max Elektronik S.A. Zielona Góra, Elżbiety Szczęsny oraz Marcina Malinowskiego dotyczyło wdrażania Wrocławskiego Systemu Bibliotecznego PROLIB, który ma na celu zintegrowanie wszystkich szkolnych bibliotek w jeden miejski system biblioteczny. M. Malinowski przybliżył uczestnikom konferencji moduły Zintegrowanego Systemu Bibliotecznego PROLIB: Dziecioopac – katalog dla najmłodszych,

Opac www, który stanowi uzupełnienie systemu PROLIB o graficzny interfejs www oraz projekt Integro, który umożliwi współistnienie wszystkich zasobów wrocławskich bibliotek szkolnych, Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu oraz Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu.

Drugą część konferencji otworzyła prezentacja Bożeny Boryczki pt. *Rozwiń kreatywność ucznia i swoją – elektroniczna książeczka*. Autorka przybliżyła działanie dwóch nowych aplikacji online Storybird i StoryJumper.

Storybird to aplikacja umożliwiająca tworzenie historii w formie internetowej książeczki z obrazkami, którą można współtworzyć z uczniami a później wkleić na stronę czy pokazać na portalu społecznościowym. StoryJumper to narzędzie, które podobnie jak Storybird pozwala na tworzenie książeczek. Obie aplikacje mogą stanowić świetną alternatywę na urozmaicenie lekcji.

Kompetencje nauczyciela w szkole XXI wieku to temat wystąpienia przygotowanego przez konsultanta Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Jeleniej Górze Jarosława Majskiego. W zastępstwie autora temat zreferowała Noemi Nikończuk-Kowalczyk. Prelegentka zwróciła uwagę na potrzebę wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu i zarządzaniu szkołą oraz na kompetencje nauczyciela w Unii Europejskiej. Wśród kompetencji związanych z procesem uczenia się/nauczania wymienia się umiejętność włączenia technologii informacyjno-komunikacyjnej do codziennego funkcjonowania uczniów.

Następny referat wygłoszony przez Magdalenę Pilińską z Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu zatytułowany *Rewolucja w edukacji, czyli kilka słów rozszerzonej rzeczywistości* porusza zagadnienia dotyczące technologii, która zaciera granice między światem rzeczywistym a wirtualnym. Rzeczywistość rozszerzona jest technologią umożliwiającą łączenie świata rzeczywistego z komputerowym światem wirtualnym. Prelegentka przybliżyła możliwości zastosowania tej rewolucyjnej technologii zarówno w edukacji, jak i w środowisku bibliotekarskim.

Obrady konferencji zakończyło wystąpienie Jolanty Kabaty z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, która zaprosiła wszystkich zgromadzonych do udziału w projekcie Dolnośląska e-Szkoła, którego głównym

celem jest uruchomienie platformy edukacyjnej oferującej szerokie spektrum e-usług edukacyjnych dla uczniów i nauczycieli dolnośląskich szkół i placówek.

Trzecia część konferencji miała formę warsztatową. Zajęcia były realizowane w trzech równoległych grupach. Pierwsza uczestniczyła w warsztatach pt.: *Prezi bez tajemnic, czyli o prezentacji multimedialnej inaczej*, których celem było przybliżenie uczestnikom programu Prezi. Zajęcia przeprowadziła Magdalena Pilińska. Dru-

ga grupa zapoznała się z aplikacjami graficznymi online. Zajęcia pt.: *Grafika w chmurze - edytuj, porządkuj, publikuj* przeprowadziła Alina Dyrek. *Recepta na skuteczny komunikat w prasie i internecie* to temat zajęć trzeciej grupy warsztatowej. Prowadząca szkolenie Beata Malentowicz w praktyczny sposób omówiła skuteczne zasady tworzenia komunikatu informacyjnego.

MAGDALENA PILIŃSKA
Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

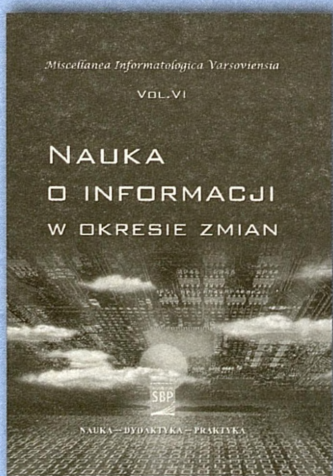
WKRÓTCE

ukaze się bardzo interesująca książka będąca efektem ubiegłorocznej konferencji naukowej

pt. Nauka o informacji w okresie zmian

Jest to praca zbiorowa pod red. B. Sosińskiej-Kalaty, [E. Chuchro] przy współpracy M. Luterka. Zawiera teksty 32 autorów ze wszystkich ośrodków akademickich.

Nauka o informacji w XXI wieku stanęła wobec konieczności określenia na nowo swojej tożsamości, paradygmatu, kierunków dalszego rozwoju. Jej coraz ściślejsze związki z innymi dyscyplinami, w tym przede wszystkim z informatyką, stawiają przed nią nowe wyzwania, zmuszają do stałego samookreślenia się, szukania wspólnoty celów z innymi naukami i dróg porozumienia. Książka stanowi próbę opisu tych zagadnień ze wskazaniem nowych możliwości badawczych i użytecznych zastosowań.

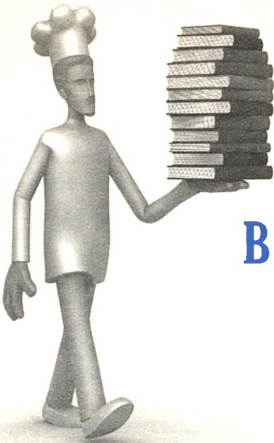
Walorem książki jest zachowanie równowagi między tekstami teoretycznymi, poznawczymi a przedstawiającymi rozwiązania praktyczne. Artykuły zostały oparte na rzetelnej wiedzy, bogatej literaturze przedmiotu i własnych przemyśleniach autorów. Ukazują one z jednej strony zmieniającą się rzeczywistość in-

formacyjną, nowe podejścia i pola badawcze nauki o informacji, z drugiej zaś wyniki wdrożenia wypracowanych rozwiązań teoretycznych w praktyce.

Książka w oprawie twardej
Stron 600
Cena 67 zł

Zamówienia: Wydawnictwo SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); spredaz@sbp.pl

Bibliografia od kuchni...

czyli potyczki bibliografa

RODZINNE KOLIGACJE I „TRUDNI POLACY”

W toku opracowywania *Bibliografii polskiej 1901-1939* spotkać się można z autorami, których opisywane dzieła świadczą o ich niezwykłych i czasem zaskakujących talentach, zainteresowaniach, pasjach.

W jednym z poprzednich odcinków potyczek z bibliografią pisałam o „perelkach” znajdujących w toku prac redakcyjnych. Na najróżniejsze ciekawostki i zaskakujące informacje trafić można przy wszelkich poszukiwaniach danych biograficznych czy historyczno-literackich.

Wśród nich są również znalezione i skojarzone informacje o koligacjach rodzinnych wielu autorów, których ślad działalności w postaci zapisu bibliograficznego ich spuścizny zawiera m.in. *Bibliografia polska 1901-1939*.

Pierwszy przykład to szlachecka rodzina **Grabskich herbu Pomian**. To z niej wywodzili się znani ekonomiści i politycy – bracia **Władysław** i **Stanisław** oraz pisarz **Władysław Jan Grabski (syn Władysława)**. Nie wszyscy jednak skojarzą jeszcze siostrę obu polityków **Zofię Kirkor-Kiedroniową**, która dzieliła z braćmi zainteresowania szczególnie ekonomiczne i społeczne. Po śmierci pierwszego męża Dymitra Kirkora, który zmarł już w 1900 r. (mieli syna Andrzeja, późniejszego urzędnika w Ministerstwie Skarbu) wyszła za mąż po raz drugi za cenionego na Śląsku Cieszyńskim inżyniera Józefa Kiedronia. Pełnił on w późniejszych latach funkcję ministra przemysłu w rządzie Władysława Grabskiego. Przez małżeństwo Zofia związała swe życie i działalność z regionem cieszyńskim. Zamieszkała z mężem

w Dąbrowie. Była wielce zasłużoną działaczką. Wśród jej zasług wyjątkowe są wszelkie poczynania na rzecz polskości regionu i Macierzy Śląska Cieszyńskiego. W latach 1986-1989 nakładem Wydawnictwa Literackiego ukazały się 3-tomowe wspomnienia Zofii Kirkor-Kiedroniowej, stanowiące niezwykle i interesujący zapis szerokiej działalności społecznej i politycznej autorki i jej męża. Dotyczy to szczególnie części wspomnień dotyczących wydarzeń na Śląsku Cieszyńskim w okresie plebiscytowym.

Ciekawym przypadkiem powiązań rodzinnych są trzy osoby pojawiające się w zapisach publikacji przedwojennych. To **Edmund Krüger** znany również pod pseudonimami Edmund Jezierski lub Janusz Kruk oraz jego córki Maria oraz Halina. Przyjrzenie się ich biografiiom, drodze zawodowej pozwoliło dostrzec ich więzi rodzinne i zrozumieć też, że nie od razu odkrywali swe pokrewieństwo ukrywając się pod pseudonimami. Wszyscy są znani i cenieni z powodu swoich osiągnięć literackich i artystycznych. **Marii Krüger** – autorki *Karolci* czy *Godziny pąsowej róży* przedstawiać nie trzeba. Ojciec Marii był jednym z najbardziej płodnych i poczytnych pisarzy przedwojennej literatury dla młodzieży, szczególnie o tematyce historycznej i fantastyczno-naukowej. W swej twórczości dość często zaczął posługiwać się pseudonimami. Naj-

młodsza z przedstawianej trójki – **Halina** ukończyła warszawską ASP i pracowała już w okresie przedwojennym jako dziennikarz i grafik, wykonując wiele ilustracji do książek m.in. autorstwa ojca i siostry Marii. Natomiast po wojnie zaczęła interesować się filmem i pod nowym nazwiskiem **>Bielińska<** zaistniała w polskiej kinematografii jako ceniony scenograf, scenarzysta, reżyser filmowy szczególnie zasłużony dla polskiej animacji. Była reżyserem, autorką scenariusza i dialogów do filmu „Godzina pąsowej róży”, zrealizowanego w 1963 r. wg powieści starszej siostry, ale też reżyserem komedii „Szczęściarz Antoni” i wielu filmów animowanych. Wśród tych ostatnich warto wymienić film pt.: „Zmiana tytu” nagradzany na kilku międzynarodowych festiwalach filmowych za oryginalność i nowatorstwo.

Przy ostatnich korektach jednego z niedawno wydanych tomów dostrzeżone zostały w niedalekiej odległości od siebie opisy publikacji autorów o bardzo podobnie brzmiących nazwiskach. Jedno z nich było transliterowane (wg starej normy) z języka rosyjskiego na **Jałoveckij** i drugie polskie **Jałowiecki**. Brzmienie nazwiska i zbieżność tematyki sugerowały celowość, a raczej konieczność sprawdzenia czy nie chodzi o tę samą osobę. Polsko brzmiące nazwiska w wersji rosyjskiej, ukraińskiej lub białoruskiej to niezmiernie problem dla redaktora polskiej bibliografii retrospektywnej. Takie przypadki wymagają minimalnej choć świadomości i wiedzy historycznej, szczególnie dotyczącej polskich Kresów. Można bowiem spotkać zapisy publikacji autora o bardzo polskim nazwisku, a dopiero poznanie informacji o jego życiu pozwala na właściwą identyfikację jego narodowości. Wielu Rosjan nosi nazwiska, które brzmią jak typowo polskie. Zdarzyć się może również, że publikacje „podpisywano” nazwiskiem o brzmieniu rosyjskim lub białoruskim, a informacje biograficzne, czasem wspomnienia autora potwierdzają, że czuł się Polakiem i identyfikował się z kulturą polską. Bywa także zupełnie odwrotnie. Nazwisko okazuje się należeć do autora rosyjskiego.

W tym przypadku czujność się opłaciła. Poszukiwania w źródłach drukowanych oraz w zasobach internetowych (także rosyjskojęzycznych) przyniosły nieoczekiwany rezultat. Autorem pracy wydanej w języku rosyjskim okazał się być **Mieczysław Jałowiecki** (1876-1962) – polski ziemianin, agronom, dyplomata i wysokiej rangi urzędnik państwowy, syn Bolesława i ojciec Andrzeja, których publikacje także zostały od-

notowane. Pochodził z rodziny ziemiańskiej o powinowactwie i korzeniach arystokratycznych. Jego rodowe nazwisko to **Pieriejasławski-Jałowiewicki**. W Rosji rodzina miała prawo do tytułu książęcego wywodzącego się z rodu Rurykowiczów. Urodził się na Litwie, zmarł na emigracji pod Londynem. Nie tak dawno ukazały się w Polsce po raz pierwszy jego wspomnienia, dzięki którym można poznać nie tylko dzieje rodzinne. Wnoszą one wiele niemal nieznanych i fascynujących – choć oczywiście subiektywnych – informacji o polskiej emigracji w Rosji z przełomu wieków, o życiu środowiska polskiej arystokracji i ziemianstwa oraz polityce aż do czasu II wojny światowej. Ojciec Mieczysława **Bolesław Jałowiewicki** był absolwentem cesarskiej Akademii Inżynierów Wojennych, dyrektorem wielkich zakładów przemysłowych tzw. Aleksandrowskich, gdzie wytwarzano m.in. nowoczesne parowozy. Na dworze cara Aleksandra III pełnił odpowiedzialną (i ryzykowną – jak pisze we wspomnieniach Mieczysław) funkcję Generalnego Inspektora Podróży Cesarskich. Bliskimi krewnymi Mieczysława Jałowiewickiego ze strony matki byli Stanisław Witkiewicz-Witkacy; pierwszą żoną była Julia Wańkowicz herbu Lis, a zięciem młodszej siostry Anieli został Kazimierz Sosnkowski. We wspomnieniach opisane zostało spotkanie z Józefem Piłsudskim, który wywiódł ich pokrewieństwo poprzez babki z rodziny Szemiotów.

Podane krótkie i wrywkowe dane biograficzne pokazują, że bibliograf spotykać się może przy swej pracy z niezmierną ilością ciekawych informacji o ludziach, ich życiu i działalności. Łatwo dostrzec, że praca staje się czasem impulsem do poszerzania tematyki i zakresu lektur, pogłębiania wiedzy.

Wielu Polaków kształciło się za granicą, wielu potomków kolejnych fal emigrantów tam zostało. Truizmem będzie stwierdzenie, że trudno znaleźć państwo, w którym nie znajdziemy polskich śladów. Osiągnięcia i sukcesy naszych rodaków mają odzwierciedlenie w pracach naukowych, publicystycznych czy literackich, a także w zapisach działalności politycznej, gospodarczej i artystycznej. Ale nie zawsze ktoś o wyraźnie polskim nazwisku i pochodzeniu czuł się związany z krajem ojczystym, nie zawsze nawet znał język polski. Takie fakty wymagają zawsze ustalenia. To ciągła kwestia tzw. trudnych Polaków i poloników. Niestety to bardzo kłopotliwe sytuacje, wymagające od bibliografa wyjątkowej wnikliwości, uwagi, a także konsekwencji w stosowaniu kryteriów selekcji treściowej mate-

riału. W Zakładzie Bibliografii Polskiej 1901-1939 zachowano wskazówki i szczegółowe analizy dotyczące niektórych twórców, uwzględniające informacje biograficzne z wielu różnych źródeł. Taka dokumentacja pomagała w wypracowywaniu zasad redagowania i selekcji materiału ze zgromadzonej kartoteki. Nie można w tym miejscu pominąć zasług Janiny Wilgat, wieloletniego kierownika Zakładu Bibliografii Polskiej, która poświęciła wiele czasu oraz swojej uwagi tym bardzo trudnym zagadnieniom.

Bibliografia polska 1901-1939 to ogromny zbiór i muszą być jej stawiane pewne ograniczenia zarówno treściowe, jak i formalne. Nie uwzględnia niemniej wielu autorów o polskich nazwiskach działających w różnych krajach europejskich czy obu Amerykach. Mamy dziś szczęśliwie do dyspozycji o wiele więcej narzędzi i możliwości, by błędne czy niesłuszne decyzje zdarzały się jak najrzadziej. Informacje znalezione w internecie są nieocenione w wielu sytuacjach, ale dostęp do nich nie zwalnia w wielu sytuacjach z konieczności weryfikacji znalezionych danych w „starych” źródłach – słownikach, monografiach itp. To wymaga czasu i cierpliwości.

Zdarzają się też sytuacje odwrotne. To obokrajowiec wiązuje się z Polską, obierając ją na miejsce swego życia i pracy. W naszym kraju osiedlało się wielu przedstawicieli rodzin włoskich, niemieckich, francuskich i innych, którzy tu rozwijali swą działalność naukową, społeczną, polityczną czy artystyczną.

W zakres jednego z tomów weszła np. niemal pełna bibliografia publikacji inżyniera i naukowca z Ukrainy, dla którego Polska stała się ojczyzną z wyboru. Niezwykła historia życia i pracy **Iwana Feszczenko-Czopińskiego** (1884-1952) i jego niezaprzeczalne zasługi dla polskiej metalurgii pozwoliły włączyć zapis jego wydrukowanych prac naukowo-badawczych do „Bibliografii Polskiej”. Urodzony na Wołyniu, studiował w Kijowie, a pracował początkowo we Wrocławiu. Gdy utworzono Republikę Ukraińską, jako członek rządu m.in. brał udział w państwowych negocjacjach polsko-ukraińskich. Jako współpracownik Petlury i zwolennik niezależności Ukrainy, ratując się przed aresztowaniem, osiadł w Polsce i tu został z czasem jednym z twórców i wykładowców Akademii Górniczej w Krakowie (dzisiejszej AGH). Był autorem ponad stu prac naukowo-badawczych z zakresu inżynierii górniczej i metalurgii. Po II wojnie światowej aresztowany przez NKWD, jako „przestępca polityczny” skazany został

na wiele lat obozu w Komi. Zmarł tam w 1952 r. z powodu wycieńczenia. Pozbawiony swych niezaprzeczalnych zasług dla nauki i techniki, dzięki upartym działaniom córki dopiero 50 lat po śmierci zasłużył na pełną rehabilitację.

Po kilkudziesięciu latach przywrócono pamięć o nim i jego pracy odsłaniając tablicę pamiątkową na krakowskiej uczelni.

Jako zupełną ciekawostkę można potraktować opis pozycji:

FISH, Stuyvesant (1883-)

Ancestors of Hamilton Fish and Julia Ursin Niemcewicz Kean, his wife / [Stuyvesant Fish]. – New York : [s.n.], 1929] (New York : The Evening Post Job Printing Office). – 177, XI s. ; 23 cm.

Wg źródeł, Julia Kean otrzymała jako dalsze imiona Ursin Niemcewicz na cześć Juliana Ursyna Niemcewicza, ojczyma jej ojca.

Nazw. aut. pod przedm. Opis wg okł.

59622

Decyzja o zarejestrowaniu publikacji została podjęta po długich dyskusjach. Zgodzono się w końcu na pewien wyjątek i ukłon dla osoby **Juliana Ursyna Niemcewicza**. Wszystko z powodu, że książka dotyczy rodziny Kean, a w tytule pojawiło się nazwisko: **Julia Ursin Niemcewicz**. To córka **Petera Philipa Keana**, który był pasierbem naszego pisarza po ślubie zawartym 2 lipca 1800 r. w Essex z Amerykanką Susan Livingston Kean. Peter Kean obdarzył swoją córkę Julię drugim imieniem na cześć polskiego pisarza ze względu na przywiązanie i dobre kontakty z przybrany ojcem. Niemcewicz po powrocie do Polski utrzymywał wciąż ściśle kontakty ze swoją amerykańską rodziną. Zachowała się korespondencja z żoną i pasierbem, który planował nawet przyjazd z córką do Polski. Praca zarejestrowana w *Bibliografii polskiej 1901-1939* jest ciekawostką również z innych względów. Polski pisarz poprzez małżeństwo zawarte w USA został włączony w niezwykłą historię rozgałęzionych i zasłużonych dla Stanów Zjednoczonych rodzin Livingstonów, Keanów i Hamiltonów.

Te zdawkowe informacje są potwierdzeniem jak cenne i ciekawe bywają zapisy bibliograficzne, jeśli tylko poświęci się trochę czasu na zdobywanie informacji o autorach i ich związkach rodzinnych.

EWA DOMBEK
BIBLIOTEKA NARODOWA

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

■ **Rozmowy o rynku książki. 12 / rozmowy przeprowadzili Paweł Waszczyk [et al.; rozmówcy Joanna Smolińska et al.]. - Warszawa: Biblioteka Analiz, 2013. - 311, [1] s.; 21 cm. - („Biblioteka Analiz” Przedstawia)**

Dwunasty tom publikacji z cyklu „Rozmowy o rynku książki” zawiera 32 wywiady. Rozmowy przeprowadzili Paweł Waszczyk, Piotr Dobrołęcki, Łukasz Gołębiowski, Kuba Frolow.

Aby zaprezentować w miarę szerokie spectrum polskiego rynku książki, do rozmów zaproszono przedstawicieli wydawnictw, księgarń, firm dystrybucyjnych papier, a także z branży poligraficznej i drukarskiej, hurtowników, agentów pośredniczących w zakupie, serwisów związanych z recenzowaniem i promocją książek, działających w ramach sprzedaży e-booków, organizacji bibliotekarskiej.

Zbiór rozpoczyna rozmowa z prezes firm Map i Antalis, Joanną Smolińską oraz menedżerem działu książek w Empik Sp. z o.o., Andrzejem Kosińskim. Przedstawiciel „Empik” zapewnił, że firma *robi bardzo dużo dla rozwoju rynku książki, inwestując w nowe salony, coraz częściej docierając do miejsc, w których książki były obecne w bardzo ograniczonym stopniu*. Prezes firmy – dostawcy papieru stwierdziła, że pomimo bieżących problemów i z pozoru rozbieżnych interesów środowisko zawodowe z sektora książki – ma jeden, wspólny cel – podtrzymanie i zwiększenie zainteresowania odbiorców rynku książką i upowszechnienie czytelnictwa.

Wiele miejsca poświęcono sprawom wydawców. Miniony rok był trudny dla całej branży. Złożyło się na to wiele spraw. Przyczyną tego było m.in. zwiększenie procentu VAT na książki i czasopisma. Obraz, jaki się z rozmów wyłania to rynek książki borykający się z wynikającymi ze zmian różnymi trudnościami, jednocześnie stojący przed zadaniami związanymi z rozwojem nowych technologii.

W 2012 r. wydawnictwo „Iskry” obchodziło 60-lecie istnienia. Wiesław Ochmański, obchodzący 25-lecie pracy swej prezury wspomina początki działalności w wydawnictwie. Aktualną sytuację wydawnictw przedstawił Marian Kotarski, szef Oficyny Wydawniczej „Rytm”, Marek Zakowski, prezes Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik”, Monika Sznajderman, właścicielka Wydawnictwa „Czarne”, Klara Molnar i Jacek Marciniak, właściciele wydawnictwa „Studio Emka”, Andrzej Głuchowski, likwidator Wydawnictwa Ossolineum. Prezes największego polskiego wydawnictwa, Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych, Jerzy Garlicki mówi o sytuacji wydawców i pozycji książki edukacyjnej w kraju *[...] w ciągu pięciu lat ten rynek będzie wyglądał inaczej. [...] Jeśli dziś nie będziemy wspólnie działać jako SWE i jako PIK to za pięć lat nie my stworzymy tę przyszłość*.

O sytuacji wydawców edukacyjnych i przestrzeganiu zasad etycznych rozmawia Piotr Treszczotko, prezes zarządu Grupy Edukacyjnej S.A. Z książką akademicką także wiąże plany dystrybucyjne Jarosław Perzyński, właściciel księgarni internetowej Drops.pl oraz Wydawnictwa WTN. Na pytanie, o kierunku działania wymienia podręczniki szkolne i tanią książkę akademicką oraz beletrystykę.

Anita Musioł i Paweł Wojciechowski mówili o zmianach w Weltbild Polska/Wydawnictwo Świat Książki. W najbliższych planach Paweł Wojciechowski wymienia nadanie spójnego charakteru księgarń. O trendach na rynku kartografii wypowiadali się przedstawiciele firmy EkspresMap Polska. Janusz Przeorek stwierdził, że plany miast konsekwentnie wypiera nawigacja GPS, natomiast coraz większą popularnością cieszą się mapy turystyczne. Tematykę targów książki przybliżyła Aldona Zawadzka.

Zapytany o sytuację książki literackiej w Polsce prezes wydawnictwa Zysk i S-ka Tadeusz Zysk odparł: *obrót naszego rynku, czyli książek nieedukacyjnych wynosi 1,6-1,8 mld zł w cenach detalicznych, cały rynek powyżej 2,5 mld zł. Dodajmy do tego, że jest u nas totalna nadreprezentacja literatury tłumaczeniowej i rynek nie*

będzie zdrowy, jeżeli na trzy polskie książki literackie przypada siedemnaście zagranicznych. Stwierdził ponadto, że wskaźnik wzrostu sprzedaży nie jest najważniejszy, bardziej znaczący jest wskaźnik rentowności i atrakcyjność oferty.

Sytuację drukarni w Polsce przedstawił Janusz Cymanek, prezes firmy Michael Hubner Polska. W zakresie dystrybucji papieru wypowiedział się Przemysław Januszko, prezes Stowarzyszenia Dystrybutorów Papieru. Wysokie wyniki sprzedaży papierów graficznych odnotowała spółka Zing. W wywiadzie Marek Pakosz, dyrektor operacyjny tej spółki mówił o możliwościach obrony książki drukowanej. Według niego kluczową jest kwestia doboru właściwych papierów. Dekadę temu, większość książek w kraju drukowano na papierze białym 70-gramowym nie objętościowym. Obecnie należy drukować książki na papierze objętościowym. Grubość książki zostaje taka sama, ale książka jest lżejsza i tańsza, a papier ma odcień bardziej przyjazny dla oka. Standardem na rynku książki jest papier 60-gramowy. Pojawiają się również papiery o niższej gramaturze i to jest może odpowiedź, na zagrożenie jakie pojawia się ze strony czytników elektronicznych. *Książka drukowana może być jeszcze tańsza i może być bardziej przyjazna przy czytaniu, lżejsza i bardziej komfortowa.*

Rok 2012 r. był znaczący w branży e-wydawniczej w Polsce. Wydawcy i dystrybutorzy zadeklarowali wzrost przychodów ze sprzedaży książek elektronicznych. W rozmowie przedstawiciele wydawnictwa „Czarna Owca” potwierdzali wzrost przychodów ze sprzedaży e-booków. Wysokie ceny e-booków tłumaczy Marek Korczak, Dyrektor Handlowy tego Wydawnictwa: *... nie możemy zbyt pochopnie trwale zmniejszać cen książek elektronicznych. Dla wydawnictwa takiego jak „Czarna Owca”, sprzedaż e-booków jest obecnie jedynie dodatkiem, uzupełnieniem podstawowej działalności, jaką jest sprzedaż książek tradycyjnych. Dlatego właśnie nie mogą sobie wyobrazić sytuacji, w której radykalnie obniżamy cenę e-booków, doprowadzając do dynamicznego rozwoju rynku, nie licząc się z kosztami i ostatecznym finansowym wynikiem takiej operacji.*

Niezwykle ważnym narzędziem promocji literatury dla młodzieży stał się internet. Mówi o tym właścicielka wydawnictwa „Jaguar” – Ewa Holewińska. Temat rekomendowania książek w przestrzeni internetowej kontynuuje Adam Błażowski, współtwórca i właściciel serwisu BiblioNETka.pl. W ciągu dziesięciu lat istnienia, zostało poleconych ponad 5 mln książek. Popularność rekomendacji rośnie. O innym portalu społecznościowym dla miłośników książek rozmawia Marek Kasperski – współwłaściciel serwisu nakapanie.pl. W serwisie znajduje się ponad 700 tys. tytułów. Ważne jest kanalizowanie działań marketingowych w miejscach, w których jest klient książkowy. W ramach serwisu funkcjonuje radio nakanapie.fm, które emituje audiobooki w odcinkach. Ewa Świeżawska, założycielka serwisu Qlturka.pl poprzez serwis stara się popularyzować literaturę dla dzieci i zachęcać najmłodszych czytelników do lektury.

Rynek e-booków reprezentują Bartłomiej Roszkowski, członek zarządu Netpress Digital sp. z o.o. oraz Robert Rybski i Małgorzata Błaszczuk z Virtualo. Bartłomiej Roszkowski w wywiadzie odparł: *Wydawcy będą musieli wyjść naprzeciw oczekiwaniom konsumentów. Nie można liczyć, że klienci dostosują się do oczekiwań wydawnictw. Działalność Virtualo nastawiona jest na obsługę księgarń, z którymi zintegrowany jest system firmy. Wydawcy mogą na bieżąco śledzić sprzedaż swojej oferty.*

Rozmowa z Robertem Chojnackim prezesem wydawnictwa „Otwarte” dostarcza informacji o genezie Woblinka. Przedstawiciel wydawnictwa zaznaczył, że znaczny wpływ na kształtowanie cen e-booków mają zagraniczni agenci, pośredniczący w sprzedaży praw do utworów. Właściciele Agencji Literackiej Graal, pośredniczącej w nabywaniu praw autorskich stwierdzili, że wiele wydawnictw wraz z prawami do wersji drukowanej kupuje prawa do wersji elektronicznej.

Wśród rozmów o rynku książki znajduje się wywiad z Elżbietą Stefańczyk, przewodniczącą Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Przewodnicząca SBP mówi o roli Stowarzyszenia i innych organizacji bibliotekarskich w środowisku zawodowym bibliotekarzy, sytuacji bibliotek w Polsce i drodze awansu w bibliotekach w kontekście zmian w 2012 r. Zapytana o wydawnictwo Stowarzyszenia podkreśliła jego rolę i rangę: *Wydawnictwo SBP jest prężnym wydawnictwem, które przeszło modernizację [...] jesteście największym wydawnictwem w dziedzinie bibliotekarstwa i informacji naukowej. Wydajemy kilkanaście tytułów rocznic [...] cztery czasopisma, w tym dwa naukowe. [...] wprowadziliśmy nową szatę graficzną miesięcznika „Bibliotekarz”. [...] działa e-sklep i jest świetnym miejscem sprzedaży naszych publikacji.*

Formuła zbioru wywiadów sprawia, że publikację czyta się swobodnie i lekko. Uprzednie zapoznanie się z treścią wcześniejszych tomów i analiza ich zawartości, dają rzetelny rys zmian w sektorze wydawniczo-księgarsko-papierniczo-drukarskim na przestrzeni minionych lat.

Sygnaly

O NOWYCH PUBLIKACJACH

Siuda, Maria Małgorzata. Prasa województwa kieleckiego w latach 1944-1989 : studium historycznoprasoznawcze / Maria M. Siuda. – Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2012. – 367, [1] s. : il.

Książka autorstwa Marii Siudy jest skróconą wersją pracy doktorskiej przygotowanej w 2005 r. w Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, pod kierunkiem prof. dr. hab. Tomasza Mielczanka.

Omawia zagadnienia dotyczące funkcjonowania prasy województwa kieleckiego w latach 1944-1989, czyli od momentu tworzenia Kielecczyny do upadku PRL-u.

Obejmuje wydawnictwa periodyczne tj. dzienniki, gazety, czasopisma o różnej częstotliwości ukazywania się, z wyłączeniem kronik, kalendarzy oraz rocznych sprawozdań instytucji.

Ukazuje różne sposoby nacisku, jakim podlegała prasa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, manipulacje środkami masowego komunikowania przez władze partyjne decydujące o treściach zamieszczanych na łamach gazet i czasopiśmie. Prezentuje związki między kondycją rynku prasowego a rozwojem Kielc oraz jego zaplecem kulturalno-naukowym.

Studium historyczno-prasoznawcze podzielone jest na pięć rozdziałów. Dwa pierwsze charakteryzują polską prasę w latach 1944-1989, przedstawiają najważniejszych wydawców, sytuację drukarstwa na ziemi kieleckiej po II wojnie światowej do momentu upaństwowienia, dzieje przemysłu poligraficznego w okresie PRL-u, statystykę prasy kieleckiej.

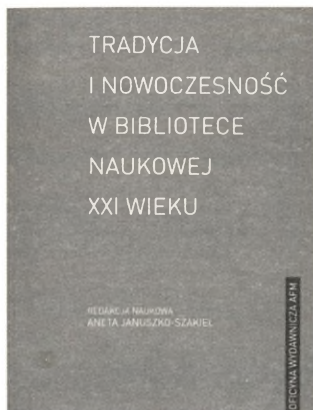
Rozdział trzeci omawia tytuły prasowe z uwzględnieniem ich typologii. Wyodrębnia prasę informacyjno-polityczną („Słowo Ludu”, „Echo Dnia”), prasę opozycyjną i konspiracyjną („Solidarność”, „Solidarność Rolników Indywidualnych”), czasopisma wydawane przez Kościół katolicki, czasopisma społeczno-kulturalne, prasę urzędową i samorządową oraz czasopisma treści specjalnej.

Rozdział czwarty omawia działania cenzury na Kielecczyźnie, ingerencje w teksty zamieszczane w artykułach prasowych i czasopiśmie. Ponadto analizuje zawartość tytułów reprezentujących poszczególne grupy czasopiśmiennictwa regionu.

Ostatni rozdział dotyczy środowiska dziennikarskiego, korespondentów i redaktorów gazet zakładowych, jak również dziennikarzy zawodowych i piszących w prasie opozycyjnej.

Uzupełnieniem monografii jest obszerna bibliografia oraz indeks nazwisk.

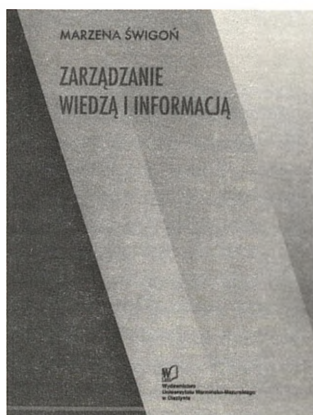

Tradycja i nowoczesność w bibliotece naukowej XXI wieku / red. Aneta Lanuszko-Szakiel – Kraków : Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM, 2012. – 274 s. : il.

Prezentowana publikacja to zbiór artykułów dotyczących funkcjonowania bibliotek naukowych, zasobów bibliotecznych ulegających przeobrażeniom w związku z rewolucją informatyczną i informacyjną, jaka dokonuje się w XXI w. oraz wyzwaniom stawianym przed pracownikami i dyrektorami bibliotek w zmieniającej się rzeczywistości.

Monografia składa się z dwóch części. Pierwszą otwierają teksty poświęcone tematyce gromadzenia zbiorów, polityce organizacji dostępu do kolekcji czasopism elektronicznych, gromadzenia czasopism drukowanych, rzeczowego opracowania książki elektronicznej i drukowanej, wykorzystania zasobów cyfrowych i serwisów internetowych jako narzędzia promowania usług bibliotecznych oraz zasobów. Ponadto omawiają technologie zapisu, odczytu i archiwizacji zbiorów bibliotecznych, wady i zalety czytników książek elektronicznych.

Drużga prezentuje artykuły dotyczące zmieniających się wymagań użytkowników bibliotek akademickich w powiązaniu z rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Analizuje kompetencje informacyjne użytkowników, działalność edukacyjną oferowaną przez biblioteki akademickie. Dokonuje oceny polskich bibliotek cyfrowych, akcentując wady i zalety z punktu widzenia internauty.

Świżoń, Marzena. Zarządzanie wiedzą i informacją : podstawy teoretyczne : badania w wymiarze indywidualnym / Marzena Świżoń. – Olsztyn : Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2012. – 367, [1] s.

Praca autorstwa Marzeny Świżoń w sposób syntetyczny przedstawia problemy związane z zarządzaniem wiedzą i informacją w nowoczesnym społeczeństwie sieciowym. Nakreśla związek tych zagadnień z bibliologią i informatologią. Dostrzega również rosnące znaczenie zarządzania w naukach ekonomicznych i technicznych.

W rozdziale pierwszym definiuje i wyjaśnia pojęcia związane z zarządzaniem wiedzą i informacją tj. wiedza, informacja, umiejętności i kompetencje według różnych typologii i klasyfikacji. Pokazuje wzajemne relacje między poszczególnymi terminami.

Kolejny rozdział omawia genezę powstania zarządzania wiedzą i informacją, różnice i powiązania zachodzące między nimi, związki z zagadnieniami kapitału intelektualnego, uczenia się, zarządzania mądrością rozpatrywane w wymiarze indywidualnym i społecznym.

Rozdział trzeci nakreśla szczegółowo związki z bibliologią i informatologią oraz wzajemne przenikanie i uzupełnianie tych dyscyplin. Autorka pokazuje, że łączy je wspólny cel badawczy, jakim jest ułatwienie dostępu do wiedzy i informacji oraz wykorzystanie wiedzy zastanej do tworzenia nowej, lepszego funkcjonowania jednostki i organizacji w zmieniającym się świecie. Dotyczy zagadnień edukacji profesjonalistów, menedżerów zarządzania wiedzą.

Rozdział czwarty dotyczy wymiaru organizacyjnego zarządzania informacją i wiedzą w środowisku akademickim i uczelniach. Opisuje również narzędzia i technologie informatyczne wspomagające ten proces. Prezentuje modele, techniki zarządzania, czynniki sprzyjające i blokujące go oraz sposoby pomiaru efektywności zarządzania informacją i wiedzą.

Dwa ostatnie rozdziały charakteryzują indywidualny wymiar zarządzania wiedzą i informacją oraz kompetencje informacyjne użytkowników. Omawiają zmieniające się potrzeby informacyjne, potrzeby wiedzy, bariery informacyjne, bariery w przepływie wiedzy.

W rozprawie zamieszczono ponadto autorskie tłumaczenia cytowanych definicji, opisów anglojęzycznych, indeks nazwisk oraz literaturę przedmiotu.

Publikacja przeznaczona jest dla bibliologów, informatologów oraz menedżerów wiedzy i informacji.

VIOLETTA POMIANOWSKA

Tomiki literackie młodych autorów

Tomiki literackie młodych autorów: wybór wierszy z książek nagrodzonych i wyróżnionych w kolejnych edycjach (VI, VII, VIII, IX, XII) Wojewódzkiego Konkursu „Tomik Literacki Młodych Autorów o tematyce przyrodniczej” / red. Stanisława Fadrowska-Adamczyk, Antoni Zych. Izabelin: Szkoła Podstawowa im. pika Stanisława Królickiego; [Stare Babice: Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorzczak], 2006, 2007, 2008, 2009, 2012. – 5 t. (63, [20]; 74, [22]; 71, [20]; 71, [20]; 96 s., [20 s. tabl. kolor.]: il.; 21 cm.

Tomiki poezji zawierają najlepsze wiersze nadesłane w ramach konkursu wojewódzkiego pod hasłem „Tomik Literacki Młodych Autorów”. Konkurs ma na celu rozwój kreatywności, wiedzy i wyobraźni młodych ludzi oraz ich wrażliwości na piękno otaczającego ich świata przyrody. Rokrocznie biorą w nim udział uczniowie szkół podstawowych z całego województwa mazowieckiego. Z każdym rokiem zwiększa się ilość nadesłanych prac. W ramach XII edycji konkursu nadesłano 7012 dziecięcych prac, spośród których Komisja konkursowa wyłoniła 52 laureatów. Młodzi autorzy swoje obserwacje, myśli, uczucia, wrażenia uzewnętrzniili pisząc pełne ekspresji wiersze i zamieszczając je w tworzonych własnoręcznie książeczkach. Książeczki te, to często arcydzieła sztuki edytorskiej, o bardzo zróżnicowanej, niekonwencjonalnej, ciekawej formie. Szata graficzna zaskakuje pomysłowością, urzeka kolorami i oryginalnością kształtów. Wszystko to wzmacnia przesłanie zawarte w poezji. Uwrażliwia odbiorcę na piękno otaczającego świata. Twórczość młodych autorów podkreśla nierozzerwalną więź człowieka z naturą oraz wpływ środowiska naturalnego na ludzi. Zwracają uwagę na zagrożenie, jakie niesie ze sobą postępująca degradacja środowiska przyrodniczego. Poprzez swą twórczość młodzi autorzy chcą wzmocnić w ludziach poczucie odpowiedzialności za otaczającą ich przyrodę. Próbują też podnieść humanitarną postawę wobec zwierząt. Prace były oceniane w trzech kategoriach: literackiej, plastycznej i edytorskiej z uwzględnieniem wieku twórcy tj. kl. I-III, kl. IV-VI.

Laureatami pierwszych miejsc XII edycji konkursu zostali: Sylwia Sobiecka z kl. IV Szkoły Podstawowej w Izabelinie, Weronika Gapińska z kl. IV Szkoły Podstawowej w Gozdowie i Kacper Kwasiborski z kl. IV Szkoły Podstawowej w Szydłowie. Oprócz dyplomów i nagród konkursowych wyróżnieni otrzymali też nagrody ufundowane przez Dyrektora KPN oraz Prezes Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich.

MARZENA PRZYBYSZ

PRAWO BIBLIOTECZNE

Szczególny status pracowników zarządzających w instytucjach kultury

©iStockphoto.com/rzelich

W rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 3 października 2012 r. w sprawie wynagradzania pracowników instytucji kultury (Dz. U. poz. 1105) w par. 2 pkt 1 wyodrębnione zostały stanowiska pracy pracowników zarządzających w instytucjach kultury, którymi zgodnie z tym przepisem są: dyrektor, zastępca dyrektora i główny księgowy.

Powyższe wyszczególnienie jest zgodne z ogólnym przepisem prawa pracy, którym jest art. 128 k.p. Zgodnie z par. 2 pkt 2 tego artykułu, pod pojęciem pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy rozumie się, na potrzeby Działu VI Kodeksu pracy, regulującego czas pracy, m.in. pracowników kierujących jednoosobowo zakładem pracy i ich zastępców oraz głównych księgowych. Na przykład pracowników zarządzających nie dotyczy ograniczenie przewidziane w art. 131 par. 1 k.p. Przepis ten stanowi, że tygodniowy czas pracy łącznie z godzinami nadliczbowymi nie może przekraczać przeciętnie 48 godzin w przyjętym okresie rozliczeniowym.

Szczególny status pracowników zarządzających jest poza tym widoczny w kontekście zasad wynagradzania tych pracowników. Po pierwsze zasady ich wynagradzania nie mogą być określone w regulaminach wynagradzania zakładów pracy, także bibliotek. Wniosek taki płynie z art. 77² par. 5 k.p., zgodnie z którym do regulaminu wynagradzania stosuje się odpowiednio przepisy art. 239 § 3, art. 241¹² § 2, art. 241¹³ oraz art. 241²⁶ § 2 k.p. Ten ostatni przepis zaś przewiduje, że układ zakładowy nie może określać

warunków wynagradzania pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy.

Pamiętać też należy o tym, że do pracowników zarządzających instytucji kultury, a więc także mających status instytucji kultury bibliotek, stosuje się przepisy „ustawy kominowej”, czyli ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. Nr 26, poz. 306 z późn. zm.). Ustawa ta ma bowiem zastosowanie m.in. do samorządowych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną oraz kierowników, zastępców kierowników i głównych księgowych tych jednostek (art. 1 pkt 3 oraz art. 2 pkt 1, 2 i 4 powyższej ustawy). „Ustawa kominowa” reguluje m.in. przyznawanie pracownikom zarządzającym nagród rocznych (art. 5 ust. 3 i art. 10) oraz świadczeń dodatkowych (art. 5 ust. 2 i art. 11 oraz rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 21 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego wykazu świadczeń dodatkowych, które mogą być przyznane osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi oraz trybu ich przyznawania – Dz. U. Nr 14, poz. 139).

RAFAŁ GOLAT

Natalia Malacka

„Wszystko ma swój czas i jest wyznaczona
godzina na wszystkie sprawy pod niebem.
Jest czas rodzenia i czas umierania;
(...) czas płaczu i czas śmiechu;
(...) czas milczenia i czas mówienia”.

(Księga Koheleta)

01.01.1927 – 29.08.2011

W drugim dniu września 2011 r. liczne grono byłych współpracowników, przyjaciół, znajomych pożegnało i odprowadziło na wieczny spoczynek – nauczycielkę, bibliotekarkę, Koleżankę Natalię Malacką.

W takiej chwili niełatwo oprzeć się presji natrętnie cisnących się myśli i wspomnień. Lapidarnie rzec by można: odszedł Człowiek Wielki w swojej pokornej, cichej, niemal bezszelestnej pracowitości, bez reszty oddany bibliotece i młodzieży.

Koleżanka N. Malacka rozpoczęła pracę w bibliotece Szkoły Podstawowej nr 6 w Siedlcach w 1965 r. i na tym stanowisku pozostała do chwili przejścia na emeryturę. Obowiązki spełniała z pełnym zaangażowaniem, świetnym, niemal młodzieńczym zapałem, umysłem poszukującym wciąż nowych form przekazu wiedzy. Pracowała nie tylko w szkole w ramach tygodniowego 36-godzinnego etatowego wymiaru. Pracę częstokroć przenosiła do domowych pieleszy. Ścisłe obłożona książkami, różnymi materiałami pomocniczymi przemieniała swoje mieszkanie na pracownię. W ten sposób przygotowywała montaż wielu imprez: okolicznościowych apeli, akademii, poranków etc. Scenariusze autorstwa kol. Malackiej odznaczały się nie tylko głębią merytorycznych przesłań, ale także budziły wzruszenie oraz całe bogactwo pozytywnych emocji.

Natalia Malacka była w pełni tego słowa znaczenia – wychowawcą. Wdrażała uczniów do twórczej, odpowiedzialnej pracy w prowadzo-

nym, animowanym przez siebie młodzieńczym aktywnie bibliotecznym. Przykładem własnego postępowania, stylu pracy ukazywała szczególnie piękno naszego zawodu. Jej wychowankami są m.in. osoby piastujące obecnie wysokie i odpowiedzialne stanowiska w resorcie bibliotek i szkolnictwa.

Dzięki ścisłej współpracy z całym zespołem pedagogów – owoce pracy kol. Malackiej stały się widoczne na terenie szkoły oraz poza nią. W majowych Dniach Oświaty Książki i Prasy (które ongiś były bardzo uroczyste celebrowane na terenie szkół i miasta) aktywnie włączała się do akcji współorganizowania międzyszkolnych wystaw, poświęconych popularyzacji konkursów czytelniczych.

Koleżankę Malacką zapamiętaliśmy jako Osobę niezwykle ciepłą, życzliwą, budzącą pełne zaufanie i szacunek oraz jako aktywnego i sumiennego członka naszego zespołu samokształceniowego bibliotekarzy szkół podstawowych.

C. Norwid napisał:

*Bo piękno na to jest by zachwycalo
Do pracy – praca, by się zmartwychwstalo.*

Zrozumienie owego szczególnego etosu i piękna, któremu na imię „biblioteka” – skłaniało Natalię Malacką do twórczej i ofiarnej pracy, dzięki której zasłużyła na naszą pamięć.

DANUTA GIEWARTOWSKA

Z ŻYCIA SBP

■ ZAPYTANIE PRZEWODNICZĄCEJ SBP DOTYCZĄCE POKAZÓW FILMOWYCH W BIBLIOTEKACH

W związku z różną interpretacją zapisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w odniesieniu do wymogu wnoszenia opłat z tytułu publicznego, bezpłatnego wyświetlania filmów w bibliotekach przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk, zwróciła się do departamentu legislacyjnego ministerstwa kultury i dziedzictwa narodowego z prośbą o interpretację zapisów prawa autorskiego w odniesieniu do wyświetlania filmów, w tym fabularnych w bibliotekach.

■ POSIEDZENIE PREZYDIUM ZG SBP

W dniu 1.02 br. odbyło się posiedzenie Prezydium. Tematami podejmowanymi przez uczestników spotkania były m.in. Projekt planu pracy ZG SBP 2013, stan prac w zakresie budowy Bazy członków SBP, konkursy SBP, sytuacja finansowa Stowarzyszenia oraz przygotowania do KZD, który odbędzie się 7-8.06 br. w Warszawie.

■ INTERWENCJA SBP W SPRAWIE BIBLIOTEK SZKOLNYCH

Przewodnicząca SBP skierowała list do Michała Boniego – ministra administracji i cyfryzacji, Krystyny Szumilas – minister edukacji narodowej, Bogdana Zdrojewskiego – ministra kultury i dziedzictwa narodowego, dotyczący projektu założeń do ustawy o poprawie warunków świadczenia usług przez jednostki samorządu terytorialnego. Wyraziła w nim obawy SBP dotyczące konsekwencji umieszczenia zapisu umożliwiającego włączenie biblioteki szkolnej do biblioteki publicznej.

W dniu 22.02 br. przewodnicząca SBP uczestniczyła w spotkaniu z podsekretarzem stanu Magdaleną Młochowską. Przedmiotem rozmowy był projekt założeń do ustawy o poprawie warunków świadczenia usług przez jednostki samorządu terytorialnego, opracowany przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. M. Młochowska poinformowała o pracach nad projektem,

o prowadzonych rozmowach ze środowiskiem bibliotekarskim i przedstawicielami samorządów. Podkreśliła, że nie jest zamiarem resortu likwidacja bibliotek szkolnych. Konsultacje ze środowiskiem bibliotekarskim w sprawie projektu założeń będą kontynuowane.

W dniu 27.02 br. w siedzibie ZG Związku Nauczycielstwa Polskiego odbyło się spotkanie, którego tematem były propozycje ministerstwa administracji i cyfryzacji dotyczące zmian w funkcjonowaniu bibliotek szkolnych. Uczestnicy spotkania – przedstawiciele ZG i Okręgów Związku Nauczycielstwa Polskiego, Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich i Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich odnieśli się do propozycji ministerstwa administracji i cyfryzacji. W trakcie spotkania przyjęte zostało Stanowisko w sprawie bibliotek szkolnych, w którym czytamy m.in.: *ZNP, TNBSP i SBP [...] opowiadają się za pozostawieniem w systemie oświaty biblioteki szkolnej, której funkcje i zadania, określone w podstawie programowej, są nierozdzielnie związane ze szkołą i realizowane przez nauczyciela bibliotekarza.*

■ SŁONECZNA ZAKŁADKA 2013 – PATRONAT SBP

SBP objęło patronatem konkurs „Słoneczna Zakładka 2013” organizowany przez Urząd Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy, Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Ursus, Zespół Szkół Nr 80 z Oddziałami Integracyjnymi oraz szereg innych instytucji polskich i zagranicznych. Tematem edycji tegorocznej jest „Moja najpiękniejsza podróż”. Konkurs zostanie przeprowadzony w ramach europejskiego projektu edukacyjnego „ABC – Art of the Book for Children”. W konkursie wezmą udział młodzi twórcy z Austrii, Bułgarii, Irlandii, Polski, Portugalii, Rumunii, Serbii, Turcji. Szczegóły tegorocznej edycji konkursu dostępne są na stronie: www.bpursus.waw.pl

■ PORTAL SBP

Od 21.02 br. SBP – członek współzałożycieli Koalicji Otwartej Edukacji, udostępnia treści umieszczone na portalu sbp.pl na otwartej li-

cencji. O ile nie jest to stwierdzone inaczej, wszystkie materiały na stronie są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 3.0 Polska. Tym samym, każdy wysyłający tekst do redakcji portalu www.sbp.pl udziela jej nieodpłatnej i nieograniczonej czasowo licencji niewyłącznej do korzystania z materiałów oraz wykorzystywania (rozpowszechniania i udostępniania) wizerunków osób utrwalonych w materiale na wszystkich polach eksploatacji.

■ XIX TARGI WYDAWCÓW KATOLICKICH – HONOROWY PATRONAT PRZEWODNICZĄCEJ SBP

Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca SBP objęła patronatem honorowym XIX Targi Wydawców Katolickich (11-14.04 br., Arkady Kubickiego na Zamku Królewskim w Warszawie).

■ POSIEDZENIE RADY PROGRAMOWEJ WYDAWNICTWA SBP

W dniu 26.02 br. odbyło się posiedzenie Rady Programowej Wydawnictwa SBP. Tematem spotkania była aktualna kondycja Wydawnictwa oraz plany na przyszłość. Małgorzata Szmigielska, redaktor portalu sbp.pl przedstawiła działania promocyjne wydawnictw SBP na portalu sbp.pl w 2012 r. oraz plany na bieżący rok (m.in. odrębne mailingi jako forma promocji miesięczników – zapowiedź interesujących artykułów publikowanych w danych numerach). Janusz Nowicki przedstawił dorobek Wydawnictwa za 2012 r. oraz plan na 2013 r. Następnie wywiązała się dyskusja. Uczestnicy rozmawiali także o sytuacji czasopism naukowych i ich punktacji.

■ XII BIBLIOCUP – PATRONAT SBP I PORTALU SBP.PL

SBP oraz portal sbp.pl objęły patronatem XII BiblioCup. Organizatorami imprezy są SBP Oddział w Łodzi i Koło Stowarzyszenia przy Miejskiej Bibliotece Publicznej Łódź-Górna.

W rozgrywkach BIBLIO CUP udział wzięło 10 drużyn reprezentujących instytucje, firmy i organizacje. Rozgrywkom piłki nożnej towarzyszyły działania o charakterze pokazowym i rozrywkowym oraz wspólny poczęstunek. XII BIBLIO CUP, to integracja wielu środowisk. Więcej informacji na stronie turnieju: <http://www.bibliocup.com.pl/>

■ PLAKAT TYGODNIA BIBLIOTEK 2013

Do konkursu na Plakat Tygodnia Bibliotek 2013, którego hasło brzmi „Biblioteka przestrzenią dla kreatywnych”, 28 autorów nadesłano 48 prac. Jury spośród nich wybrało 8 plakatów, które przeszły do etapu kolejnego – głosowania przez internautów.

Zwycięzcą konkursu został plakat autorstwa Damiana Kłaczkiewicza z Powiatowej Biblioteki Publicznej w Szamotułach.

■ ZJAZDY W OKRĘGACH SBP

W lutym i marcu br. delegaci Oddziałów SBP oraz zaproszeni goście uczestniczyli w Zjazdach Okręgów SBP, na których m.in. dokonano wyborów władz Okręgów na nową kadencję.

Przewodniczącymi Zarządów Okręgów w kadencji 2013-2017 zostali:

- Okręg Dolnośląski – Joanna Golczyk
- Okręg Kujawsko-pomorski – Elżbieta Nowacka
- Okręg Lubelski – Małgorzata Pieczykolan
- Okręg Lubuski – Dorota Kaczmarek
- Okręg Łódzki – Elżbieta Grzelakowska
- Okręg Małopolski – Dorota Rzepka
- Okręg Mazowiecki – Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska
- Okręg Opolski – Elżbieta Kampa
- Okręg Podlaski – Bożena Cyłko
- Okręg Pomorski – Małgorzata Kłos
- Okręg Śląski – Sylwia Błaszczyk
- Okręg Świętokrzyski – Jadwiga Zielińska
- Okręg Warmińsko-Mazurski – Ryszard Dąbkowski
- Okręg Wielkopolski – Małgorzata Furgal
- Okręg Zachodniopomorski – Cecylia Judek

MARZENA PRZYBYSZ

Informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia są dostępne także na <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

POSTAKTUALIA I

Podstawowym tworzywem narodowej świadomości jest narodowy język, co w Polsce potwierdza wielowiekowe doświadczenie. Lecz bieżących wniosków nie wyciąga z tego nikt i żadnej skutecznej ochrony własnego języka nie mamy.

Żeby język nie umarł, muszą być spełnione co najmniej trzy warunki. Musi mieć nazwę i nasz na szczęście ma. Musi posługiwać się nim duża grupa osób, no i tak jest. Oraz musi mieć utrwalający wariant pisemny. No i z tym ostatnim warunkiem walczą całe hordy wojowników, nie wyłączając kasty urzędniczej z dość wysokiej półki. Kto bowiem plecie – wbrew **w s z y s t k i m** międzynarodowym statystykom – że w Polsce czytelnictwo upada? Rejestr nazwisk byłby zaiste *imponujący*.

Pismo narodowe – w przeciwieństwie do komunikacji audiowizualnej, obrazkowej – w wersji drukowanej oraz digitalnej, jest generatorem oraz lepikiem tożsamości narodowej. Co czują zwłaszcza narody mniejsze, my natomiast w swoim zadufaniu: nie wszyscy i niekoniecznie.

Żeby wyciągnąć z tego wniosek: biblioteki to są instytucje narodowego języka: werbalnego, drukowanego i/bądź zdigitalizowanego. Z natury rzeczy, mogące bezpłatnie służyć każdemu. I to konkretyzuje jeden z głównych sensów bibliotecznej egzystencji. Dobrze o tym pamiętać, zwłaszcza kiedy opadają ręce i zniechęcenie wlewa się do uszu.

JACEK WOJCIECHOWSKI

POSTAKTUALIA II

Jakiś czas temu, chociaż dzisiaj wydaje mi się że dopiero co, zgłosiła się do pracy w krakowskiej Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej młoda polonistka. Świetnie czytana i znająca współczesną literaturę piękną jak mało kto, co zaprocentowało wkrótce w organizacji imprez literackich, w dokumentacji bieżącej produkcji piśmienniczej (była współautorką informatorów: *Pisarze Ziemi Krakowskiej*, Kraków: WL, 1976, *Pisarze pod Wawelem*, Kraków, Universitas, 1992, *Bibliografia publikacji Józefa Tischnera*, Kraków, Znak, 1995) oraz w realizacji zajęć na Pomaturalnym Studium Bibliotekarzy. Pochodziła ze Starachowic, więc rozumiała też jak żyje się poza metropoliami.

Umiała budzić sympatię, toteż łatwo zaprzyjaźniła się z pracownikami bibliotek w całym regionie, którym mądrze pomagała, a sama również nabrała sympatii do tego zawodu, którego inaczej nie da się uprawiać. W czasach *nielegalnej* Solidarności, to z jej udziałem rozchodziły się publikacje bezdebitowe. Przez pewien czas prowadziła też zajęcia w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ.

Była instruktorką, a potem kierowniczką działu Szkoleń i Promocji w WBP. Organizowała, głośne w regionie, wystawy prezentujące małopolskie miasta i gminy, a także: obrazujące różne dokonania kulturalne oraz ściśle literackie. Ostatnio pracowała w Nowohuckiej Bibliotece Publicznej w Krakowie i funkcjonowała aktywnie w Kole Grodzkim SBP. Nie pomyślę się chyba sugerując, że **mgr TERESĘ SZCZERBIŃSKĄ** w tutejszych bibliotekach znali i lubili wszyscy.

Nadeszła wiadomość, że nie żyje.

Los nie zabiera nikogo według sprawiedliwej kolejności. Nie ma na to sposobu. Jedyne zatem co można, to zachować dobrą pamięć, jak długo się da.

JACEK WOJCIECHOWSKI

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy –
Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego

Komitet Redakcyjny:

Helena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI,
Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA,
Andrzej DĄBROWSKI, Małgorzata JEZIERSKA,
Jadwiga KONIECZNA (przewodnicząca),
Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA,
Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelna:

Elżbieta STEFAŃCZYK
(tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl,
e.stefanczyk@onet.pl)

Zastępca redaktora naczelnego:

Barbara BUDYŃSKA
(tel. 507-622-572; e-mail: budynska@gmail.com)

Sekretarz redakcji:

Marzena PRZYBYSZ
(tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny:

Elżbieta MATUSIAK

Opracowanie graficzne i łamanie:

Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski:

Małgorzata WALESZKO

Projekt graficzny:

Tomasz KASPERCZYK

Honoraria autorskie:

Małgorzata HOŁODOWICZ
(tel. 22 825-54-25; e-mail: finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania
redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96

Doradca ds. wydawniczych – Janusz NOWICKI
tel. 22 827-52-96, e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz” za lata 1991-2009 jest dostępny
online w archiwum cyfrowym SBP ([www.sbp.pl/
wydawnictwa/archiwum_cyfrowe](http://www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe)) oraz
w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej
(<http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c.,
Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1450 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej
sprzedaży w Biurze ZG SBP. Zamówienia na czasopismo można skła-
dać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma. Wysokość
bieżącej prenumeraty wynosi 168 zł (14,00 zł za 1 numer).

Wpłaty na prenumeratę przyjmuje:

Dział Sprzedaży
Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa
Informacje: Joanna Janczak tel. (22) 825-50-24,
faks (22) 825-53-49
e-mail: sprzedaz@sbp.pl
konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Prenumeratę bieżących numerów można zamówić w sklepie internet-
owym Wydawnictwa SBP, jak również numery archiwalne od 2010 r.
Wcześniejsze są dostępne online w archiwum cyfrowym SBP ([www.
sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe](http://www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe)). Prenumeratę oraz poszczególne
numery można zamówić: <http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz>

Proponujemy następujące rabaty:

przy zakupie 3-6 egzemplarzy – 10%, 7-9 egz. – 15%, 10 i więcej egz.
– 20% (dot. jednego tytułu).

Powyższe rabaty dotyczą także zakupu książek naszego Wydawnictwa.
Oferta obejmuje czasopisma i książki wydane dotychczas, jak
również prenumeratę na 2013 rok.

Ponadto prenumeratę przyjmują:

„RUCH” S.A. i POCZTA POLSKA – kwartalnie

Ważne dla Autorów publikujących w „Bibliotekarzu”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Biblioteka-
rzu” proszeni są o:

1. Przesyłanie tekstów w plikach w programie Word w for-
matach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wy-
kresy i tabele w programie Excel, a zdjęcia w formacie
JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwa SBP
(wydawnictwo@sbp.pl) lub bezpośrednio do redakto-
ra naczelnego na adres: e.stefanczyk@sbp.pl. Teksty
i fotografie powinny być podpisane.
2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niez-
będnych do wypłacenia honorarium oraz odprowa-
dzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego.
W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:
  - datę i miejsce urodzenia,
  - imiona ojca i matki,
  - adres domowy,
  - telefon kontaktowy, e-mail,
  - PESEL,
  - NIP,
  - nazwę i adres właściwy dla autora ze względu na
miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
  - numer konta osobistego w banku w celu przekaza-
nia honorarium.
3. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełnio-
na funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
4. Oświadczenie o braku zgody na bezpłatne publikowa-
nie danego tekstu w internecie – w związku z digitalizacją
i publikowaniem „Bibliotekarza” w internecie. Brak takiego
oświadczenia przy nadesłanym materiale będzie oznaczał
zgody autora na bezpłatną publikację tekstu w internecie.

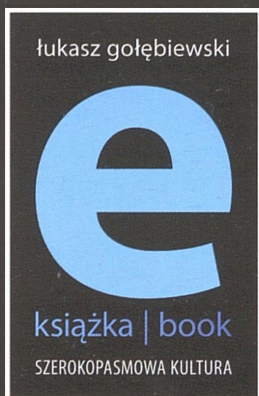

„Gdzie jest czytelnik”:

Esej dotyczący przyszłości książki i kultury w dobie cyfryzacji. W związku z rozwojem nowoczesnych technologii zmianie uległa także kultura czytania – dzisiejszy czytelnik rezygnuje z tradycyjnych książek na rzecz e-tekstu.

Autor wnika w internetową rzeczywistość, bada fenomen portali społecznościowych oraz ich wpływ na czytelnictwo. Rozważa możliwe scenariusze rozwoju czytelnictwa w przyszłości, określa rolę księgarni i bibliotek, a także proponuje zmianę formy reklamy na taką, która lepiej dotrze do dzisiejszego wirtualnego czytelnika.

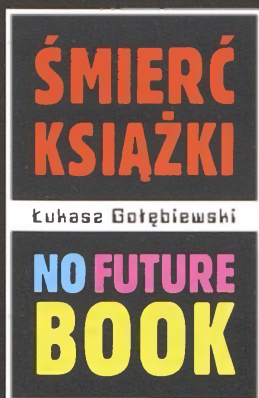
e-książka | book

Co stanie się z kulturą, kiedy straci swoją materialną formę i będzie dostarczana odbiorcy nie jako produkt, lecz jako usługa?

Co stanie się z książką, gdy formę papierową zastąpi plik?

W jaki sposób nowe formy komunikacji zmieniają biznesowy wymiar kultury?

Jak wyglądać będzie dystrybucja książek, muzyki, filmów w dobie cyfryzacji kultury?

Śmierć książki | No Future Book

Czy rewolucja cyfrowa zniszczy druk i książki?

Kim jest e-człowiek?

Co blog i Matrix mają wspólnego z Gutenbergiem?

Jaki jest język cyfrowego świata?

Czy tradycyjne księgarnie przestaną istnieć?

Wydawca: **Biblioteka Analiz Sp. z o.o.**, ul. Mazowiecka 6/8 pok. 416, 00-048 Warszawa
tel./ faks 22 827 93 50, e-mail: marketing@rynek-ksiazki.pl

www.rynek-ksiazki.pl

1% dla SBP

kaPITalny wybór!

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. Oddając 1% podatku SBP masz pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pozytywne cele, że będą pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek, społeczeństwa wiedzy i kultury.

Nr KRS: 00000 81477